

Pensioenfonds UWV

Klaar voor verandering

JAARVERSLAG

2021

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Ontwikkelingen in beeld	6
Kerncijfers	8
De 4 strategische thema's van Pensioenfonds UWV	10
De organisatie van Pensioenfonds UWV	10
Missie en visie	11
1. Deelnemers een goed inzicht geven in hun pensioen	14
1.1 Financiële positie op 31 december 2021	15
1.2 Financieel beleid	18
1.3 Kenmerken van de pensioenregeling	19
1.4 Pensioencommunicatie	20
1.5 Pensioenuitvoeringskosten	22
1.6 Externe ontwikkelingen	23
2. Goed pensioenfondsbestuur	26
2.1 Governance	27
2.2 Uitbesteden	32
2.3 Risicobeheer	33
3. Verantwoord beleggen met een goed rendement	44
3.1 Beleggingsbeleid	45
3.2 Vermogensbeheerkosten	51
3.3 Beleggingsbeleid Individueel Pensioenbeleggen	55
4. De toekomst van het pensioenfonds	58
Profiel van Stichting Pensioenfonds UWV	61
Actuariële paragraaf	64
Verslag raad van toezicht	69
Verslag verantwoordingsorgaan	75
Jaarrekening	78
1. Balans per 31 december 2021	80
2. Staat van baten en lasten	81
3. Kasstroomoverzicht	82
4. Toelichting op de jaarrekening	83
Overige gegevens	124
Bijlagen	136
1. Samenstelling bestuur en commissies op 31 december 2021	136
2. Risicobeoordeling	140
3. Begrippenlijst	151

Colofon

Uitgegeven door:

Stichting Pensioenfonds UWV
La Guardiaweg 94-114
1043 DL Amsterdam

Postadres:

Postbus 58285
1040 HG Amsterdam

Telefoon (020) 687 22 16
Fax (020) 752 41 28
Internet www.uwvpensioen.nl
Email pensioendesk@uwv.nl

Tekst: Pensioenfonds UWV
Vormgeving en illustraties: Novel Monday

Voorwoord

We zitten midden in een tijd van verandering. Dat heeft alles te maken met het pensioenakkoord en de Wet toekomst pensioenen. Met die wet krijgt het nieuwe pensioenstelsel vorm. De wet is nu nog in ontwerp. Maar de hoofdlijnen zijn duidelijk. En daar kunnen keuzes in worden gemaakt. Het is aan de werkgever en de werknemers, vertegenwoordigd in de bonden, om te kijken wat het beste is. Als bestuur nemen we daar in een ondersteunende rol aan deel.

Zeker van een ononderbroken uitvoering

Volgens de wet moet de nieuwe pensioenregeling op 1 januari 2027 ingaan. Wij willen eerder klaar zijn. En de nieuwe regeling al eind 2023 in de steigers hebben staan. Zodat onze pensioenuitvoerder TKP de nieuwe regeling in 2024 kan gaan verwerken. In 2021 hebben we de uitvoeringsovereenkomst met TKP verlengd. Zodat we in de overgangperiode naar het nieuwe pensioenstelsel verzekerd zijn van een goede en ononderbroken uitvoering.

COVID-19

Ook in 2021 hadden wij te maken met COVID-19. Dit geldt zowel voor onze deelnemers als voor het pensioenfonds. Voor deelnemers organiseerden wij videosprekken. Vergaderen deden wij meestal digitaal. De financiële markten herstelden grotendeels.

Bemensing op orde

Stabiliteit is belangrijk. Daarom zijn wij ook blij dat onze 'bemensing' op orde is. Pensioenfonds UWV is een ondernemingspensioenfonds. Het hoort bij UWV. Dat is heel anders dan een pensioenfonds voor een hele bedrijfstak. De leden van de bestuurlijke organen moeten uit de organisatie komen. Lukt dat niet, dan komt het voortbestaan van het pensioenfonds in gevaar. Gelukkig is dat bij ons niet aan de orde. Ons bestuur is in 2021 versterkt

met nieuwe leden namens de gepensioneerden. Twee aspirant bestuursleden namens de werkgever zijn in 2021 begonnen aan de opleiding. En de ondernemingsraad droeg in 2021 drie goede kandidaten namens de actieve deelnemers voor. Zij nemen in de loop van 2022 de plaats in van twee terugtreedende bestuursleden, de derde kandidaat wordt plaatsvervangend bestuurslid.

Nieuwe leden verantwoordingsorgaan

In 2021 vonden ook verkiezingen voor het verantwoordingsorgaan plaats. Veel zittende leden stelden zich niet opnieuw beschikbaar. Maar er waren genoeg nieuwe kandidaten! Zij volgen nu cursussen en treden op 1 juli 2022 aan. De nieuwe leden zijn jonge, enthousiaste mensen. Dat is goed voor de diversiteit van het verantwoordingsorgaan. Wij vinden dat een mooie ontwikkeling, want het verantwoordingsorgaan is hét orgaan waarin deelnemers zijn vertegenwoordigd.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Ook inhoudelijk hebben we veel gedaan in 2021. Onze deelnemers vinden – net als wij – maatschappelijk verantwoord beleggen heel belangrijk. In 2021 keurde het bestuur een nieuw plan voor maatschappelijk verantwoord beleggen goed. We besloten afscheid te nemen van alle olie- en gasbelangen. En van landen die te weinig doen aan goede arbeidsverhoudingen en -omstandigheden. Daar kregen we veel positieve reacties op.

Succesvol beleggingsjaar

Het bestuur van Pensioenfonds UWV kijkt terug op een succesvol beleggingsjaar in 2021 en dan met name in de rendementsportefeuille. Onze passief beheerde beursgenoteerde aandelen kenden een koersstijging van maar liefst 24 procent. De actief beheerde niet-beursgenoteerde aandelen (private equity en infrastructuur) deden het met een rendement van 29,2 procent zelf nog beter.

De vastgoedportefeuille steeg met 21 procent. Ondanks deze gunstige rendementen op onze zakelijke waarden lag het totale rendement van onze beleggingsportefeuille met 4,8 procent zelfs onder dat van het 10 jarige gemiddelde van 7,1 procent. Dat had alles te maken met de vastrentende waarden, waarin wij beleggen om het renterisico voor 50 procent af te dekken. De rente is sinds de kredietcrisis in 2008 flink gedaald, waardoor onze vastrentende beleggingen in sommige jaren zelfs verliezen in zakelijke waarden konden compenseren. Echter in 2021 was er sprake van een rentestijging. Deze rentestijging resulteerde in een verlies van de matchingportefeuille van maar liefst 10,5 procent. Per saldo resteert daarmee een rendement van 4,8 procent voor de totale beleggingsportefeuille in 2021. Omdat pensioenfonds UWV het renterisico slechts gedeeltelijk afdekt, was de rentestijging per saldo wel gunstig voor onze dekkingsgraad. De actuele dekkingsgraad steeg in 2021 dan ook met 11,6 procentpunt tot 111,4 procent.

Toeslag

Onze beleidsdekkingsgraad – het gemiddelde van de voorgaande 12 maanden – was met 106,7 procent nog niet hoog genoeg om al op 1 januari 2022 een toeslag te kunnen toekennen. De regelgeving in de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel wordt soepeler. Dat betekent dat we straks misschien de pensioenen kunnen verhogen. Dat zou fijn zijn, want we hebben al te lang geen toeslag kunnen verlenen. Of wij de pensioenen later dit jaar kunnen verhogen moet het bestuur nog besluiten.

Oorlog in Oekraïne

Tegen de achtergrond van de oorlog in Oekraïne is nu alles relatief. We nemen afscheid van onze laatste Russische beleggingen zodra dat kan. En we volgen de ontwikkelingen op de voet. Onze Russische beleggingen waren al grotendeels verkocht vanuit ons maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid.

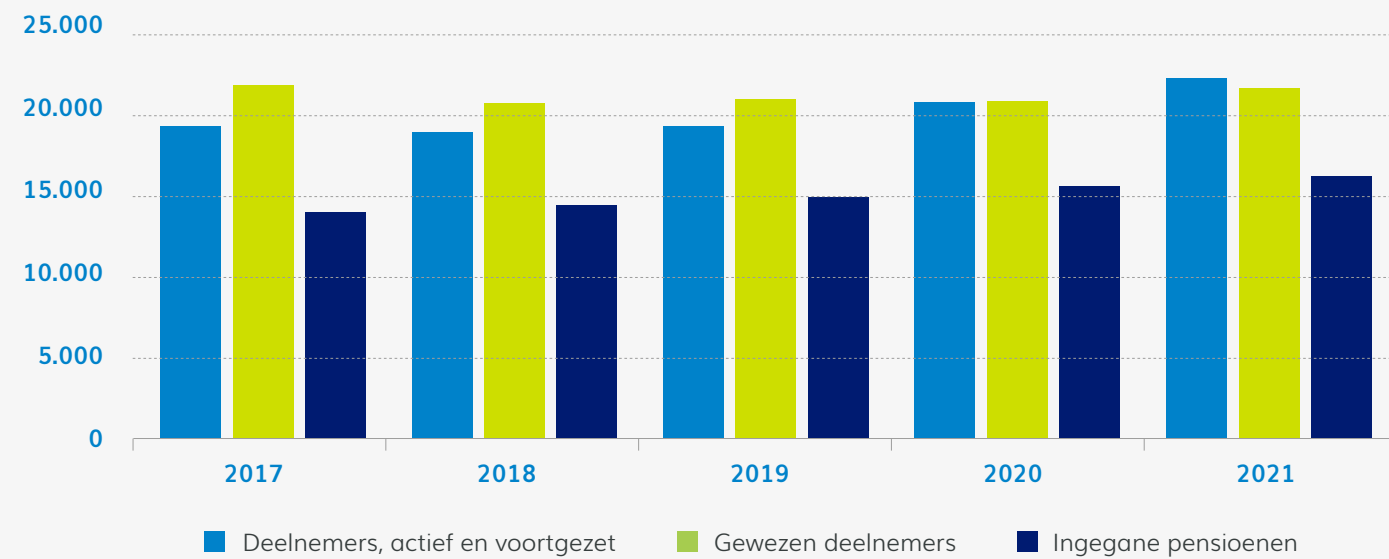
Amsterdam, 19 mei 2022

Toine van der Stee
Voorzitter van het bestuur
van Stichting Pensioenfonds UWV

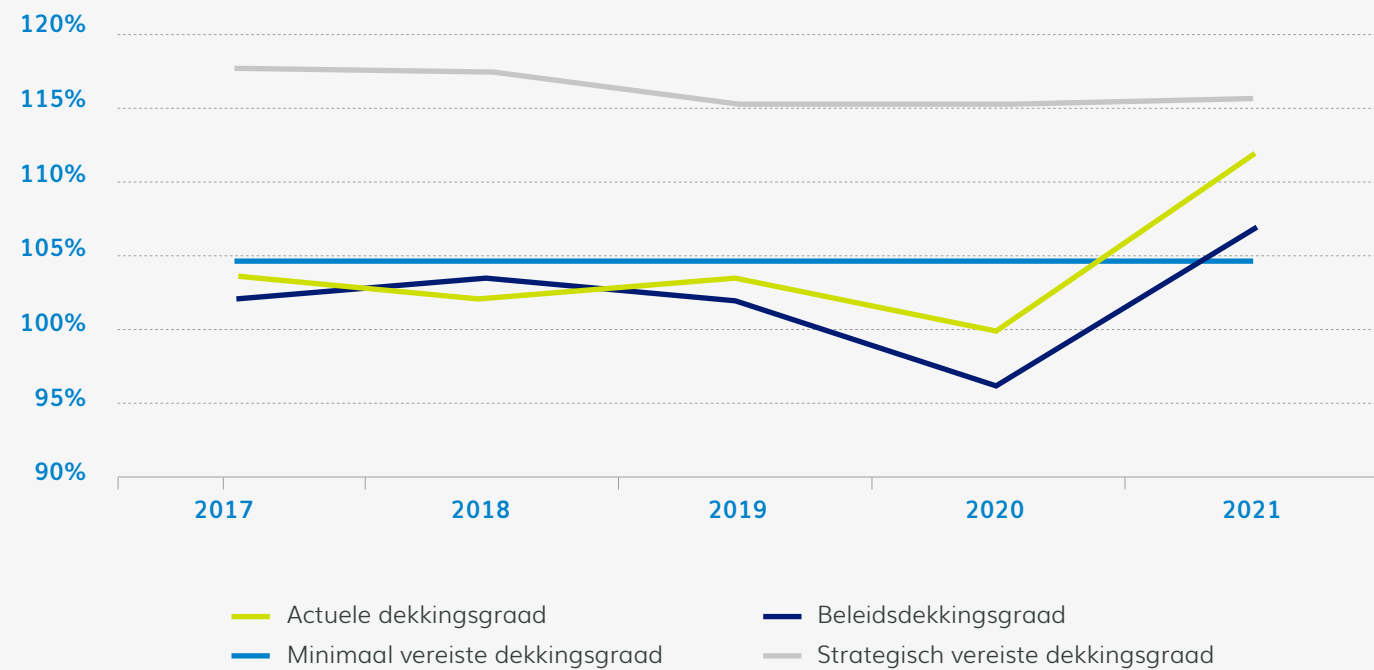

Ontwikkelingen in beeld

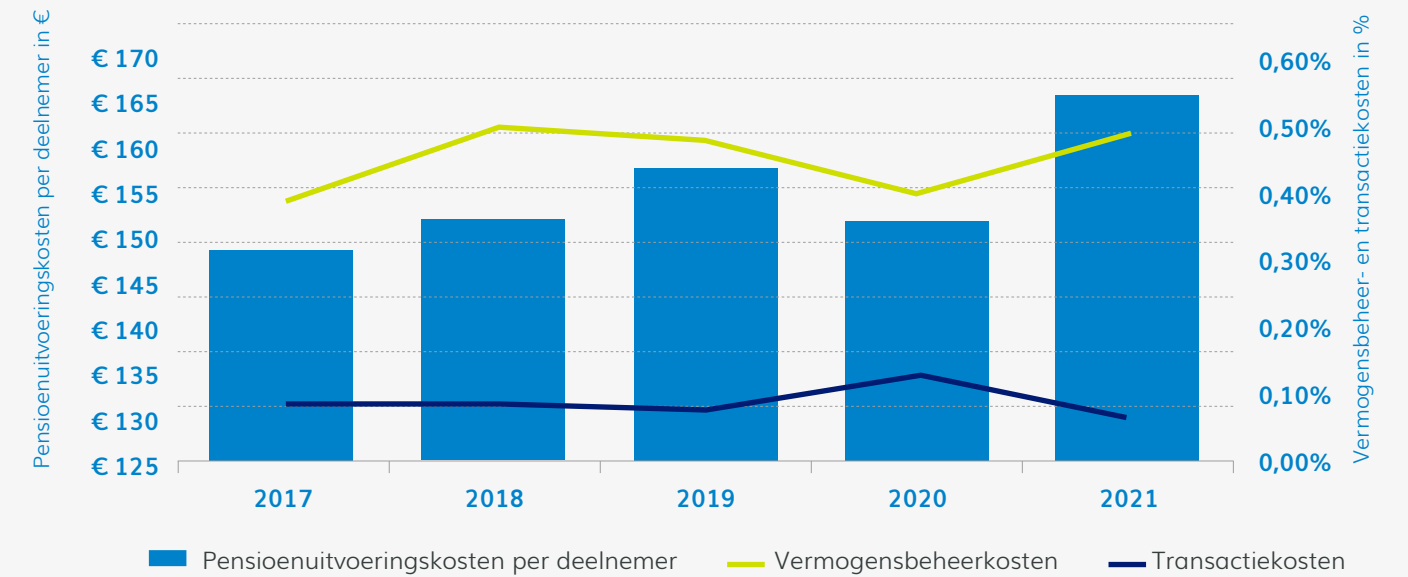
Ontwikkeling deelnemers

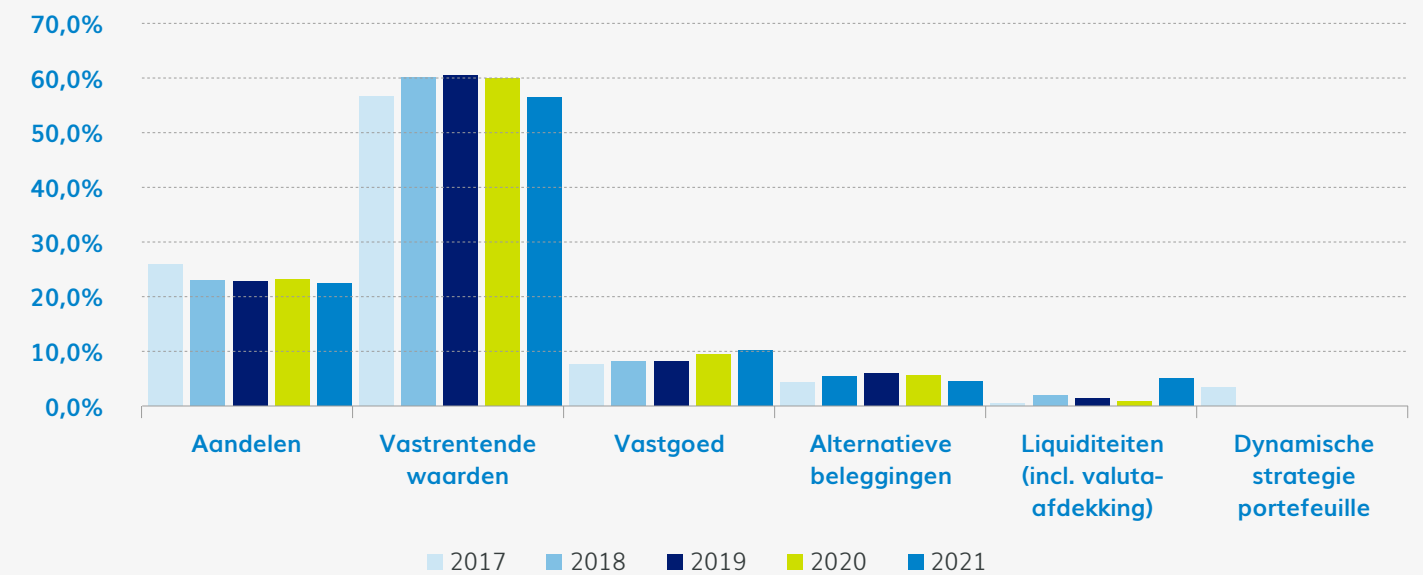
Ontwikkeling dekkinggraad

Ontwikkeling kengetallen kostentransparantie

Ontwikkeling beleggingsportefeuille

Kerncijfers

	2021	2020	2019	2018	2017
--	------	------	------	------	------

Aantal per einde boekjaar

Deelnemers, actief en voortgezet	21.863	20.512	19.051	18.632	19.047
Gewezen deelnemers	20.583	20.607	20.658	20.462	21.542
Pensioengerechtigden	16.059	15.348	14.666	14.316	13.845
Totaal aantal	58.505	56.467	54.375	53.410	54.434

Vermogenssituatie en solvabiliteit (bedragen in miljoenen euro)

Technische voorzieningen risico pensioenfondsen	8.510,9	9.000,2	8.163,4	7.116,9	7.074,0
Beleggingen risico pensioenfondsen	9.439,5	8.966,3	8.398,9	7.172,9	7.189,3
Aanwezig eigen vermogen	968,6	-14,1	242,1	120,0	206,4
Minimaal vereist eigen vermogen (MVEV)	359,0	376,8	340,7	309,5	307,0
Dekkingstekort	n.v.t.	390,9	98,6	189,5	100,6
Vereist eigen vermogen (VEV)	1.291,9	1.322,2	1.207,9	1.196,8	1.219,2
Reservetekort	300,1	1.336,3	965,80	1.076,8	1.012,8
Actuele dekkingsgraad	111,4%	99,8%	103,0%	101,7%	102,9%
Reële dekkingsgraad	86,8%	79,2%	82,2%	84,6%	83,1%
Beleidsdekkingsgraad	106,7%	96,1%	101,6%	103,3%	102,0%
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,2%	104,2%	104,2%	104,3%	104,3%
Strategisch vereiste dekkingsgraad	115,2%	114,7%	114,8%	116,8%	117,2%
Gemiddelde duratie technische voorziening	18,3	18,4	18,5	17,3	17,6
Gemiddelde RTS	0,54%	0,13%	0,69%	1,34%	1,47%

Premie (bedragen in miljoenen euro)

Kostendeckende premie	355,4	299,3	233,7	222,4	234,8
Feitelijke premie	245,3	199,0	183,2	174,7	173,5
Gedempte kostendeckende premie	242,5	193,1	157,7	154,4	157,0
Premiebijdrage als % van bruto salarissom	22,8%	20%	20%	20%	20%
Pensioenuitkeringen	200,0	187,9	179,8	172,7	165,0

	2021	2020	2019	2018	2017
--	------	------	------	------	------

Toeslagverlening

Toeslagverlening Actieven	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Toeslagverlening Niet-actieven	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Toeslagverlening Ex-Cadans	0,99%	1,64%	1,47%	1,47%	0,00%
CAO-loonontwikkeling ¹	3,00%	3,00%	1,50%	1,50%	1,00%
Consumentenprijsindex ²	0,99%	1,64%	1,47%	1,47%	-0,01%

Kostenratio's

Pensioenuitvoeringskosten per deelnemer	€166	€152	€158	€152	€149
Vermogensbeheerkosten	0,49%	0,40%	0,48%	0,50%	0,39%
Transactiekosten	0,07%	0,13%	0,08%	0,09%	0,09%

Rendement beleggingsportefeuille voor risico pensioenfondsen

Netto jaarrendement portefeuille	4,8%	6,7%	16,0%	-0,4%	3,3%
Gemiddeld afgelopen vijf jaar (netto)	6,1%	7,5%	6,0%	7,0%	6,8%
Gemiddeld afgelopen tien jaar (netto)	7,1%	7,8%	8,1%	7,7%	6,3%

Allocatie beleggingsportefeuille voor risico pensioenfondsen

Aandelen	22,6%	23,3%	22,9%	23,3%	25,9%
Vastrentende waarden	56,7%	59,9%	60,5%	60,2%	56,6%
Vastgoed	10,5%	9,7%	8,5%	8,6%	8,0%
Alternatieve beleggingen	4,8%	6,0%	6,3%	5,6%	4,6%
Liquiditeiten (inclusief valuta-afdekking)	5,4%	1,1%	1,8%	2,3%	1,0%
Dynamische strategieportefeuille	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	3,9%

¹ De genoemde percentages hebben betrekking op de referentieperiode bepalend voor de hoogte van de toeslagverlening voor de actieven. Voor de toeslag per 1 januari 2021 betreft dit de cao-loonontwikkeling in de periode van 1 oktober 2019 tot 1 oktober 2020.

² De genoemde percentages hebben betrekking op de referentieperiode bepalend voor de hoogte van de toeslagverlening voor de niet-actieven. Voor de toeslag per 1 januari 2021 betreft dit de prijsstijging van september 2020 ten opzichte van september 2019.

De 4 strategische thema's

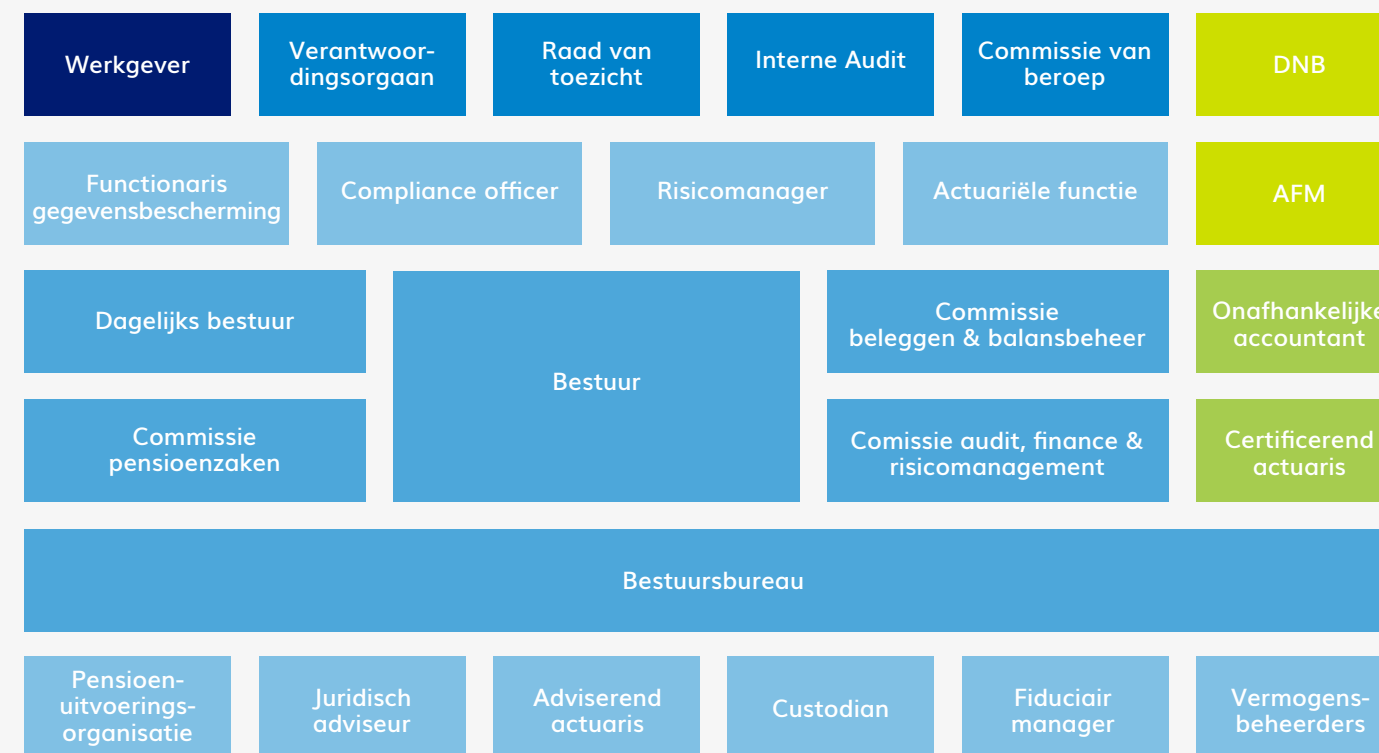
Pensioenfonds UWV heeft vier strategische thema's. Met deze thema's richten we ons op de korte en de lange termijn. De thema's passen bij onze missie en visie én bij de veranderingen die in de pensioenwereld plaatsvinden. Samen vormen de thema's de structuur van dit jaarverslag. De thema's zijn: 'deelnemers een goed inzicht geven in hun pensioen', 'goed pensioenfondsbestuur', 'verantwoord beleggen met een goed rendement' en 'de toekomst van ons pensioenfonds'.

De strategische thema's zijn gebaseerd op de missie en een visie van het pensioenfonds. Het bestuur kijkt elk jaar of de missie, de visie en de strategische thema's nog actueel zijn. In 2021 veranderden we de missie en de visie niet. De strategische thema's pasten we aan de ontwikkelingen in de pensioenwereld aan.

De organisatie van Pensioenfonds UWV

Stichting Pensioenfonds UWV is het ondernemingspensioenfonds van het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV). We hebben vier groepen deelnemers: de werknemers die onder de eigen cao van UWV vallen, de leden van de raad van bestuur, de pensioengerechtigden en de 'gewezen deelnemers'. Gewezen deelnemers zijn mensen die bij UWV hebben gewerkt, maar nu niet meer. In de periode dat ze bij UWV werkten, hebben ze bij ons pensioen opgebouwd.

De afbeelding hieronder laat de organisatiestructuur van Pensioenfonds UWV zien. Er waren in 2021 geen veranderingen in de organisatiestructuur.

Het bestuur bestaat uit negen leden en maximaal vier plaatsvervangende leden. Commissies en het bestuursbureau ondersteunen het bestuur. Het bestuursbureau heeft ook een regiefunctie. Het onderhoudt het contact met en houdt toezicht op alle partijen die werkzaamheden voor ons doen: onze pensioenuitvoeringsorganisatie, vermogensbeheerder(s) en adviseurs. We hebben (onafhankelijke) functionarissen die ons beleid en de manier waarop we onze taken uitvoeren beoordelen en controleren. Dat zijn de compliance officer, de functionaris gegevensbescherming, de sleutel-

functiehouders risicomanagement, de sleutelfunctiehouder actuariële en de sleutelfunctiehouder interne audit.

In het hoofdstuk Profiel van Stichting Pensioenfonds UWV staat een uitgebreide beschrijving van onze organisatiestructuur. Daar staat ook hoe ons (interne) toezicht is geregeld. In bijlage 1 staat wie op 31 december 2021 in het bestuur, de commissies, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan zaten.

Missie en visie

Onze missie is:

In opdracht van sociale partners voeren we de pensioenovereenkomst uit en behalen we een zo goed mogelijk pensioenresultaat voor de deelnemers en gepensioneerden.

Onze visie is:

Verder bouwen aan een duurzame en toekomstbestendige pensioenregeling voor de deelnemers en gepensioneerden vanuit een robuuste en doelmatige organisatie. En de deelnemer in staat stellen tijdig de regie op het eigen pensioendossier te nemen.

1

Deelnemers een goed inzicht geven in hun pensioen

We communiceren persoonlijk en op maat met onze deelnemers. (On)zekerheid en ambitie geven we duidelijk en tijdig aan. We bieden onze deelnemers handelingsperspectief.

2

Goed pensioenfondsbestuur

We zorgen voor continuïteit en diversiteit van het bestuur en de fondsorganen door goede nieuwe bestuurders en leden van de fondsorganen te werven. Hier hoort ook het versterken van de kennis en vaardigheden van het bestuur bij. We beperken de kosten zoveel mogelijk, zonder de verhouding tussen risico en rendement en de dienstverlening aan onze deelnemers te schaden.

3

Verantwoord beleggen met een goed rendement

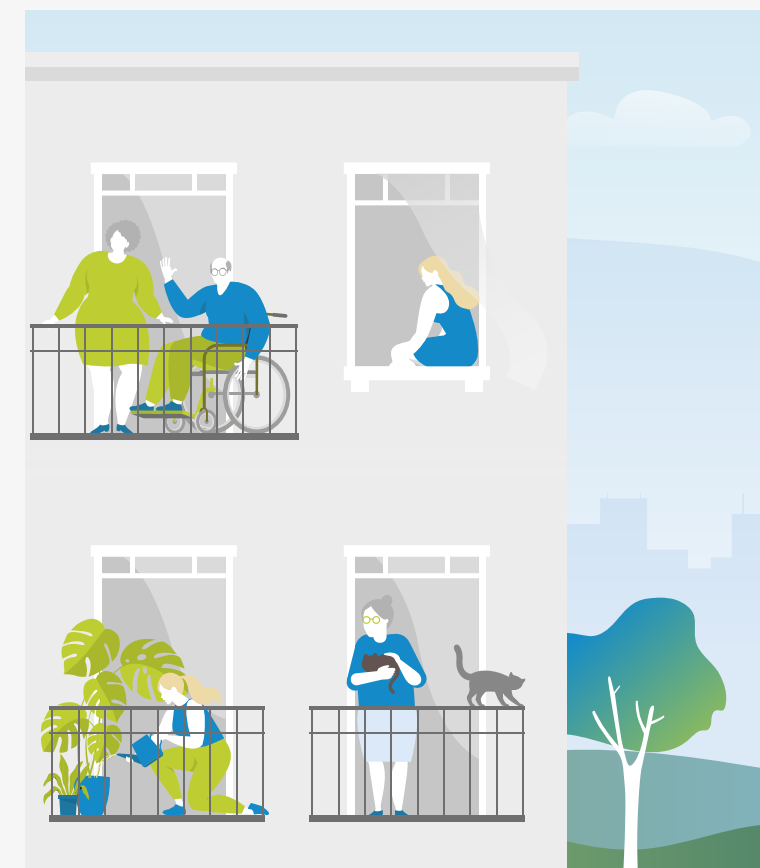
We beleggen verantwoord. We nemen de wensen van de deelnemers en de werkgever mee en hebben oog voor maatschappelijke ontwikkelingen. Ons doel is en blijft een zo goed mogelijk rendement. We letten goed op of het rendement in verhouding staat tot de complexiteit en de kosten van de beleggingen.

4

De toekomst van ons pensioenfonds

We bereiden de inhoud en de uitvoering van de pensioenregeling voor op de komende veranderingen. Daarbij werken we nauw samen met de werkgever en vakbonden. We willen de complexiteit van de pensioenregeling minimaliseren. En we richten ons op datakwaliteit. We bereiden ook de pensioenfondsorganisatie voor op de veranderingen. Want de organisatie moet passen bij de pensioenregeling die we uitvoeren. Dat doen we zonder onze eigenheid te verliezen. We blijven dicht bij de onderneming.

1 Deelnemers een goed inzicht geven in hun pensioen

We willen onze deelnemers goed informeren over hun pensioenregeling. Ook houden we ze op de hoogte van de ontwikkelingen bij het pensioenfonds en wat dit kan betekenen voor hun pensioen. Zo proberen we deelnemers (meer) bewust te maken van hun pensioensituatie. We geven ze handvatten om (tijdig) keuzes te maken.

1.1 Financiële positie op 31 december 2021

1.1.1 Dekkingsgraad

De beleidsdekkingsgraad is een belangrijke indicator voor beleidsmaatregelen. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de actuele dekkingsgraden van de laatste twaalf maanden. Op 31 december 2021 was de beleidsdekkingsgraad 106,7 procent (op 31 december 2020: 96,1 procent). Onze beleidsdekkingsgraad was hoger dan het door

De Nederlandsche Bank (DNB) vereiste minimum-niveau van 104,2 procent. De beleidsdekkingsgraad was wel lager dan het vereiste niveau van 115,2 procent.

In 2021 steeg de actuele dekkingsgraad van 99,8 procent naar 111,4 procent. De tabel hieronder laat de ontwikkeling van de actuele dekkingsgraad en van de beleidsdekkingsgraad in 2021 zien.

Ontwikkeling van de dekkingsgraad	Actuele dekkingsgraad	Beleidsdekkingsgraad
December 2020	99,8%	96,1%
Januari 2021	99,9%	96,1%
Februari 2021	103,3%	96,7%
Maart 2021	105,9%	97,9%
April 2021	107,4%	99,1%
Mei 2021	107,0%	100,2%
Juni 2021	107,3%	101,3%
Juli 2021	105,7%	102,2%
Augustus 2021	107,3%	103,1%
September 2021	108,7%	104,0%
Oktober 2021	108,7%	105,1%
November 2021	107,3%	105,7%
December 2021	111,4%	106,7%

De onderstaande tabel laat zien welke factoren de actuele dekkingsgraad beïnvloedden en in welke mate.

	2021	2020
Actuele dekkingsgraad op 1 januari	99,8%	103,0%
Effect premies	-0,7%	-0,8%
Effect RTS (voorziening pensioenverplichtingen)	7,3%	-11,9%
Effect beleggingsresultaat (inclusief renteafdekking)	5,4%	6,9%
Effect wijziging grondslagen	-0,5%	2,5%
Effect overige oorzaken	0,1%	0,1%
Actuele dekkingsgraad op 31 december	111,4%	99,8%

Effect premies

Door premiebetaling neemt het vermogen van het pensioenfonds toe. Door pensioenopbouw nemen de verplichtingen van het pensioenfonds toe. Het verschil tussen de premiebetaling en de actuariële kosten van de pensioenopbouw had een negatief effect op de dekkingsgraad van 0,7 procentpunt. In paragraaf 1.2. staat een toelichting op het financieel beleid waaronder het premiebeleid.

Effect rentetermijnstructuur

Om de hoogte van de toekomstige pensioenverplichtingen te bepalen gebruiken we een door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur (RTS). In 2021 steeg de RTS. Door de stijging van de RTS daalde de waarde van de pensioenverplichtingen. Hierdoor steeg de dekkingsgraad met 7,3 procentpunt.

Effect beleggingsresultaat (inclusief renteafdekking)

Het beleggingsresultaat over 2021 had een positief effect op de dekkingsgraad van 5,4 procentpunt. Een toelichting op het effect van het beleggingsresultaat op de dekkingsgraad staat in paragraaf 3.1.4.

Effect wijziging grondslagen

In 2021 pasten we een aantal grondslagen aan. Het leeftijdsverschil voor de vrouwelijke deelnemers ten opzichte van hun partner verlaagden we van drie naar twee jaar. De opslag voor premievrijstelling tijdens arbeidsongeschiktheid verhoogden we van 3,6 procent naar 3,85 procent. De opslag voor toekomstige uitvoeringskosten verhoogden we van 2,1 procent naar 2,3 procent. Samen hadden deze wijzigingen een negatief effect op de dekkingsgraad van 0,5 procent.

Een toelichting op het effect van de aanpassing van de grondslagen staat in paragraaf 4.2 van de jaarrekening.

Effect overige oorzaken

Overige oorzaken – zoals waardeoverdrachten, actuariële aannames, kosten en uitkeringen – hadden samen een positief effect op de dekkingsgraad van 0,1 procentpunt. Een toelichting staat in de Actuariële paragraaf.

1.1.2 Herstelplan

Als de beleidsdekkingsgraad aan het eind van het boekjaar lager is dan de vereiste dekkingsgraad, moet een pensioenfonds een herstelplan indienen bij DNB. In het herstelplan beschrijft het pensioenfonds hoe de beleidsdekkingsgraad op tijd herstelt.

Op 31 december 2020 was onze beleidsdekkingsgraad 96,1 procent. Daarmee was onze beleidsdekkingsgraad eind 2020 lager dan de toen vereiste dekkingsgraad van 114,7 procent. De beleidsdekkingsgraad was ook lager dan de minimaal vereiste dekkingsgraad van 104,2 procent. Daarom dienden we in 2021 een geactualiseerd herstelplan in bij DNB.

Herstel naar de minimaal vereiste dekkingsgraad

Ook de afgelopen jaren was onze beleidsdekkingsgraad lager dan het minimaal vereist eigen vermogen. Volgens de wet mag dat maar een beperkt aantal jaren achter elkaar. Als het te lang duurt, moet een pensioenfonds de pensioenen verlagen. Daarom was 31 december 2020 een belangrijke datum voor ons. Want de dekkingsgraad van die dag bepaalde of we de pensioenen in 2021 moesten verlagen of niet.

Zowel de beleidsdekkingsgraad als de actuele dekkingsgraad waren op 31 december 2020 lager dan de minimaal vereiste dekkingsgraad (104,2 procent). Toch hoefden we de pensioenen in 2021 niet te verlagen. Dankzij de verlenging van een ministeriële regeling ter voorkoming van verlagingen, konden we het cruciale meetmoment nog een keer een jaar doorschuiven, naar eind 2021. Deze ministeriële regeling is bekend als de 'vrijstellingsregeling'. Aan deze vrijstellingsregeling waren de volgende voorwaarden verbonden:

- De actuele dekkingsgraad moest eind 2020 minimaal 90 procent zijn.
- We moesten uitleggen waarom de vrijstelling in het belang van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden was.
- We moesten onze (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden over de vrijstelling informeren en onze keuze onderbouwen.

Gebruikmaken van de vrijstellingsregeling was niet verplicht. Het bestuur koos bewust om het wel te

doen. Anders hadden we alle pensioenen in 2021 moeten verlagen. Het bestuur maakte eind 2020 de volgende afwegingen:

- Verlagen van pensioenen is voor het fonds het allerlaatste redmiddel. Dat doen we alleen als er niets anders meer mogelijk is. We zien echter nog voldoende mogelijkheid om zonder een verlaging financieel gezond te worden.
- Een verlaging kan voor bepaalde groepen deelnemers op lange termijn tot een hoger pensioen leiden. Maar dat weegt niet op tegen de directe negatieve gevolgen van een verlaging voor alle groepen deelnemers.
- Het besluit om de vrijstellingsregeling te gebruiken is evenwichtig. Dat blijkt uit de ALM-studie die we in 2020 uitvoerden. Daarin toetsten we de totale financiële opzet van ons pensioenfonds, ook het gebruik van de vrijstellingsregeling. De resultaten van de ALM-studie bleven ruim binnen de marges die we van tevoren vaststelden.
- In 2021 starten de voorbereidingen op het nieuwe pensioenstelsel. We vinden het onverstandig om vlak daarvoor de ingrijpende maatregel van een pensioenverlaging te nemen.
- Door de vrijstellingsregeling te gebruiken sluiten we aan bij de rest van de pensioensector.

We informeerden de deelnemers en pensioengerechtigden via de website over het gebruik van de vrijstellingsregeling.

Herstel naar de vereiste dekkingsgraad

In het herstelplan staat hoe we op basis van ons beleid en de verwachte rendementen binnen tien jaar weer financieel gezond denken te worden. Als we alle beleidsmiddelen hebben ingezet en naar verwachting toch niet binnen de herstelperiode aan de vereiste dekkingsgraad kunnen voldoen, hebben we nog een laatste sturingsmiddel: de pensioenaanspraken en -rechten verlagen.

Herstelplan 2022

Eind 2021 was onze beleidsdekkingsgraad hoger dan de minimaal vereiste dekkingsgraad. We hoeven daarom de pensioenen in 2022 niet te verlagen. De beleidsdekkingsgraad was wel lager dan de vereiste dekkingsgraad. Daarom dienden

we begin 2022 een geactualiseerd herstelplan bij DNB in. Dit herstelplan laat zien dat we binnen tien jaar kunnen toegroeien naar de vereiste dekkingsgraad. Aanvullende maatregelen zijn niet nodig, behalve dat we op korte termijn onder de huidige regelgeving waarschijnlijk geen (volledige) toeslag kunnen verlenen.

1.1.3 Aanpassing van de rentetermijnstructuur 2021-2024

In 2019 besloot DNB om vanaf 1 januari 2021 de methodiek van de rentetermijnstructuur (RTS) aan te passen. DNB voert deze aanpassingen in vier gelijke stappen door. De aanpassingen hebben een negatief effect op de ontwikkeling van de dekkingsgraad. De stapsgewijze invoering zorgt dat dit effect geleidelijk is. Op 1 januari 2021 vond de eerste aanpassing van de methodiek plaats, op 1 januari 2022 de tweede. Door de aanpassing daalde de dekkingsgraad in januari 2021 met ongeveer 0,9 procentpunt en in januari 2022 met ongeveer 0,6 procentpunt. In januari 2023 en januari 2024 voert DNB de laatste twee aanpassingen door. We verwachten dat de dekkingsgraad hierdoor in totaal met nog eens 1,4 procentpunt daalt.

1.2 Financieel beleid

Ons financieel beleid heeft drie pijlers: het premiebeleid, het toeslagbeleid en het beleggingsbeleid. Ons financieel beleid is afgestemd op onze risicohouding, die we samen met de cao-partijen bepaalden (zie paragraaf 2.3). Om ons financieel beleid te toetsen doen we elk jaar de haalbaarheidstoets. DNB schrijft dit voor. De uitkomst van de haalbaarheidstoets staat in paragraaf 2.3.4.

In 2020 voerden we een ALM-studie uit. Daarin toetsten we de evenwichtigheid van ons financieel beleid. We beoordeelden het premiebeleid, het toeslagbeleid, het beleggingsbeleid en ons beleid voor het verlagen van pensioenen in samenhang. We keken per leeftijdsgroep naar de uitwerking van ons financieel beleid op de pensioenresultaten. We onderscheidde daarbij drie groepen: deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. Dit deden we over een periode van vijf jaar – want dat is de maximale periode tot de overgang naar een nieuw pensioenstelsel – en vijftien jaar. Van tevoren spraken we af dat we de beleidsvarianten en de impact daarvan op de groepen zouden heroverwegen als tussen de leeftijdsgroepen het verschil meer dan vijf procent zou afwijken. De resultaten van de ALM-studie bleven ruim binnen deze marge. We kunnen de totale financiële opzet van ons pensioenfonds dus als evenwichtig beschouwen.

1.2.1 Premiebeleid

We werken met een gedempte kostendekkende premie op basis van verwacht rendement. Het verwachte rendement baseren we op onze strategische beleggingsmix en de actuele maximale parameters van de Commissie Parameters. Deze commissie bepaalt elke vijf jaar de maximale rekenwaarden waarmee pensioenfonds het toekomstige rendement berekenen. De onderliggende rente zetten we steeds voor een periode van vijf jaar vast (peildatum 30 september 2020). Daarnaast passen we een afslag op de rendementen toe, voor toekomstbestendige toeslagverlening. Daarvoor gebruiken we een toeslagcurve. In de toeslagcurve houden we rekening met een verwachte groei van het prijsindexcijfer in vijf jaar, naar uiteindelijk 1,9 procent.

De premie die de cao-partijen beschikbaar stellen, moet minimaal gelijk zijn aan de gedempte kostendekkende premie. Als we het maximale opbouwpercentage (in 2021: 1,738 procent) niet kunnen financieren met de premie, verlagen we het opbouwpercentage. Zodanig dat de financiering wel toereikend is. Een eventuele premie-egaliseringsreserve nemen we hierin mee.

Premiebesluit

Op de nieuwe peildatum van 30 september 2020 was de rente veel lager dan op de peildatum in 2015. Door die lagere rente steeg de premie voor een maximaal opbouwpercentage (1,738 procent) in 2021 naar 22,8 procent (van de bruto salarissom). Dit is hoger dan de maximale premie van 20 procent volgens de cao. De cao-partijen bepaalden dat de premie in 2021 toch naar 22,8 procent ging. Het deel boven de 20 procent konden we grotendeels financieren met de premie-egaliseringsreserve. Wat overbleef was voor rekening van de werkgever. Dat spraken de cao-partijen zo af.

In 2022 hebben we een premie van 22,7 procent nodig om het maximale opbouwpercentage van 1,738 procent te financieren. De cao-partijen besloten deze premie in 2022 te betalen. In 2022 maken we nieuwe afspraken met de cao-partijen over de premie in 2023 en de jaren daarna.

Premie-egaliseringsreserve

Als de beschikbare premie hoger is dan de benodigde pensioenpremie, kan het bestuur besluiten om het verschil – de premieruimte – aan de premie-egaliseringsreserve toe te voegen. Dit gebeurt in overleg met de cao-partijen. Als de benodigde pensioenpremie hoger is dan de beschikbare premie, gebruiken we de premie-egaliseringsreserve om het tekort te financieren.

We mogen de premie-egaliseringsreserve alleen gebruiken voor het vastgestelde doel: het egaliseren van de premie. Er is één uitzondering. Als onze financiële positie zo slecht is dat we de pensioenaanspraken en -rechten moeten verlagen, zijn we verplicht de premie-egaliseringsreserve te gebruiken om de verlaging te verminderen of te voorkomen.

Begin 2021 bedroeg de premie-egaliseringsreserve 23,5 miljoen euro. In 2021 gebruikten we de hele premie-egaliseringsreserve om de premiestijging van 2,8 procentpunt grotendeels te financieren. Eind 2021 was de premie-egaliseringsreserve nul.

1.2.2 Toeslagbeleid

Volgens de wet mogen we pas toeslag verlenen als onze beleidsdekkingsgraad 110 procent of hoger is. Bij toeslag verlenen moeten we rekening houden met de toekomst. Want we moeten de toeslag ook in de toekomst kunnen financieren.

In het toeslagbeleid staat wanneer we de pensioenen kunnen verhogen. De beleidsdekkingsgraad is daarbij leidend.

Beleidsdekkingsgraad	Toeslagverlening
Lager dan 110 procent	Geen
Tussen 110 procent en de ondergrens voor volledige toeslag	Gedeeltelijk
Boven de ondergrens voor volledige toeslag	Volledig

Gedeeltelijke toeslagverlening mag als de beleidsdekkingsgraad hoger is dan of gelijk aan 110 procent en lager dan de grens voor volledige toeslag. Die ondergrens voor volledige toeslag stellen we elk jaar vast, zoals de Pensioenwet voorschrijft. Eind 2021 was de ondergrens ongeveer 125 procent. Als de beleidsdekkingsgraad hoger dan de ondergrens is, kunnen we een volledige (inhaal)toeslag verlenen. Maar alleen als we daardoor niet weer onder de ondergrens zakken.

Het bestuur neemt jaarlijks een besluit over het verlenen van toeslag. Daarvoor baseert het bestuur zich op de financiële positie van eind september. De beleidsdekkingsgraad op 30 september 2021 was 104,0 procent. Het bestuur kon dus geen toeslag verlenen per 1 januari 2022. In paragraaf 4.3 van de jaarrekening staat een overzicht van de (gemiste) toeslagen.

Op 30 maart 2022 is de algemene maatregel van bestuur (AMvB) 'Ontwerpbesluit toeslag in bijzondere omstandigheden' gepubliceerd. Dit ontwerpbesluit moet het mogelijk maken om toeslag te verlenen bij een beleidsdekkingsgraad hoger dan 105 procent (nu 110 procent). Hieraan zijn echter wel voorwaarden verbonden. Zie paragraaf 1.6.2 voor een toelichting.

Onvoorwaardelijke toeslag

Voor de ex-Cadanswerknemers geldt een uitzondering. Dit zijn deelnemers met een ingegaan pensioen of premievrij recht van voor 1996. Deze groep heeft recht op een onvoorwaardelijke toeslag gekoppeld aan de consumentenprijsindex. De werkgever financiert deze onvoorwaardelijke toeslag.

1.2.3 Beleggingsbeleid

In paragraaf 3.1 lichten we ons beleggingsbeleid toe. Daarbij besteden we aandacht aan het herijkte strategisch beleid, de samenstelling van de beleggingsportefeuille, maatschappelijk verantwoord beleggen en de beleggingsrendementen in 2021.

1.3 Kenmerken van de pensioenregeling

Onze pensioenregeling is een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling. In 2021 waren er geen wijzigingen in de pensioenregeling.

De hoofdlijnen van onze pensioenregeling in 2021 waren:

- De pensioenleeftijd is 67 jaar met mogelijkheid tot vervroeging. Een deelnemer kan het pensioen niet eerder laten ingaan dan met 55 jaar. Vanaf 60 jaar is deeltijdpensioen mogelijk.
- Het pensioengevend salaris is het jaarsalaris. Dat is de som van alle bruto maandsalarissen in een kalenderjaar, plus vakantiegeld, eindejaarsuitkering en andere vaste toeslagen. Het maximumjaarsalaris waarover een deelnemer pensioen kan opbouwen was op 1 januari 2021 112.189 euro bij een voltijdsdienstverband. Voor een deeltijdsdienstverband gold een maximaal bedrag naar rato van dit bedrag.
- De pensioengrondslag voor het ouderdomspensioen is het pensioengevend salaris min de franchise. In 2021 was de franchise 14.625 euro.

- Het opbouwpercentage voor het ouderdomspensioen was 1,738 procent van de pensioengrondslag.
- De pensioenregeling voorziet in een partnerpensioen, wezenpensioen en arbeidsongeschiktheidspensioen. (Gewezen) deelnemers die arbeidsongeschikt zijn geworden, kunnen in aanmerking komen voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid.
- Deelnemers kunnen vrijwillig meedoen aan een collectieve verzekering voor een tijdelijk partnerpensioen, een individuele arbeidsongeschiktheidsverzekering en een aanvullende partnerpensioenverzekering. Voor deze verzekeringen betaalt de deelnemer premie.
- Medewerkers die uit dienst gaan en aansluitend als zelfstandige gaan werken, kunnen maximaal drie jaar vrijwillig blijven deelnemen aan de pensioenregeling. Ze betalen de premie dan zelf.
- Op basis van het sociaal plan vindt tijdens de WW-uitkering, de PAWW-uitkering of de BWU-uitkering voortzetting van de pensioenregeling plaats.

Meer detailinformatie over onze pensioenregeling staat op onze website: www.uwvpensioen.nl.

1.4 Pensioencommunicatie

Pensioenfonds UWV wil vertrouwen uitstralen. Met onze communicatie willen we al onze deelnemers inzicht in hun pensioensituatie én handelingsperspectief geven. De wettelijk verplichte communicatie is voor ons een échte ondergrens.

2021 was weer een COVID-jaar. UWV'ers waren inmiddels helemaal gewend thuis te werken en 'online' te zijn. Daarom organiseerden wij in 2021 videospreekuren voor mensen die bijna met pensioen gaan. Tijdens het videospreekuur konden ze hun pensioenkeuzes bespreken met een deskundige van de helpdesk.

2021 was ook een jaar van aardig financieel herstel. De dreiging van een verlaging van de pensioenen was veel kleiner. Daardoor konden we focussen op andere onderwerpen.

Met onze webinars over maatschappelijk verant-

woord beleggen en het UPO bereikten we in 2021 veel deelnemers. De deelnemers waardeerden beide webinars erg goed met een 8,5. Ons webinar over het UPO werd bovendien genomineerd voor de PensioenWegwijzer - Wijzer in geldzaken. Uit ons jaarlijkse klanttevredenheidsonderzoek (KTO) bleek dat de waardering van actieve deelnemers voor het UPO in 2021 was gestegen.

Ook andere cijfers uit het KTO waren positief. Het cijfer van zowel de actieve deelnemers als de pensioengerechtigden voor ons pensioenfonds steeg. Ook de waardering voor onze website en planner ging voor het tweede opeenvolgende jaar omhoog.

In 2021 begonnen we met de voorbereidingen op de communicatie over het nieuwe pensioenstelsel. Speciaal voor onze pensioengerechtigden vernieuwden we onze uitgave van Pensioen&U. We verbeterden zowel de inhoud als de vormgeving van het blad. Dat werd goed gewaardeerd. We besloten er de komende jaren een tweejaarlijkse uitgave van te maken. Zo houden we onze pensioengerechtigden goed op de hoogte van alle ontwikkelingen rond hun pensioen.

1.4.1 Ons communicatiebeleid

Ons meerjarig communicatiebeleidsplan 2021-2023 is gebaseerd op vijf strategische uitgangspunten:

- relevant zijn door segmentatie;
- verdere digitalisering;
- eenvoudig en actief taalgebruik;
- samenwerken met de werkgever;
- onderzoek en evaluatie.

Vanuit de strategische uitgangspunten formuleerden we twee strategische doelen: handelingsperspectief en relatie.

Handelingsperspectief

We willen dat onze deelnemers handelingen zien die ze zelf kunnen uitvoeren: ze hebben inzicht in hun pensioen en komen in actie als dat nodig is. Hierbij horen de volgende tactische doelen:

- het inzicht in de eigen pensioensituatie vergroten;
- het inzicht in pensioenkeuzes en acties die de deelnemer kan doen vergroten;
- aanzetten tot actie als de deelnemer dit zelf nodig vindt.

Relatie

We willen dat onze deelnemers een sterke relatie hebben met Pensioenfonds UWV. Ons streven is dat ze bij vrije keuze ook voor ons pensioenfonds zouden kiezen.

Hierbij horen de volgende tactische doelen:

- de bereikbaarheid vergroten;
- een bijdrage leveren aan meer tevredenheid;
- een bijdrage leveren aan meer vertrouwen.

1.4.2 Vooruitblik naar 2022

Digitale communicatie

We blijven onze digitale communicatie verbeteren. We onderzoeken en testen systematisch hoe onze deelnemers de communicatie ervaren. We digitaliseren steeds meer processen zodat mensen de juiste stappen doorlopen als ze iets willen doen of opzoeken op onze site. In 2022 breiden we onze videodatabase verder uit. Uiteindelijk willen we zoveel mogelijk informatie niet alleen in tekst, maar ook in beeld aanbieden.

Wet toekomst pensioenen

In 2021 bereidden we de communicatie over het nieuwe pensioenstelsel voor. We richtten een themapagina in met procesinformatie. Want de

horizon is nog ver weg. In 2022 spelen de deelonderwerpen 'bedrag ineens' en 'keuzebegeleiding' een belangrijke rol in de communicatie. Vooral keuzebegeleiding loopt als een rode draad door meerdere communicatie-uitingen en klantreizen heen.

1.4.3 Klachten, geschillen en bezwaren

Alle (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden kunnen klachten of geschillen bij ons melden. Informatie over de klachten- en geschillenregeling staat op onze website: www.uwvpensioen.nl. Klachten en geschillen geven ons de mogelijkheid onze dienstverlening te verbeteren.

Pensioenfonds UWV heeft bijna 59.000 (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. In totaal ontving het fonds 31 klachten en geschillen in 2021. De meeste klachten zijn telefonisch geuit. We kregen twaalf schriftelijke klachten en er waren twee beroepsprocedures. De beroepsprocedures lopen via de commissie van beroep. De schriftelijke klachten en geschillen gingen over de volgende onderwerpen:

Onderwerpen klachten en geschillen

Onderwerpen klachten en geschillen	Totaal	Geschil CvB	Schriftelijke Klacht
Arbeidsongeschiktheid	4	1	3
Echtscheiding	1	0	1
Jaaropgave	1	0	1
Medische waarborgen bij te late aanmelding partner	2	1	1
Mogelijk korten uitkering	2	0	2
Terugvordering	4	0	4
Totaal	14	2	12

Vanaf 2022 rapporteren we ook over de onderwerpen van de telefonische klachten (in 2021: 17). We handelden bijna alle klachten binnen de termijn van twintig dagen af. Een aantal keer lukte dat niet en informeerden we de deelnemer of pensioengerechtigde dat we meer tijd nodig hadden.

Ook werd in 2021 één zaak ingediend bij de Ombudsman Pensioenen na afwijzing van beroep door de commissie van beroep.

Verbeteringen dankzij klachten

In 2021 voerden we één verbetering door na een klacht. De klacht ging over de interpretatie van een

aanvraagformulier. We pasten het aanvraagformulier aan. Vervolgens beoordeelden we ook andere aanvraagformulieren en pasten we deze waar nodig aan.

1.5 Pensioenuitvoeringskosten

De totale pensioenuitvoeringskosten waren in 2021 6,3 miljoen euro (2020: 5,5 miljoen euro). De kosten die het bestuursbureau voor vermogensbeheer maakte, rekenden we via een verdeelsleutel toe aan de kosten van vermogensbeheer. In 2021 was dat 50 procent (2020: 50 procent).

Pensioenuitvoeringskosten (bedragen x 1 miljoen euro)	2021	2020
Totale pensioenuitvoeringskosten (zie toelichting 17 in de jaarrekening)	7,4	6,2
Af: aan vermogensbeheerkosten toegerekend	-0,9	-0,7
Af: door te belasten kosten	-0,2	-
Totaal pensioenuitvoeringskosten	6,3	5,5

We presenteren de pensioenuitvoeringskosten per deelnemer op de manier die de Pensioenfederatie aanbeveelt. Eind 2021 was het totaal aantal actieve deelnemers en pensioengerechtigden 37.922 (2020: 35.860).

Pensioenuitvoeringskosten per deelnemer & pensioengerechtigde (bedragen x 1 euro)	2021	2020
Kosten pensioenuitvoerder	97	89
Kosten bestuursbureau	22	20
Kosten toezichthouders (DNB en AFM)	13	15
Communicatie	10	8
Advieskosten	8	8
Bestuurskosten	9	7
Accountants- en actuariskosten	4	3
Overige kosten	3	2
Totaal pensioenuitvoeringskosten per deelnemer & pensioengerechtigde	166	152

We maken ook kosten voor de pensioenuitvoering van gewezen deelnemers. Inclusief de gewezen deelnemers waren de pensioenuitvoeringskosten per deelnemer in 2021 108 euro (2020: 97 euro).

Kostenbeheersing

We hebben voortdurend aandacht voor de pensioenuitvoeringskosten. Kosten zijn nodig om een bepaalde kwaliteit te kunnen bieden. Kwaliteit van pensioenbeheer bijvoorbeeld, en van communicatie met deelnemers en pensioengerechtigden. Maar we moeten bijvoorbeeld ook kosten maken om te blijven voldoen aan wet- en regelgeving en (een toenemend aantal) toezichteisen. We streven steeds naar een evenwicht tussen de kosten en de toegevoegde waarde voor de deelnemers. We volgen het niveau van de uitvoering en de bijbehorende kosten. Dat doen we onder andere door naar de begroting van het pensioenfonds te kijken en offertes te vergelijken. In 2021 stegen vooral de volgende kosten:

- Kosten pensioenuitvoeringsorganisatie (TKP): De overeengekomen tariefstructuur met TKP stamde uit 2013. Sindsdien heeft de pensioenuitvoering zich verder ontwikkeld en uitgebreid en sloot deze niet meer aan op de noodzakelijk dienstverlening. Omdat we met oog op de overgangperiode naar het nieuwe pensioenstelsel verzekerd willen zijn van een goede en ononderbroken uitvoering, is in 2021 het contract met TKP vernieuwd en verlengd. Hierbij zijn de tarieven 2021 met de dienstverlening in balans gebracht. De nieuwe tarieven zijn naar onze mening marktconform.
- Kosten bestuursbureau: De Belastingdienst heeft besloten om de btw-vrijstelling op de doorbelasting van de personeelskosten niet langer te handhaven. Sinds 2021 betalen we daarom btw over deze kosten.

We hebben de eigen pensioenuitvoeringskosten per deelnemer door een externe partij laten vergelijken met andere fondsen. We zijn van oordeel dat de eigen kosten per deelnemer marktconform zijn.

We verwachten dat de kosten de komende jaren verder toenemen. Dat komt door de voorbereiding op en de implementatie van de Wet toekomst pensioenen. Om onze kosten beheersbaar te houden, maken we steeds de volgende afweging: 'doen we de juiste dingen, op de juiste manier en op het juiste moment'. Zo zetten we onze middelen zo

efficiënt mogelijk in. We zijn voortdurend met onze uitbestedingspartijen in gesprek over de (kosten) ontwikkelingen. Zo kunnen we, als dat nodig is, tijdig bijsturen.

1.6 Externe ontwikkelingen

Ook in 2021 was de toekomst van het pensioenstelsel een belangrijk onderwerp. In deze paragraaf noemen we de belangrijkste ontwikkelingen en de maatregelen die wij namen of gaan nemen.

1.6.1 Wet toekomst pensioenen

Eind 2020 werd het wetsvoorstel voor de Wet toekomst pensioenen gepubliceerd en opengesteld voor consultatie. Het wetsvoorstel is een uitwerking van het pensioenakkoord. Vanaf dat moment mocht iedereen commentaar leveren op het wetsvoorstel. Op het wetsvoorstel kwamen veel reacties. Op basis van deze reacties heeft het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid op 30 maart 2022 het wetsvoorstel 'Wet toekomst pensioenen' (Wtp) ingediend bij de Tweede Kamer. Hiermee is de parlementaire behandeling begonnen. Volgens de begeleidende brief bij het wetsvoorstel zijn de doelen van de nieuwe wet:

1. Ruimte scheppen voor nieuwe pensioencontracten die eerder perspectief bieden op een koopkrachtig pensioen
2. Pensioen voor de deelnemers transparanter en persoonlijker maken.
3. Beter aansluiten bij de arbeidsmarkt van nu. De Wet toekomst pensioenen – of in ieder geval een aantal onderdelen daarvan – treedt op zijn vroegst op 1 januari 2023 in werking.

Het wetsvoorstel bestaat onder andere uit de volgende onderdelen:

Nieuwe pensioenregeling

In de huidige pensioenregeling bouwen deelnemers een pensioentoezegging op. Het is een 'uitkeringsovereenkomst'. Het nieuwe pensioenstelsel gaat uit van een 'premieovereenkomst': de hoogte van de pensioenpremie bepaalt in grote mate de pensioentoezegging. Er zijn twee mogelijke vormen van de premieovereenkomst:

- het solidaire pensioencontract met één collectief beleggingsbeleid;
- het flexibele pensioencontract met een gescheiden opbouw- en uitkeringsfase, met op de pensioendatum een individueel opgebouwd pensioenkapitaal.

De cao-partijen beslissen welke premieovereenkomst we verder gaan uitwerken.

In aanloop naar de nieuwe pensioenregeling moeten de cao-partijen een aantal belangrijke besluiten nemen. Bijvoorbeeld: Zetten we de huidige aanspraken om naar de nieuwe pensioenregeling? En zo ja, hoe doen we dat? Moeten we groepen compenseren bij de overgang naar de nieuwe pensioenregeling? Zo ja, hoe?

De cao-partijen begonnen begin 2022 met een inhoudelijke verkenning. Wij ondersteunen de cao-partijen bij deze verkenning. En we blijven ondersteuning bieden, ook bij het maken van een keuze en bij het bepalen van de inhoud van de nieuwe pensioenregeling. Op uiterlijk 1 januari 2027 moeten we de nieuwe pensioenregeling geïmplementeerd hebben.

Overgangsfase huidige regeling naar nieuwe pensioenregeling

Er komt overgangswetgeving voor pensioenfondsen die de bestaande pensioenaanspraken en -rechten willen omzetten naar een nieuwe pensioenregeling (het transitie-FTK, Financieel ToetsingsKader). Pensioenfondsen zijn niet verplicht gebruik te maken van deze overgangswetgeving. Er zijn wel voorwaarden aan verbonden. Bijvoorbeeld dat voor de actuele dekkingsgraad een ondergrens van 90 procent geldt. Als de actuele dekkingsgraad aan het eind van het jaar lager is dan 90 procent, moet het pensioenfonds de pensioenen verlagen.

Pensioenfondsen hoeven straks geen herstelplan meer te maken. Daarvoor in de plaats komt een 'overbruggingsplan'. In het overbruggingsplan laat een pensioenfonds zien dat het in de periode tot de overgang naar de nieuwe regeling verwacht een dekkingsgraad te hebben van ten minste 95 procent. Maar afhankelijk van de uitwerking van

de nieuwe pensioenregeling kan de benodigde dekkingsgraad ook veel hoger zijn. Ook mag een pensioenfonds kiezen of het toeslag kan en wil verlenen bij een beleidsdekkingsgraad hoger dan 105 procent (nu: 110 procent).

Of we gebruik willen maken van het transitie-FTK – en hoe we het beleid dan gaan inrichten – moeten we vóór 1 april 2023 aan DNB doorgeven. We nemen dit besluit als de uitwerking van de wetgeving bekend is. We doen dat samen met de cao-partijen, want zij gaan over de (toekomstige) pensioenregeling. Zij beslissen ook of we de pensioenaanspraken en -rechten willen omzetten naar een nieuwe pensioenregeling, alleen dan kunnen we gebruikmaken van het transitie-FTK.

Uitkering van een deel van het pensioenvermogen ineens

Het is de bedoeling dat vanaf 1 januari 2023 deelnemers die met pensioen gaan maximaal 10 procent van de waarde van hun pensioen als bedrag ineens kunnen laten uitkeren. Naar verwachting wordt het wetsvoorstel voor deze wijziging halverwege 2022 ingediend. Het is de vraag of de gewenste ingangsdatum van 1 januari 2023 dan nog gehaald wordt. Wij willen wel op tijd klaar zijn. Daarom bereiden we de aanpassingen in de processen, administratie en communicatie nu al voor.

1.6.2 Wetsvoorstel om eerder indexeren mogelijk te maken

Op 30 maart 2022 is het 'Ontwerpbesluit toeslag in bijzondere omstandigheden' gepubliceerd. Dit ontwerpbesluit licht ter advisering voor bij de Raad van State en is daarmee nog niet definitief. De beoogde inwerkingsdatum is 1 juli 2022. In dit ontwerpbesluit is de toezegging aan de Tweede Kamer nader uitgewerkt om invulling te geven aan de aangenomen motie "om op zeer korte termijn een uitwerking aan de Kamer te sturen om pensioenfondsen met een beleidsdekkingsgraad van 105 procent voor het jaar 2022 te kunnen laten indexeren met nadrukkelijke waarborgen voor evenwichtig invaren en de belangen van toekomstige generaties".

Het doel van het ontwerpbesluit is pensioenfondsen de mogelijkheid te geven om in 2022 met het toeslagbeleid al vooruit te lopen op de ingang van de Wet toekomst pensioenen. Het ontwerpbesluit maakt het mogelijk om toeslag te verlenen bij een beleidsdekkingsgraad hoger dan 105 procent (nu 110 procent). Als de precieze wettekst definitief is zullen wij een zorgvuldig besluit nemen over het gebruik maken van deze nieuwe mogelijkheid die alleen gebruikt mag worden als wij de intentie hebben het opgebouwde pensioen in te varen in het nieuwe pensioenstelsel. Bij het nemen van het besluit over het verlenen van toeslag zullen wij nadrukkelijk beoordelen of de toeslagverlening in het belang is van deelnemers, gewezen deelnemers, andere aanspraakgerechtigden en pensioengerechtigden. Daarbij worden de generatie-effecten van de toeslagverlening op de verschillende leeftijdsgroepen betrokken. Daarbij wordt ook gekeken naar de evenwichtigheid bij het invaren.

2 Goed pensioenfondsbestuur

Governance heeft voortdurend onze aandacht. Met 'governance' bedoelen we alles wat te maken heeft met (goed) bestuur. Denk aan transparantie en beheerst en integer handelen.

2.1 Governance

We streven naar een beheerste en integere bedrijfsvoering. Daar hebben we onze organisatie op ingericht. Het bestuur houdt bijvoorbeeld een deskundigheidsmatrix bij. Zo weten we altijd welke individuele competenties wegvallen als bestuursleden vertrekken. Het bestuur vangt deze competenties vervolgens als collectief op. De rollen en taken van de verschillende organen van ons fonds staan in ons protocol governance.

2.1.1 Zelfevaluatie bestuur

Het bestuur evalueert elk jaar zijn eigen functioneren. Eens in de drie jaar vindt de evaluatie plaats met externe begeleiding. Tijdens de zelfevaluatie staan de bestuursleden stil bij de manier waarop ze besturen. Ze besteden ook aandacht aan gedrag en cultuur. De uitkomsten van de zelfevaluatie gebruiken ze om de governance van het pensioenfonds verder te versterken. In 2021 vond de zelfevaluatie plaats met externe begeleiding.

2.1.2 Deskundigheid bestuur

Het bestuur heeft voortdurend aandacht voor de kennis en vaardigheden die nodig zijn om de bestuurstaken goed te kunnen vervullen. Het bestuur gebruikt een deskundigheidsmatrix om de belangrijkste onderwerpen voor kennisontwikkeling te bepalen. Net als in 2020 was in 2021 vermogensbeheer een belangrijk onderwerp. De adviseur opleidingen hielp het bestuur om de kennis van vermogensbeheer te bevorderen. Voorafgaand aan iedere bestuursvergadering vond een kennissessie plaats over vermogensbeheervraagstukken die tijdens de vergadering aan bod kwamen. Daarnaast vonden in 2021 themasessies plaats over specifieke onderwerpen. Voorbeelden zijn de jaarlijks terugkerende integriteitssessie en een themasessie over maatschappelijk verantwoord beleggen.

2.1.3 HRM-beleid en aspirant-leden

We hebben specifiek HRM-beleid om de geschiktheid van bestuursleden, de diversiteit en de continuïteit binnen het bestuur te waarborgen. Het HRM-beleid richt zich op het aantrekken en behouden van geschikte bestuursleden en op het bevorderen van hun deskundigheid. Het doel is een

beheerste en integere bedrijfsvoering op de lange termijn. Het HRM-beleid past bij de omvang, organisatie en werkzaamheden van ons pensioenfonds. We evalueren het beleid minimaal elke drie jaar.

Om (toekomstige) vacatures binnen het bestuur makkelijk en goed te kunnen invullen, werken we met aspirant-leden. De aspirant-leden wonen de commissievergaderingen als toehoorder bij. Ook volgen ze opleidingen in voorbereiding op bestuursfuncties. Op 31 december 2021 hadden we zes aspirant-leden.

2.1.4 Beloningsbeleid

We hebben een beheerst en duurzaam beloningsbeleid. In het beloningsbeleid staat welke vergoeding de bestuursleden, de leden van het verantwoordingsorgaan, de raad van toezicht en externe leden voor hun werkzaamheden krijgen. Met ons beloningsbeleid willen we geschikte leden aantrekken en behouden voor de verschillende organen van ons pensioenfonds. Het beloningsbeleid is zo ingericht dat we het integriteitsrisico goed kunnen beheersen. Het beloningsbeleid moedigt bijvoorbeeld niet aan om meer risico's te nemen dan aanvaardbaar is. Het beloningsbeleid staat op onze website. In 2021 is het beloningsbeleid op de volgende twee punten aangepast:

- Bestuursleden namens de deelnemers en werkgever in dienst van UWV ontvangen jaarlijks 3.400 euro bruto. Dit is voor de tijd die de bestuurswerkzaamheden hun kost naast de tijd beschikbaar gesteld door de werkgever.
- Aspirant-bestuursleden ontvangen geen beloning meer.

We verstrekken geen leningen aan bestuurders. Ook zijn er geen vorderingen op (voormalige) bestuurders.

2.1.5 Code Pensioenfonds

Pensioenfonds moeten laten zien dat ze de juiste dingen doen om goed te functioneren. Ook moeten ze uitleggen wat ze doen. De Code Pensioenfonds helpt daarbij. Het doel van de Code Pensioenfonds is het functioneren van het bestuur verbeteren én inzichtelijk maken. In de code staan

normen voor 'goed pensioenfondsbestuur'. De Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid hebben deze normen samen gemaakt. De Code

Pensioenfondsen heeft acht thema's. Bij elk thema horen een principe en een aantal normen.

Thema	Principe
1. Vertrouwen waarmaken	Zij die voor het pensioenfonds verantwoordelijkheid dragen, maken het in hen gestelde vertrouwen waar. Dit blijkt vooral uit adequaat bestuur, verantwoord beleggingsbeleid en zorgvuldig risicomanagement.
2. Verantwoordelijkheid nemen	Het bestuur neemt zijn verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de pensioenregeling.
3. Integer handelen	Het bestuur bevordert een cultuur van integriteit en compliance.
4. Kwaliteit nastreven	Het pensioenfonds stelt hoge kwaliteitseisen, voert daar beleid op en is een 'lerende organisatie'.
5. Zorgvuldig benoemen	Het pensioenfonds handelt zorgvuldig bij (her)benoeming en ontslag, en zorgt voor geschiktheid, complementariteit en diversiteit in de samenstelling van de organen van het pensioenfonds.
6. Gepast belonen	Het pensioenfonds voert een verantwoord en beheerst beloningsbeleid, gericht op kwaliteit, continuïteit en consistentie.
7. Toezicht houden en inspraak waarborgen	Het pensioenfonds waarborgt intern toezicht op de kwaliteit en integriteit van de bedrijfsvoering.
8. Transparantie bevorderen	Het pensioenfonds streeft openheid na, communiceert over missie, strategie en risico's en legt verantwoording af over gevoerd beleid.

Het bestuur evalueert of het de principes en normen van de Code Pensioenfondsen goed naleeft. Als het nodig is, onderneemt het bestuur actie om de principes en de normen duidelijker en consequenter in het beleid en in het eigen handelen naar voren te laten komen.

De Code Pensioenfondsen hanteert het 'pas toe of leg uit'-beginsel. Het belangrijkste is niet of het bestuur de code naar de letter uitvoert. Het gaat om hoe het bestuur met de intenties van de code

omgaat. Er is dus ruimte om af te wijken van de normen. Maar dit moet weloverwogen gebeuren. Wij voldoen aan alle normen van de Code Pensioenfondsen, met uitzondering van norm 33.

Toelichting bij norm 33

Norm 33 luidt: "In zowel het bestuur als in het verantwoordingsorgaan is er ten minste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen".

Begin 2021 waren twee bestuursleden jonger dan 40 jaar. Een van hen trad af omdat het dienstverband bij UWV eindigde. De ander werd in 2021 40 jaar. Op 31 december 2021 hadden we dus geen bestuurslid jonger dan 40 jaar meer.

Zo bereiken we het achterliggende doel van norm 33 toch

Om (toekomstige) vacatures binnen het bestuur makkelijk en goed te kunnen invullen, werken we met aspirant-leden. Eén aspirant-lid is jonger dan

40 jaar. We verwachten dat we in 2022 aan de norm kunnen voldoen.

De rapportagenormen uit de Code Pensioenfondsen

Over normen waaraan we (nog) niet voldoen moeten we expliciet rapporteren. Daarnaast vragen acht van de 65 normen altijd om een toelichting. Dit zijn de 'rapportagenormen'. Hieronder geven we per rapportagenorm aan waar een toelichting staat. Dit kan in ons jaarverslag zijn of op onze website.

Rapportagenorm	Voldoen wij aan de norm?	Waar staat de toelichting
Norm 5 Het bestuur legt verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de toekomst maakt. Het bestuur weegt daarbij de verschillende belangen af van de groepen die bij het pensioenfonds betrokken zijn. Ook geeft het bestuur inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau.	Ja	Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over het beleid dat het in 2021 voerde, over de uitkomsten van dat beleid en over de beleidskeuzes die het maakte. Paragraaf 2.3 (Risicobeheer) geeft inzicht in de risico's van de belanghebbenden op de korte en de lange termijn, gerelateerd aan het ambitieniveau dat we met de cao-partijen vaststelden.
Norm 31 De samenstelling van fondsorganen wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit, is vastgelegd in beleid. Zowel bij de aanvang van een termijn, als ook tussentijds bij de zelfevaluatie vindt een check plaats.	Ja	In paragraaf 2.1 (Governance) van het jaarverslag rapporteert het bestuur over de samenstelling van de fondsorganen en de geschiktheid van de leden.
Norm 33 In zowel het bestuur als in het verantwoordingsorgaan is er ten minste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.	Nee	In paragraaf 2.1 (Governance) van het jaarverslag rapporteert het bestuur over de samenstelling van de fondsorganen, de doelen voor diversiteit en de stappen die het neemt om diversiteit te bevorderen.

Rapportagenorm	Voldoen wij aan de norm?	Waar staat de toelichting
Norm 47 Het intern toezicht betreft deze code bij de uitoefening van zijn taak.	Ja	De raad van toezicht betreft de code bij de uitoefening van zijn taak. De raad van toezicht rapporteert hierover in zijn verslag in het jaarverslag.
Norm 58 Het bestuur geeft publiekelijk inzicht in missie, visie en strategie.	Ja	In de actuariële en bedrijfstechnische nota (Abtn) staan de missie en visie van het fonds. De Abtn staat op onze website. De missie, visie en strategie van ons fonds staan ook in het hoofdstuk '4 strategische thema's' van dit jaarverslag.
Norm 62 Het bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden.	Ja	In paragraaf 3.1.3 (Maatschappelijk verantwoord beleggen) van het jaarverslag licht het bestuur zijn overwegingen over verantwoord beleggen toe. Op onze website staan de volgende documenten: <ul style="list-style-type: none"> • MVB-beleidsplan; • uitkomsten van het MVB-onderzoek; • jaarverslag maatschappelijk verantwoord beleggen.
Norm 64 Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de naleving van de interne gedragscode (zoals bedoeld in de normen 15 en 16) en deze code, net als over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.	Ja	In paragraaf 2.1 (Governance) van het jaarverslag rapporteert het bestuur over de naleving van de integriteitsregeling en over de zelfevaluatie van het bestuur.
Norm 65 Het bestuur zorgt voor een adequate klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van klachten en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.	Ja	De klachten- en geschillenregeling staat op onze website. In paragraaf 1.4.3 (Klachten, geschillen en bezwaren) van het jaarverslag rapporteert het bestuur over klachten en geschillen.

2.1.6 Wijzigingen in het bestuur, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan

Bestuur

In 2021 traden de heer Bouwknecht en de heer Aarts af als bestuurslid namens de (pre)pensioengerechtigden. Mevrouw Mangoendinomo en de heer Pet traden af als bestuurslid en plaatsvervangend bestuurslid namens de werkgever. Mevrouw Verhoef en de heer Timmer werden in 2021 (her)benoemd als bestuurslid en plaatsvervangend bestuurslid namens de (pre)pensioengerechtigden. De heer Ramautarsing werd herbenoemd als bestuurslid namens de deelnemers. Door het aftreden van mevrouw Mangoendinomo en de heer Pet ontstonden vacatures in het bestuur. Deze twee vacatures worden in 2022 ingevuld.

Raad van toezicht

Op 1 juli 2021 liep de tweede termijn van mevrouw Siegman af. Per 14 juli 2021 benoemden we de heer Breek tot lid van de raad van toezicht.

Verantwoordingsorgaan

In februari 2021 werd de heer Van de Burgt benoemd als plaatsvervangend lid namens de deelnemers. Op 1 juli 2021 trad de heer Broekman af als lid namens de deelnemers. Vervolgens werd de heer Van de Burgt benoemd als lid namens de deelnemers. Op 1 juli 2022 loopt de benoemingstermijn van alle leden van het verantwoordingsorgaan af. Daarom benoemden we geen nieuw plaatsvervangend lid.

Diversiteit

Het bestuur streeft naar ten minste één vrouw en één lid jonger dan 40 jaar in het bestuur en in het verantwoordingsorgaan. De tabel hieronder geeft een overzicht van de diversiteit van het bestuur, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan op 31 december 2021. We telden ook de plaatsvervangers mee

Orgaan	Geslachtsdiversiteit		Leeftijddiversiteit	
	Man	Vrouw	< 40 jaar	> 40 jaar
Bestuur	7	1	0	8
Raad van toezicht	2	1	0	3
Verantwoordingsorgaan	8	2	2	8

In bijlage 1 staat een overzicht van de samenstelling van het bestuur, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan op 31 december 2021.

2.1.7 Naleving van de Algemene verordening gegevensbescherming

Sinds 2018 is de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) van kracht. De AVG wijst pensioenfondsen aan als 'verwerkingsverantwoordelijke' van persoonsgegevens. Als eigenaar van persoonsgegevens moeten we expliciet kunnen aantonen dat we voldoen aan de eisen van de AVG.

Op 1 januari 2020 trad de Gedragslijn verwerking persoonsgegevens pensioenfondsen in werking. Deze gedragslijn gaat over de naleving van de AVG. Een van de eisen is dat het bestuur verklaart dat we ons aan de gedragslijn houden. Een functionaris gegevensbescherming helpt het bestuur om de gedragslijn uit te voeren. Ook hebben we verwerkingsovereenkomsten afgesloten met alle externe partijen die voor ons gegevens verwerken. In 2021 voldeden we aan de AVG en de gedragslijn.

In 2021 voerden we de volgende activiteiten en beheersmaatregelen uit:

- We beoordeelden wijzigingen in (geautomatiseerde) processen op privacy.
- We beoordeelden een aantal verwerkingsovereenkomsten met (onder-)uitbestedingspartijen op privacy en naleving van de AVG.
- We constateerden dat er in 2021 geen ernstige datalekken zijn geweest.

2.1.8 Extern toezicht en controle

DNB

Naast de jaarlijks terugkerende onderwerpen vonden in 2021 de volgende (doorlopende) onderzoeken van DNB plaats:

- audit besluitvormingsprocessen beleggingen (een vervolg op het beleggingsonderzoek van 2019/2020);
- onderzoek naar datakwaliteit.

Het onderzoek naar datakwaliteit voerde DNB als pilot rechtstreeks bij onze pensioenuitvoeringsorganisatie TKP uit. TKP pakte de aandachtspunten en aanbevelingen van DNB op en rondde deze in 2021 grotendeels af.

Waarschuwingen, dwangsommen, aanwijzingen, boetes

In 2021 kregen we geen waarschuwingen of aanwijzingen van DNB. DNB legde ons ook geen dwangsommen of boetes op. Er werd geen bewindvoerder aangesteld. De bevoegdheidsuitoefening van onze organen was niet gebonden aan toestemming van DNB.

Autoriteit Financiële Markten (AFM)

De AFM legde in 2021 geen toezichtsmaatregelen aan ons op.

2.2 Uitbesteden

We besteden onze operationele werkzaamheden zoveel mogelijk uit aan gespecialiseerde externe partijen en uitvoeringsorganisaties. Het bestuur heeft beheersmaatregelen getroffen om te voorkomen dat het pensioenfonds te afhankelijk van deze uitvoeringsorganisaties is of wordt.

In 2021 wijzigde de dienstverlening die we uitbesteden niet.

2.2.1 Uitbesteding vermogensbeheer

Fiduciair management

Kempen Capital Management (KCM) is onze fiduciair manager. De fiduciair manager houdt namens het pensioenfonds toezicht op de beleggingsmandaten die het bestuur bij externe vermogensbeheerders heeft uitgezet. Ook adviseert de fiduciair manager het bestuur over het (strategisch) beleggingsbeleid, de portefeuillesamenstelling, het maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid en de selectie en evaluatie van externe vermogensbeheerders. De fiduciair manager treedt op als coördinerend vermogensbeheerder bij de uitvoering van het beleggingsbeleid door de externe vermogensbeheerders. Vanuit deze rol is de fiduciair manager verantwoordelijk voor de monitoring en rapportage van de activiteiten van de externe vermogensbeheerders.

Manager derivatenportefeuilles

Cardano is manager van onze derivatenportefeuilles, die we gebruiken voor de afdekking van het renterisico en het valutarisico.

Custody en onafhankelijke administratie beleggingen

Bank of New York Mellon (BNYM) is onze bewaarbank (custodian), beleggingsadministrateur en onderpandmanager. Daarnaast is BNYM verantwoordelijk voor de onafhankelijke performanceberekening en de onafhankelijke monitoring van beleggingsrestricties.

In 2021 evalueerden we de dienstverlening van onze bewaarbank. We deden ook een grondige marktverkenning. We vroegen verschillende marktpartijen om een bod voor de dienstverlening uit te brengen. Uiteindelijk besloten we verder te gaan met de huidige bewaarbank. De toekomstbestendigheid, de cyberweerbaarheid, het niveau van dienstverlening en de kosten waren doorslaggevende criteria.

2.2.2 Uitbesteding pensioenuitvoering

TKP Pensioen voert onze pensioenadministratie, financiële administratie en pensioencommunicatie uit. Om tijdens de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel de continuïteit in dienstverlening te borgen verlengden we het contract met TKP tot 1 januari 2027. We maakten strikte afspraken over het niveau van de dienstverlening voorafgaand aan en tijdens de transitieperiode. Onder bepaalde voorwaarden kunnen we het contract eerder beëindigen.

Willis Towers Watson (WTW) geeft actuariael en pensioen-juridisch advies.

2.3 Risicobeheer

Deze paragraaf beschrijft ons risicobeheer. We geven aan welke risico's we identificeren en welke beheersmaatregelen we treffen. Ook laten we zien hoe effectief deze beheersmaatregelen waren in 2021.

2.3.1 Ons risicomanagementsysteem

Integraal risicomangement (IRM) is een continu proces dat we op vaste momenten evalueren om het verder te kunnen verbeteren.

IRM maakt inzichtelijk of onze strategie, ons beleid, onze activiteiten, onze interne processen en onze

interactie met de buitenwereld tot risico's en/of gemiste kansen leiden. Het geeft ons ook inzicht in de mate waarin wij deze risico's en kansen zien en beheersen.

Ons IRM-systeem heeft een duidelijke structuur. In deze structuur zijn alle financiële en niet-financiële risico's opgenomen die horen bij het uitvoeren van pensioenregelingen.

Ons IRM heeft tien uitgangspunten:

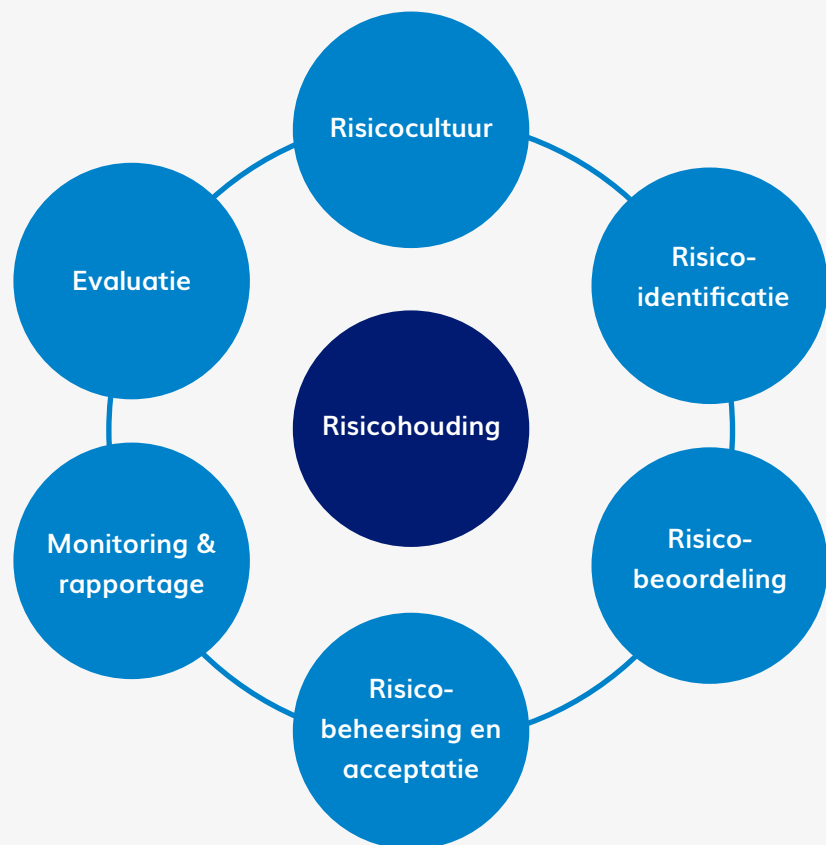
1. Integraal risicomangement is een vraagstuk van optimalisatie tussen risico nemen, risicobudget, kosten en de aanwezigheid van adequate beheersing.
2. Integraal risicomangement is een hulpmiddel en geen doel op zichzelf.
3. Continu bewustzijn van integraal risicomangement is van groot belang voor de stabiliteit en de financiële positie van het pensioenfonds.
4. Het pensioenfonds handelt op basis van pro-activiteit, denkend en handelend vanuit eigen kracht en sterkte. Guidance door derden is niet leidend maar richtinggevend en kan toetsend worden gebruikt (ex-post).
5. Het fonds streeft naar een volwassenheidsniveau van integraal risicomangement dat past bij de omvang en complexiteit van het fonds.
6. Het risicomangement in de tweede lijn wordt onafhankelijk vormgegeven, namelijk onafhankelijk van de eerstelijns beheer-, advies en beleidstaken.
7. Het bestuur is eindverantwoordelijk voor het integraal risicomangement en wordt vanuit de tweede lijn bijgestaan door de compliance officer, de functionaris gegevensbescherming, de onafhankelijke sleutelfunctiehouder risicomangement en de sleutelfunctiehouder actuariële functie. Vanuit de derde lijn wordt het bestuur bijgestaan door de sleutelfunctiehouder interne audit.
8. De onafhankelijke risicomanager heeft een zelfstandige rol, met een rapportage- en escalatielijndirect naar het bestuur en, secundair, naar de raad van toezicht.
9. De onafhankelijke risicomanager voert de regie op het integraal risicomangementbeleid en -proces. Hij kan daarbij gebruikmaken van de

deskundigheid van anderen, onder andere bij het bestuursbureau, de actuaris en de accountant. De onafhankelijke risicomanager kan naar eigen inzicht operationele risicomanagementtaken delegeren aan vervullers, maar de risicomanager blijft zelf eindverantwoordelijk voor een onafhankelijk oordeel over het risicobeheer.

Risicomanagement is een onderdeel van ons gedrag (risicocultuur). We analyseren mogelijke risico's of risicodrivende factoren. En we stellen vast welke risico's nieuw of anders voor ons zijn (risico-identificatie). We beoordelen de impact en de onderlinge samenhang van de risico's (risicobeoordeling). Vervolgens stellen we maatregelen voor of treffen we maatregelen binnen het mandaat van de commissies en het bestuursbureau. We stellen het 'restrisico' vast en toetsen dat aan onze risicobereidheid (risicobeheersing en -acceptatie). Op vaste momenten maken we en krijgen we risicorapportages met daarin ook adviezen voor de risicobeoordeling (monitoring & rapportage). We houden continu toezicht op de juiste werking van ons IRM-systeem en evalueren het periodiek.

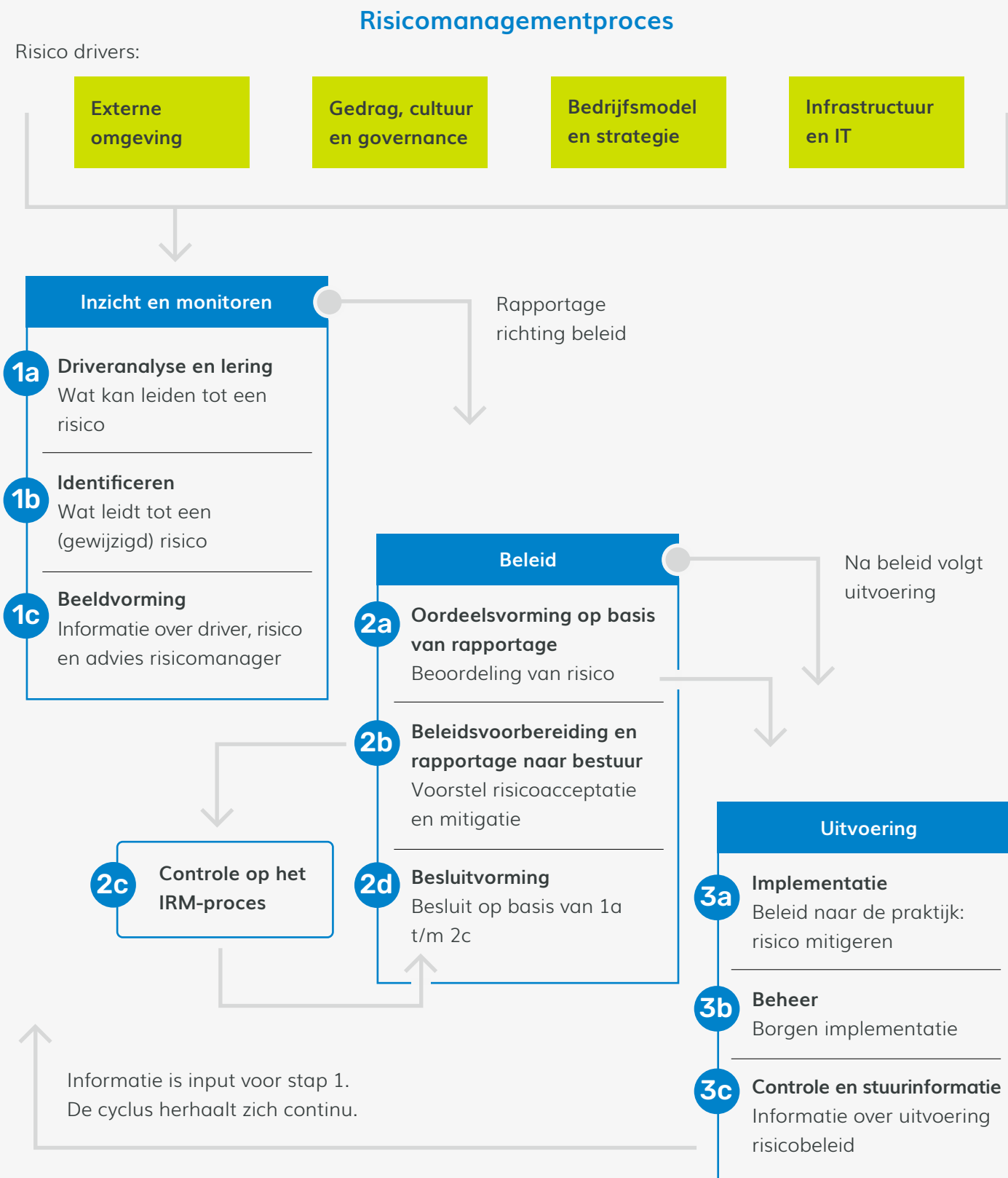
10. De interne auditfunctie vormt het sluitstuk van alle waarborgen binnen het pensioenfonds wat betreft de beheerste en integere bedrijfsvoering. De interne auditfunctie, in zijn geheel, betreft het uitvoeren van (interne) audits op de bedrijfsvoering van het pensioenfonds, inclusief de uitbestede werkzaamheden. De belangrijkste taak die hoort bij de interne auditfunctie is het evalueren of de interne controlemechanismen en andere procedures en maatregelen ter waarborging van de integere en beheerste bedrijfsvoering, in een voorkomend geval met inbegrip van de uitbestede werkzaamheden, adequaat en doeltreffend zijn.

Ons IRM-proces bestaat uit de volgende stappen:

2.3.2 Risicomanagement in onze organisatie

Ons IRM-proces is verbonden aan het algemeen bestuurlijke proces:

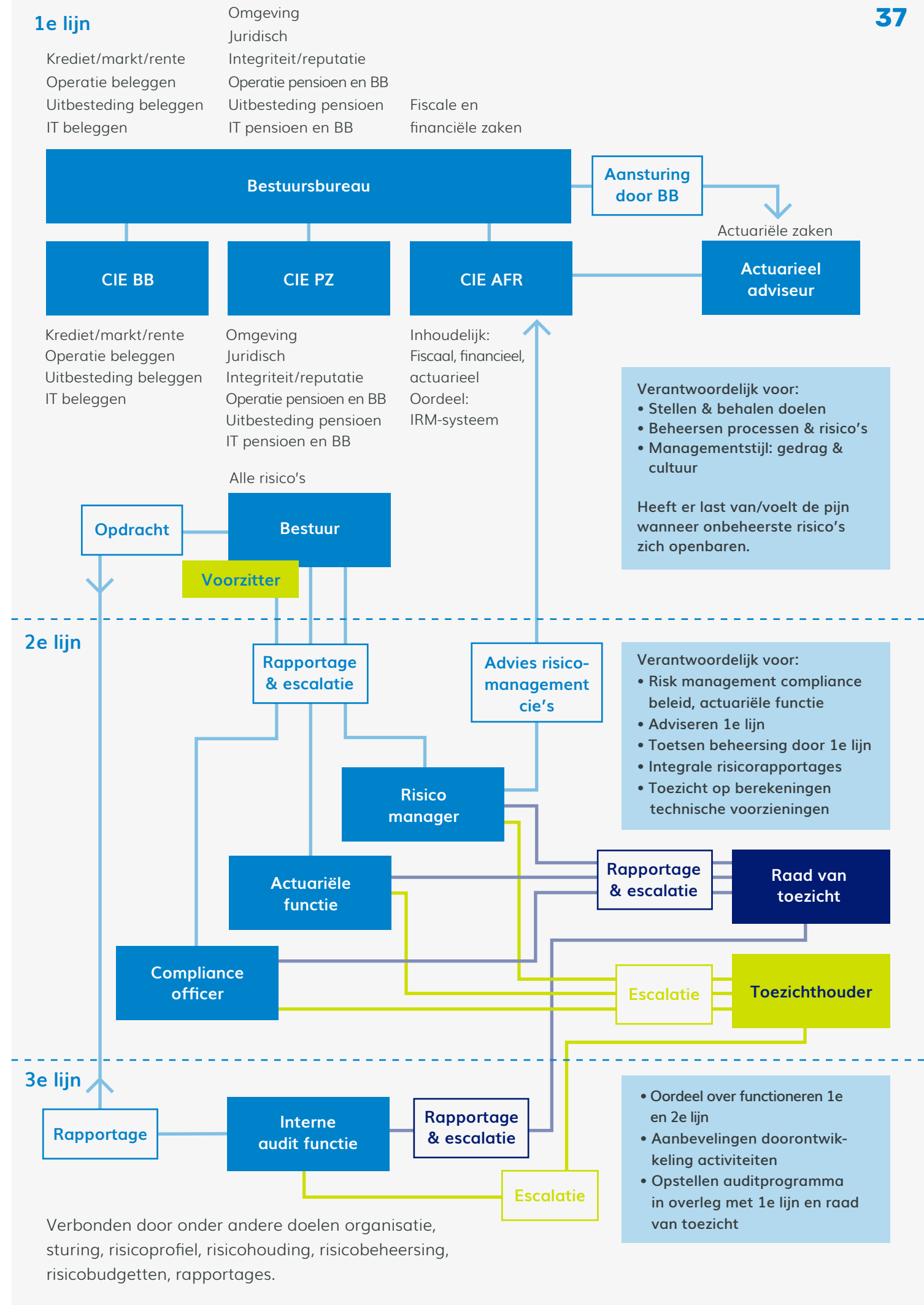
Door de risico's en de (effectiviteit van de) beheersmaatregelen structureel in kaart te brengen ontstaat inzicht in de mate waarin we risico's beheersen.

Onafhankelijke risicoanalyses geven invulling aan ons onafhankelijk risicomanagement. De effectiviteit van de beheersmaatregelen toetsen we aan speciaal daarvoor geformuleerde '(key) controls'.

Drie lijnen van verdediging

Ons IRM-systeem heeft drie 'lijnen van verdediging':

1. een eerste lijn met beheer-, advies- en beleids-taken;
2. een beoordelende en controlerende tweede lijn;
3. een derde lijn die (interne) audits uitvoert op de bedrijfsvoering van het fonds, inclusief de uitbestede werkzaamheden.

Als zich grote risico's voordoen en het bestuur handelt niet of niet op tijd, kunnen de tweede en de derde lijn de raad van toezicht inschakelen of eventueel zelfs De Nederlandsche Bank (DNB). In ons IRM-beleid staan de taken, rollen en verantwoordelijkheden van de drie lijnen.

2.3.3 Ons risicoprofiel

Ons belangrijkste doel is een zo goed mogelijk pensioenresultaat halen voor de deelnemers mét de ambitie om in de toekomst toeslagen te kunnen verlenen. Om dit doel te bereiken neemt het bestuur weloverwogen risico's. De risico's die het bereiken van dit doel kunnen belemmeren, willen we beheersen. Daar is ons risicoprofiel op gericht. In 2021 wijzigden we ons risicoprofiel niet.

2.3.4 Onze risicohouding

De risicohouding is de mate waarin we bereid zijn om risico's te lopen om onze doelen te bereiken. Hoeveel risico we kunnen lopen is ook afhankelijk van de kenmerken van ons fonds.

Onze risicohouding bestaat uit drie onderdelen:

1. kwalitatieve uitgangspunten;
2. kwantitatieve uitgangspunten op korte termijn (uitgedrukt in het vereist eigen vermogen);
3. kwantitatieve uitgangspunten op lange termijn (uitgedrukt in het pensioenresultaat en de ondergrenzen van de haalbaarheidstoets).

Kwalitatieve uitgangspunten

Het bestuur heeft samen met de cao-partijen de beleidsuitgangspunten voor de uitvoering van de pensioenregeling in kaart gebracht. Deze beleidsuitgangspunten zijn de kwalitatieve uitgangspunten

voor onze risicohouding. Het zijn ook de belangrijkste uitgangspunten voor beleidswijzigingen.

De kwalitatieve beleidsuitgangspunten zijn:

- De premie moet stabiel zijn.
- Het opbouwpercentage moet zo hoog mogelijk zijn.
- Bij de afweging tussen opbouwpercentage en toeslag gaat – binnen redelijke grenzen – het opbouwpercentage voor.
- We streven naar toeslag verlenen en financieren dit uit rendementen.
- Verlagen van nominale pensioenaanspraken en -rechten zijn acceptabel als ze nodig zijn om de langetermijndoelstellingen te halen.

Kwantitatieve uitgangspunten

Het risico op de korte termijn komt tot uitdrukking in de hoogte van de vereiste dekkingsgraad. Onze vereiste dekkingsgraad is 115,2 procent. Het risico op de lange termijn komt tot uitdrukking in het pensioenresultaat en de ondergrenzen van de haalbaarheidstoets. We voeren de haalbaarheidstoets elk jaar uit, volgens de wettelijke voorschriften en parameters van DNB. We baseren de haalbaarheidstoets op de pensioenregeling volgens de cao en op onze eigen doelen en uitgangspunten. Het pensioenresultaat bepalen we volgens de voorgeschreven methode en stemmen we af met de cao-partijen. Daarnaast bepaalt het bestuur een kwantitatieve ondergrens die past bij onze risicohouding.

De peildatum voor de haalbaarheidstoets 2021 was 1 januari 2021. De uitkomsten waren:

Uitkomsten van de haalbaarheidstoets	Grens %	2021 %	2020 %	2019 %
Verwacht pensioenresultaat vanuit de actuele dekkingsgraad	Minimaal 85	94	102	102
Spreiding tussen verwacht pensioenresultaat en het pensioenresultaat in een slechtweerscenario vanuit de actuele dekkingsgraad	Minimaal 30	32	26	32

De belangrijkste oorzaken van de daling van het gemiddeld verwacht pensioenresultaat en de stijging van de maximale afwijking zijn:

1. De daling van de dekkingsgraad van 103,0 procent eind 2019 naar 99,8 procent eind 2020.
2. De nieuwe scenarioset van DNB en dan met name de ongunstigere rente- en inflatieverwachtingen.

De haalbaarheidstoets gaat altijd uit van de veronderstelling dat de pensioenregeling vanaf het moment van toetsen de volgende zestig jaar van kracht blijft. Het 'verwachte pensioenresultaat' geeft een beeld van het pensioenresultaat ten opzichte van een volledig geïndexeerd pensioen. Een pensioenresultaat van 100 procent betekent volledig koopkrachtbehoud. Aan de medewerkers van UWV is overigens geen volledig koopkrachtbehoud toegezegd, met uitzondering van een specifieke groep (zie paragraaf 1.2.2).

De uitkomsten van de haalbaarheidstoets deelden we met de cao-partijen. Want de spreiding tussen het verwacht pensioenresultaat en het pensioenresultaat in een slechtweerscenario kwam boven onze grens uit (32 procent > 30 procent). Ons beleid schrijft voor dat we dan in overleg gaan met de cao-partijen. We hoefden de financiële opzet van ons fonds niet aan te passen.

Ook als het verwachte pensioenresultaat onder de ondergrens uitkomt of als het verwachte pensioenresultaat jaar na jaar daalt, gaan we in overleg met de cao-partijen. Het bereiken van de ondergrens is een (uiterst) signaal om naar de (financiering van de) pensioenregeling te kijken. Als het pensioenresultaat verder daalt, wachten wij dat moment niet af, maar gaan we al eerder met de cao-partijen in overleg. In dat overleg nemen we dan ook de ontwikkelingen rond het nieuwe pensioenstelsel mee.

2.3.5 Risicobeoordeling

Wij voeren een risicoanalyse uit om de risico's te beoordelen. Dat doen we op een integrale manier. In de risicobeoordeling beschrijven we elk risico samen met de beheersmaatregelen die tot een

acceptabel restrisico leiden. We behandelen eerst de financiële risico's en vervolgens de niet-financiële risico's. De risicobeoordeling staat in bijlage 2.

2.3.6 Belangrijke ontwikkelingen in 2021

In 2021 werkten we aan verdere beheersing en bewustwording van risico's:

- In 2021 rondde we de eigenrisicobeoordeling (ERB) af. Het doel van de ERB is inzicht krijgen in de samenhang tussen onze strategie, de materiële risico's die ons bedreigen en de mogelijke gevolgen voor de pensioenen van de deelnemers en voor onszelf. De ERB geeft ook inzicht in de effectiviteit en doelmatigheid van ons risicobeheer. In de ERB namen we ook inzichten uit de ALM-studie uit 2020 mee. Zo keken we expliciet naar de mogelijke impact van klimaatrisico's op de beleggingsrendementen.
- Begin 2021 rapporteerde de sleutelfunctiehouder interne audit de resultaten van de audit van ons risicobeheersingssysteem. We implementeerden de verbeterpunten.
- In 2020 scherpte het bestuur zijn visie op informatiebeveiliging, IT-uitbesteding en IT-risicobeheersing aan. Dit resulteerde in een geactualiseerd IT-beleid. In lijn met het IT-beleid voerden we in 2021 een IT-risicoanalyse uit van de uitbesteding van de pensioenuitvoering. Dit leidde tot nadere afspraken met onze pensioenuitvoeringsorganisatie TKP. We voerden de activiteitenkalender voor 2021 uit. Een IT-risicoanalyse bij onze uitbestedingspartners voor vermogensbeheer is in voorbereiding.
- Om tijdens de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel de continuïteit in dienstverlening te borgen verlengden we het contract met onze pensioenuitvoeringsorganisatie (TKP) tot 1 januari 2027. Zie ook paragraaf 2.2.2. Dit is één jaar na de datum waarop wij naar verwachting overgaan naar het nieuwe pensioenstelsel.
- Het bestuur heeft continu aandacht voor een betrouwbare pensioenadministratie. Want deelnemers moeten erop kunnen vertrouwen dat ze de pensioenuitkeringen ontvangen waar ze recht op hebben. Ook binnen de nieuwe pensioenregelgeving. Voor een juiste en betrouwbare pensioenadministratie is datakwaliteit een

randvoorwaarde. In 2020 formaliseerde het bestuur zijn visie op datakwaliteit, uitbesteding en risicobeheersing in een beleid voor datakwaliteit. In 2021 stelden we samen met de pensioenuitvoeringsorganisatie een plan van aanpak op om de datakwaliteit te verbeteren en te borgen. In 2022 voeren we analyses van de datakwaliteit van een aantal specifieke onderwerpen uit. Op basis van die analyses maken we in 2022 zo nodig een verbeterplan.

- Begin 2021 stelde het bestuur het strategische beleggingsbeleid 2021-2023 vast. Dit document is het sluitstuk van de ALM-cyclus van 2020. De belangrijkste wijziging in het strategische beleggingsbeleid is de (gefaseerde) verkoop van grondstoffen ten gunste van een uitbreiding van de private debt-allocatie. We verwachten dat hiermee het rendement-risicoprofiel van de beleggingsportefeuille verbetert. De gefaseerde verkoop ging in 2021 van start en loopt door in 2022. De andere strategische parameters veranderden niet.
- In het nieuwe strategische beleggingsbeleid namen we ook de inzichten uit de klimaatrisicomodellering van begin 2021 op. Deze klimaatrisicomodellering vond aansluitend op de ALM-studie uit 2020 plaats. In 2022 zetten we de uitkomsten van de klimaatstudie om in concrete acties voor de invulling van bepaalde beleggingscategorieën, met name aandelen, vastgoed en hypotheek. Zo willen we voorkomen dat het klimaatrisico een negatieve prijsdruk op de beleggingsportefeuille uitoefent.
- We scherpten ook ons beleid voor maatschappelijk verantwoord beleggen aan en voerden dat beleid verder in (zie paragraaf 3.1.3).
- Net als andere jaren organiseerde het bestuur in 2021 de bestuurlijke themasessie strategie. Met als doel de bewustwording van de strategische risico's te vergroten. Hier kwamen ook de ontwikkelingen rond het pensioenakkoord aan de orde.

De impact van COVID-19

Het bestuur volgde de ontwikkelingen en de (mogelijke) impact van COVID-19 op de voet. In 2021 waren de belangrijkste aan COVID-19 gerelateerde risico's:

- operationeel risico (continuïteit van processen);
- financieel risico (rente, aandelenkoersen en spreads);
- verzekeringstechnisch risico (langleven, overlijden en arbeidsongeschiktheid).

In 2020 troffen we maatregelen om de vitale en belangrijke processen – intern en extern – te laten doorgaan. Deze maatregelen bleven ook in 2021 bestaan. Hierdoor heeft COVID-19 gelukkig geen invloed gehad op het dienstverleningsniveau van de medewerkers van het bestuursbureau. Ook al gingen we van lockdown naar lockdown, de medewerkers bleven gemotiveerd en handelden risicobewust en professioneel. We controleerden of onze belangrijkste uitbestedingspartijen de continuïteit van de processen (inclusief monitoring) konden waarborgen. We besteedden specifiek aandacht aan het kritische proces van het tijdig en juist uitbetalen van de pensioenuitkeringen. We constateerden dat de dienstverlening van onze uitbestedingspartners op het benodigde en afgesproken niveau bleef.

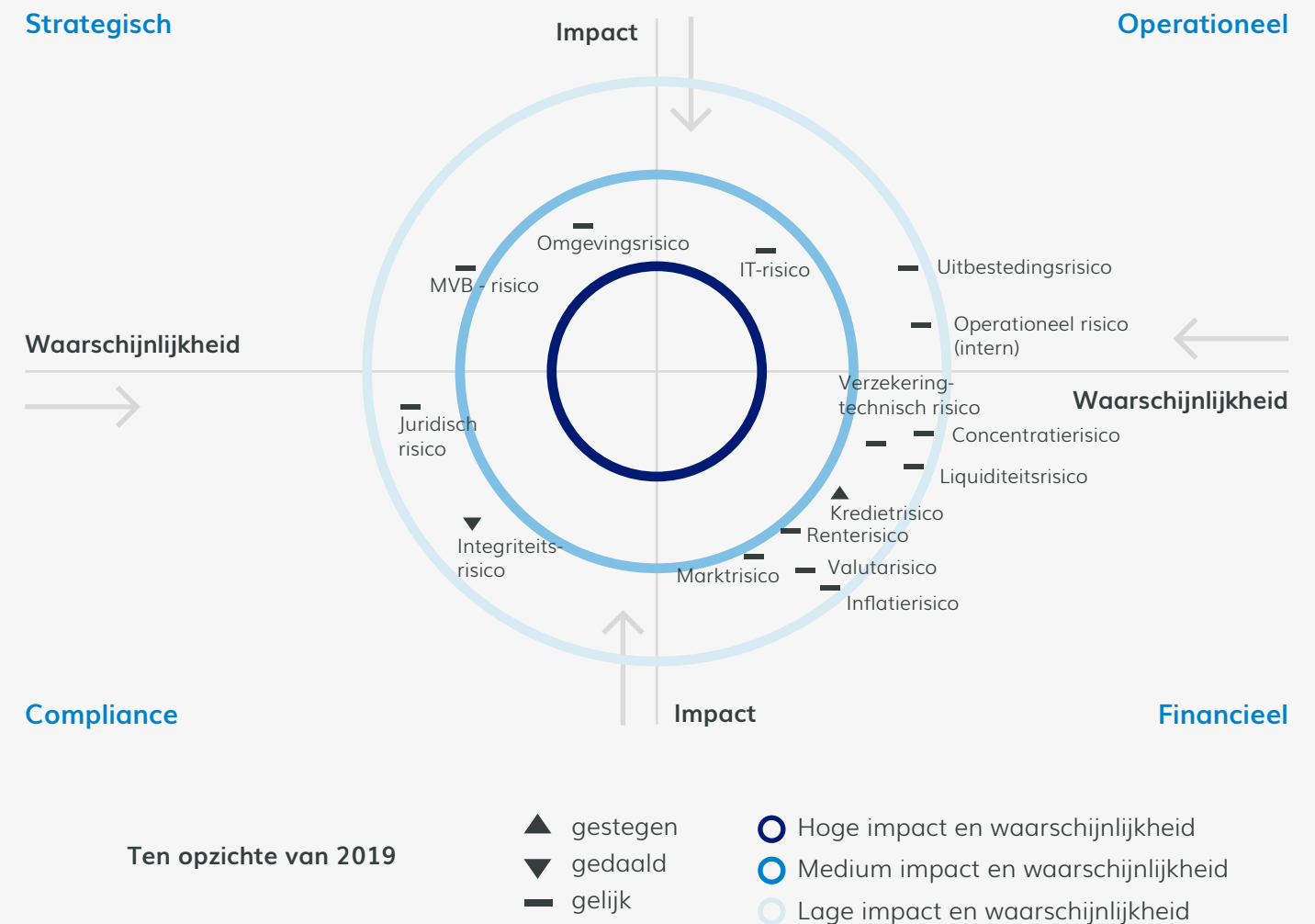
In 2020 had de COVID-19-crisis grote impact op de financiële markten en daarmee op de waardering van de beleggingen en de waardering van de verplichtingen. In 2021 bleef die impact op de financiële markten beperkt. Ondanks nieuwe COVID-19-varianten herstelden de financiële markten zich in de loop van het jaar. Dit zien we terug in de dekkingsgraad, die steeg in 2021 van 99,8 procent naar 111,4 procent (zie paragraaf 1.1). We volgden de ontwikkelingen op de financiële markten nauwgezet. Met de commissie beleggingen en balansbeheer beoordeelden we of aanvullende maatregelen nodig waren. Die waren volgens ons niet nodig.

Paragraaf 3.1.4 gaat verder in op de gevolgen van de COVID-19-crisis voor de beleggingsportefeuille en het beleggingsrendement over 2021. We merken daarbij op dat de gevolgen van de COVID-19-crisis in samenhang moeten worden gezien met andere ontwikkelingen op de financiële markten.

In de risicoparagraaf in de jaarrekening, paragraaf 4.3.1, staat een uitgebreide toelichting op de blootstelling aan deze risico's en de beheersmaatregelen die we troffen. Er zijn geen aanwijzingen dat deze beheersmaatregelen onvoldoende waren.

Netto-risicobeeld op hoofdlijnen

In onze risicobeoordeling kennen we een bepaalde zwaarte toe aan de risico's. In 2021 leidde dat tot het volgende netto-risicobeeld ten opzichte van 2020:

Omgevingsrisico

Het omgevingsrisico bleef ongewijzigd ten opzichte van 2020.

- Onder de huidige regelgeving is een verlaging van de pensioenen in 2022 niet aan de orde. Eind 2021 was de beleidsdekkingsgraad 106,7 procent. Dat is hoger dan het minimum vereist eigen vermogen (104,2 procent). De actuele dekkingsgraad was 111,4 procent. Dat is ruimschoots boven de 90 procent. Een pensioenfonds met een dekkingsgraad lager dan 90 procent moet de pensioenen verlagen.

- Dit betekent niet dat een verlaging van de pensioenen op langere termijn van de baan is. De financiële positie van het fonds staat nog steeds onder druk. De waarde van beleggingen kan sterk op en neer bewegen.
- Tot de beleidsdekkingsgraad aan het eind van een jaar het wettelijk gewenste niveau heeft (115,2 procent), moeten we nog een herstelplan opstellen. Uit het herstelplan 2022 blijkt dat aanvullende maatregelen om binnen tien jaar te herstellen naar dat niveau niet nodig zijn. Op korte termijn kunnen wij onder de huidige

regelgeving waarschijnlijk geen (volledige) toeslag verlenen.

- Ook de ontwikkelingen rond het pensioenakkoord hebben grote invloed op het omgevingsrisico. In 2021 gingen de voorbereidingen van start. Zoals besprekingen met de uitbestedingspartners en de cao-partijen. Het bestuur volgt de ontwikkelingen nauwlettend. In 2022 beaamt het bestuur zich over nieuwe mogelijkheden in de regelgeving, zoals het transitie-FTK. Het transitie-FTK geeft fondsen de mogelijkheid om eerder toeslag te verlenen dan binnen de huidige regelgeving. Daar staat echter tegenover dat de pensioenen mogelijk ook eerder verlaagd moeten worden.

Kredietrisico

Het operationele risico rond de beheersing van het kredietrisico steeg licht. Daarom scherpten we de processen voor kredietrisicobeheersing aan. De aanleiding was een operationeel incident in het cashmanagement in het laatste kwartaal van 2021. Hierdoor was de cash positie binnen een mandaat van de custodian tijdelijk groter dan de bedoeling was. Dit leidde niet tot financiële schade. Ook trad onze beleggingsportefeuille niet buiten de strategische bandbreedten. We voerden vervolgens een analyse van oorzaak en gevolg uit. De uitkomst leidde tot aangescherpte afspraken over monitoring en rapportages met zowel de fiduciair manager als de custodian. Hiermee verkleinden we de kans op herhaling significant en verkleinden we het risico voldoende.

Integriteitrisico

Het integriteitrisico daalde ten opzichte van 2020. In 2021 bleken de aangescherpte beheersmaatregelen effectief. We hadden de beheersmaatregelen aangescherpt naar aanleiding van het incident uit 2019 (sanctieregelgeving).

2.3.7 Belangrijke aandachtspunten in 2022

Ontwikkelingen pensioenakkoord

Halverwege 2021 startte het project 'nieuwe pensioenregeling'. Dit doen we samen met de cao-partijen en onder begeleiding van een

onafhankelijke projectmanager. De cao-partijen stelden de projectmanager aan. In 2021 lag het accent vooral op oriëntatie en kennis opdoen over de verschillende keuzemogelijkheden in de nieuwe pensioenregelgeving. In 2022 verdiepen de cao-partijen zich inhoudelijk verder, om de juiste keuzes te kunnen maken en de nieuwe pensioenregeling vorm te geven.

In 2021 benoemden we een pensioenakkoord officer binnen het bestuursbureau. De pensioenakkoord officer is vast lid van de projectgroep met de cao-partijen en heeft een coördinerende rol met betrekking tot de vragen en informatieverzoeken vanuit de projectgroep. Daarnaast is de pensioenakkoord officer ook aanspreekpunt – intern en extern – voor alle vragen over het project 'nieuwe pensioenregeling'. En brengt hij de voor ons relevante risico's in kaart, van zowel de implementatie als de uitvoering van een nieuwe pensioenregeling. Deze risico's stemt hij in de tweede lijn af met de onafhankelijke risicomanager.

Datakwaliteit

Ook in 2022 blijft de kwaliteit van de gegevens waarmee we de pensioenen berekenen een actueel en belangrijk thema. Dit noemen we de datakwaliteit. Met oog op de overgang naar een nieuw pensioenstelsel en het omzetten ('invaren') van pensioenaanspraken en -rechten is een betrouwbare 'startpositie' belangrijk. Het project datakwaliteit dat in 2021 van start ging, loopt dan ook door in 2022 en daarna.

Innovatie pensioenuitvoering

De pensioenuitvoeringsorganisatie werkt aan verdere digitalisering van de pensioenuitvoering en pensioencommunicatie. Ook krijgt de pensioenadministratie een nieuwe inrichting, passend bij de uitwerking van het pensioenakkoord. Wij volgen de impact op de (kwaliteit) van de uitvoering nauwkeurig. De aanpassing van de pensioenadministratie startte in 2019 en loopt ook de komende jaren nog door. De impact van kansen en risico's is groot voor ons. Daarom houden we een strakke vinger aan de pols bij de pensioenuitvoeringsorganisatie.

Eigenrisicobeoordeling

In de eigenrisicobeoordeling (ERB) spraken we acties voor maatschappelijk verantwoord beleggen, IT-risicobeheersing (waaronder cybercrime) en het pensioenakkoord af. In 2022 werken we hieraan verder.

Oorlog in Oekraïne

De oorlog die Rusland eind februari 2022 begon in Oekraïne houdt de hele wereld bezig. Ook ons, waarbij we erg meeleven met de mensen die direct of indirect worden getroffen door de oorlog. We hadden voor de Russische inval nog maar een zeer kleine hoeveelheid beleggingen in Rusland. Dit komt doordat wij de olie- en gassector uitsluiten en gebruik maken van ESG-benchmarks. Wat overblijft is een handvol Russische bedrijven die (nog) niet op de sanctielijst staan (0,06 procent van het belegd vermogen). We verkopen deze beleggingen zodra de mogelijkheid zich voordoet. We belegden al niet in Russische staatsobligaties en zullen vasthouden aan dat beleid.

Deze oorlog vraagt ons om waakzaamheid. We zijn dan ook extra scherp op welke invloed de situatie tussen Oekraïne en Rusland heeft op ons pensioenfonds en het pensioen van onze deelnemers (denk hierbij ook aan cybersecurity). We volgen de ontwikkelingen en monitoren de risico's en nemen actie als dat nodig is.

3 Verantwoord beleggen met een goed rendement

Een pensioenfonds moet voldoende geld in kas hebben om de huidige én de toekomstige pensioenen te kunnen uitbetalen. We beleggen om een zo goed mogelijk pensioenresultaat voor deelnemers en pensioengerechtigden te behalen. Maar beleggen brengt ook risico's met zich mee. Het gaat om de beste balans tussen rendement, risico en kosten.

3.1 Beleggingsbeleid

In deze paragraaf gaan we in op ons beleggingsbeleid. We besteden aandacht aan het strategisch beleggingsbeleid, de samenstelling van de beleggingsportefeuille, maatschappelijk verantwoord beleggen en de beleggingsrendementen in 2021.

3.1.1 Aanpassingen in de beleggingsportefeuille in 2021

In 2021 voerden we een aantal aanpassingen in de portefeuille door. Dit deden we vanuit ons strategisch beleggingsbeleid 2021-2023. Dat beleid stelden we begin 2021 vast.

- De allocatie naar grondstoffen vervingen we in 2021 gedeeltelijk door een hogere allocatie naar onderhandse leningen. De reden voor deze aanpassing is dat het beleggen in grondstoffen niet meer goed aansluit bij onze uitgangspunten. Met grondstoffen kunnen we bijvoorbeeld minder variatie aanbrengen in de portefeuille. Met de opbouw van de illiquide portefeuille streven we naar een verdere spreiding over beleggingscategorieën, bescherming tegen inflatie en een (extra) vergoeding (voor illiquiditeit).
- In de categorie hoogrentende landen pasten we in 2021 de verdeling tussen hard currency debt (schuld uitgegeven in dollars) en local currency debt (schuld uitgegeven in lokale valuta) aan. De verdeling is nu fiftyfifty, we hebben dus meer local currency debt. Dit deden we omdat de markt in lokale valuta door de jaren heen groter is geworden en een iets beter kredietrisicoprofiel heeft bij een vergelijkbaar rendement.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

- In de categorie hoogrentende bedrijven stapten we in september 2021 over naar een benadering op basis van duurzaamheidsratings ('ESG-ratings'). We kozen – net als in de andere liquide beleggingscategorieën – voor een 'best in class'-benadering. Binnen iedere sector verkochten we de slechtst presterende bedrijven en hielden we de best presterende bedrijven aan.
- In de categorie hoogrentende landen sluiten we sinds september 2021 de tien landen die het slechtst presteren op arbeidsrechten uit. We hanteren hiervoor de Global Rights Index van

de internationale samenwerkingsorganisatie van vakbonden (ITUC).

- Sinds 1 juli 2021 sluiten we bedrijven betrokken bij de winning van olie en gas en bij de exploitatie van kolencentrales uit. Want deze bedrijven leveren een significante bijdrage aan de wereldwijde CO2-uitstoot. Dit is een aanvulling op de eerdere uitsluiting van kolenmijnen.
- Begin 2021 besloten we het mandaat met directe deelnemingen in infrastructuur en bedrijven (private equity) geleidelijk om te vormen naar een mandaat dat (meetbare) positieve maatschappelijke effecten nastreeft. Verder scherpten we de selectiecriteria voor vastgoedfondsen aan. Vooral duurzaamheid vinden we belangrijk, met name CO2-reductie. Onze nadruk ligt op energiebesparing, het gebruik van hernieuwbare energie en CO2-arme manieren van bouwen. Ook breidden we de allocatie naar groene en sociale obligaties in de matchingportefeuille sterk uit. Denk aan investeringen in isolatie, energiebesparing, openbaar vervoer en sociale zekerheid.

3.1.2 Strategisch beleggingsbeleid

We hebben een matchingportefeuille om het renterisico van de verplichtingen te beheersen. Met staatsobligaties en derivaten (renteswaps) proberen we de rentegevoeligheid van de beleggingen aan te laten sluiten bij de rentegevoeligheid van de pensioenverplichtingen. Daarnaast hebben we een rendementsportefeuille. Hiermee willen we positieve beleggingsopbrengsten genereren om toeslag te kunnen verlenen.

De tabel op de volgende pagina geeft de norm weer naast de feitelijke allocatie eind 2021 en eind 2020.

Portefeuille (in procenten)	Norm 2021	Portefeuille eind 2021	Portefeuille eind 2020
Matchingportefeuille	32,9	30,8	32,0
Rendementsportefeuille	67,1	69,2	68,0
Totaal	100,0	100,0	100,0

Portefeuille (in procenten)	Norm 2021	Portefeuille eind 2021	Portefeuille eind 2020
Totaal matchingportefeuille	32,9	30,8	32,0
Euro AAA-AA staatsobligaties en swaps	32,9	26,6	31,9
Liquiditeiten	-	4,2	0,1

Portefeuille (in procenten)	Norm 2021	Portefeuille eind 2021	Portefeuille eind 2020
Totaal rendementsportefeuille	67,1	69,2	68,0
Aandelen	21,0	22,6	23,3
Aandelen ontwikkelde landen	16,3	17,8	18,4
Aandelen opkomende landen	4,7	4,8	4,9
Vastrentende waarden	31,0	30,1	28,0
Hypotheke	9,0	9,1	8,5
Bedrijfsobligaties Investment Grade	7,3	7,5	6,4
Hoogrentende bedrijven	6,9	6,9	6,6
Hoogrentende landen	6,2	6,3	6,1
Onderhandse leningen	1,7	0,3	0,4
Onroerend goed	10,0	10,5	9,7
Genoteerd onroerend goed	0	2,2	1,6
Niet-genoteerd onroerend goed	10,0	8,3	8,1
Alternatieve beleggingen	4,0	4,8	6,0
Grondstoffen	0	1,4	2,8
Private equity & Infrastructuur	4,0	3,4	3,2
Liquiditeiten	1,1	1,2	1,0
Liquiditeiten (inclusief valuta afdekking)	1,1	1,2	1,0

Onze allocatie naar de illiquide portefeuilles private equity & infrastructuur, onderhandse leningen en niet-genoteerd onroerend goed was lager dan de normportefeuille. De allocatie naar illiquide beleggingen is namelijk afhankelijk van het aanbod. Daardoor kost de opbouw van de illiquide portefeuille tijd. In afwachting van de volledige invulling verdelen we het vermogen voor de illiquide portefeuille over andere, meer liquide categorieën met vergelijkbare karakteristieken.

3.1.3 Maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB)

Eind 2021 maakten we nieuw MVB-beleid 2022-2024, inclusief een plan van aanpak. Hieronder staan de hoofdlijnen van ons nieuwe MVB-beleid. Het volledige beleid staat op onze website: www.uwvpensioen.nl/verantwoord-beleggen. Dit beleid is door ons afgestemd met onder meer de deelnemers door middel van een brede kwantitatieve enquête en twee panelsessies.

Ons belangrijkste doel is een goede uitvoering van de pensioenregeling voor onze deelnemers. Het doel van ons beleggingsbeleid is om op korte en lange termijn te kunnen voldoen aan de pensioenverplichtingen. Ook willen we de pensioenaanspraken en de pensioenen kunnen aanpassen aan loon- en prijsontwikkeling. Naast risico en rendement vinden we verantwoord beleggen een belangrijk thema. We beleggen ons vermogen op een maatschappelijk verantwoorde manier. We zijn ervan overtuigd dat dit niet ten koste gaat van financieel rendement en op de lange termijn een positieve bijdrage kan leveren. Waar mogelijk zetten we ons vermogen in om bij te dragen aan de verduurzaming van de maatschappij. We hanteren het 'do good'-principe en leggen de nadruk op de thema's klimaat (inclusief ontbossing en biodiversiteit) en arbeid. De keuzes die wij maken, baseren wij op de input van de betrokkenen bij ons pensioenfonds. Dat zijn onze deelnemers, het verantwoordingsorgaan en UWV (de werkgever).

In 2018 ondertekenden we het convenant Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen

(IMVB). Het IMVB-convenant is een gezamenlijk initiatief van de overheid, pensioenfondsen, vakbonden en ngo's. Door samen te werken willen de ondertekenaars maatschappelijke schade als gevolg van beleggingen tegengaan. Het convenant ging op 1 januari 2019 in, met een looptijd van vier jaar. Het convenant omvat de implementatie in Nederland van de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights. In 2019 pasten we ons uitbestedingsbeleid aan de voorschriften uit het IMVB-convenant aan. In 2020 pasten we verschillende uitbestedingsovereenkomsten aan. Verder hanteren we de United Nations Global Compact als basis voor ons uitsluitingsbeleid en ondertekenden we de United Nations Principles for Responsible Investment (UNPRI). In het kader van de Europese regelgeving (de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR)) is op de website van ons fonds het document 'Duurzaamheidsinformatie bij uw pensioenregeling' opgenomen. Hierin staat welke milieudoelstellingen en andere duurzaamheidsdoelstellingen het fonds hanteert en hoe daaraan invulling wordt gegeven.

Terugblik 2021

In 2021 zetten we stappen op het gebied van MVB. In 2022 blijven we dat doen, door het nieuwe MVB-beleid te implementeren. Hieronder lichten we twee MVB-thema's toe die wij heel belangrijk vinden: klimaat en arbeid.

Klimaat

Voor de periode vanaf 2021 stelden we een langetermijndoelstelling voor CO₂-reductie vast. We hebben gekozen voor de 'Paris Aligned benchmark'. Deze benchmark houdt een eerste CO₂-reductie van ongeveer 50 procent in, gevolgd door een jaarlijkse CO₂-reductie van ongeveer 7 procent. Eind 2021 bereikten we op basis van bestaand beleid al een ongeveer 56 procent lagere CO₂-uitstoot ten opzichte van eind 2019.

Naast reductie van de CO₂-intensiteit van de beleggingsportefeuille door uitsluitingen en het 'best in class'-beleid, investeren we ook in beleggingen met een directe positieve klimaatimpact. Denk aan groene obligaties gericht op hernieuwbare energie,

energiebesparing en in de toekomst ook waterstof-infrastructuur.

Arbeid

We besloten de dialoog ('engagement') met bedrijven over het thema arbeid te intensiveren. Dit doen we onder andere door:

- sancties te verbinden aan niet-succesvolle engagement (uitsluiting);
- de engagement uit te breiden naar bedrijven waarin we beleggen via het mandaat 'investment grade bedrijfsobligaties'.

Daarnaast sloten we de tien ergste schenders van arbeidsrechten in de categorie hoogrentende landen uit. We baseerden ons op criteria als vakbondsvrijheid, dwangarbeid, recht op collectieve onderhandeling en intimidatie van vakbondsleden.

3.1.4 Matchingsportefeuille en rendementsportefeuille

We hebben een aantal criteria voor de keuze van een beleggingsstijl. Voorbeelden zijn de verhouding tussen het risico en het verwachte rendement en de hiermee samenhangende kosten. Vanuit deze overwegingen kiezen we voor passief beheer van een groot deel van onze beleggingsportefeuille.

De volgende mandaten worden passief beheerd:

Matchingsportefeuille (in procenten)	Weging portefeuille	Rendementscontributie	Feitelijk rendement	Benchmark rendement	Out-/under-performance
Totaal	30,8	-3,6	-10,5	-11,4	0,9
Vastrentende waarden	26,6	-3,7	-11,0	-11,4	0,4
Liquiditeiten	4,2	0,0	-	-	-

- staatsobligaties en rentederivaten (binnen de geïntegreerde matchingportefeuille);
- staatsobligaties van opkomende landen;
- bedrijfsobligaties ('investment grade');
- aandelen ontwikkelde markten;
- aandelen opkomende landen;
- grondstoffen.

Het mandaat met hoogrentende bedrijfsobligaties ('high yield') wordt actief beheerd.

Rendement en contributie

Het totale netto rendement op onze beleggingsportefeuille was in 2021 4,8 procent (2020: 6,7 procent).

De matchingportefeuille behaalde in 2021 een rendement van -10,5 procent (2020: 13,5 procent). De matchingportefeuille droeg -3,6 procentpunt bij aan het totale rendement (2020: 4,8 procent). De rendementsportefeuille inclusief de illiquide beleggingen had in 2021 een rendement van 12,8 procent (2020: 2,2 procent). Deze portefeuille droeg 8,4 procentpunt bij aan het totale rendement (2020: 1,9 procentpunt).

De tabel hieronder geeft het rendement en de rendementsbijdrage weer van de verschillende portefeuilles in 2021 (in procenten).

Rendementsportefeuille (in procenten)	Weging portefeuille	Rendementscontributie	Feitelijk rendement	Benchmark rendement	Out-/under-performance
Totaal	69,2	8,4	12,8	9,3	3,5
Aandelen	22,6	4,8	23,9	23,8	0,1
Onroerend goed	30,1	0,6	2,2	0,3	1,9
Vastrentend	10,5	2,0	20,9	9,7	11,2
Alternatieve beleggingen	4,8	1,7	34,7	17,6	17,1
Liquiditeiten	1,1	0,0	-	-	-
Afdekking valuta	0,1	-0,7	-	-	-

Matchingportefeuille

De matchingportefeuille bestond in 2021 uit een staatsobligatieportefeuille, geldmarktfondsen en een strategische renteafdekking via rentederivaten. De rentegevoeligheid van de staatsobligatieportefeuille was te laag voor de gewenste afdekking van de rentegevoeligheid van de pensioenverplichtingen. Om de gewenste afdekking te benaderen gebruikten we daarom rentederivaten zoals renteswaps.

Strategische renteafdekking

We stemmen de staatsobligatieportefeuille en de rentederivaten in de matchingportefeuille en de categorieën hypotheek en bedrijfsobligaties in de rendementsportefeuille af op de gewenste afdekking van de rentegevoeligheid van de verplichtingen. Dat doen we op zo'n manier dat de waardeverandering van deze beleggingen gemiddeld door de tijd overeenkomt met 50 procent van de waardeverandering van de verplichtingen (op basis van de toezichtsystematiek) bij eenzelfde renteverandering.

De toezichthouder schrijft een rentetermijnstructuur voor de verplichtingen voor. Deze rentetermijnstructuur is gebaseerd op een marktrente en aangepast volgens de UFR-methodiek. Hierdoor is de berekening van het renterisico van de verplichtingen en van het renterisico van de matchingportefeuille (met daarin de staatsobligaties en de rentederivaten) niet gelijk. Bij de strategische renteafdekking houden we rekening met de actuele door DNB voorgeschreven methodiek. In 2021 steeg de rente ten opzichte van 2020.

De rentestijging zorgde voor een negatief rendement (-10,5 procent) op de matchingportefeuille. Het rendement op de matchingportefeuille was echter hoger dan de benchmark (overperformance van 0,9 procentpunt). Dat kwam doordat kredietopslagen (spreads) op staatsobligaties ten opzichte van de swaprente in 2021 gemiddeld daalden. De spread op Nederlandse en Duitse staatsobligaties daalde met respectievelijk 10 en 14 basispunten in 2021, terwijl de spread op Franse staatsobligaties steeg met 6 basispunten.

Rendementsportefeuille – aandelen

Bedrijven boekten in 2021 sterke resultaten, doordat economieën na de lockdowns weer opgingen. Het gehele jaar overtroffen bedrijven de winstverwachtingen van analisten. Dat leidde tot een goed rendement van de aandelen categorie in brede zin.

Voor de sectoren technologie en de financiële sector deden het goed. Nutsbedrijven en non-cyclische consumentengoederen hadden het moeilijker. Zij profiteerden minder van het sterke economische herstel. Amerikaanse aandelen presteerden het best, op de voet gevolgd door Europese aandelen. De Aziatische regio, inclusief Japan, bleef duidelijk achter.

Aandelen uit opkomende landen bleven in 2021 achter bij ontwikkelde markten en noteerden een rendement van bijna 5 procent. Dit was vooral het gevolg van ontwikkelingen in China. Daar zetten overheidsingrijpen bij bedrijven en problemen in de

vastgoedsector de aandelenkoersen onder druk. De Chinese economie had ook te leiden onder zware lockdowns bij coronabesmettingen. De lagere vaccinatiegraad in veel opkomende landen zorgde voor een rem op hun economische heropening.

In 2021 bedroeg het rendement op de categorie aandelen 23,9 procent. Dit was 0,1 procentpunt hoger dan het rendement van de benchmark.

Rendementsportefeuille – onroerend goed (vastgoed)

De categorie vastgoed kende in 2021 een sterk herstel van de COVID-crisis. Logistieke centra profiteerden van de toegenomen internetverkopen en het thuiswerken. Ook woningen lieten goede rendementen zien door de aanhoudend grote vraag naar woonruimte.

Onze beleggingen in vastgoed bestaan grotendeels uit niet-genoteerd vastgoed en sinds april 2020 ook uit een deel beursgenoteerd vastgoed. Het rendement van onze beleggingen in vastgoed was 21,1 procent. Dit rendement was veel hoger dan het rendement van de benchmark (9,7 procent). Dit komt doordat we voor niet-genoteerd vastgoed een vaste rendementsdoelstelling van 4,3 procent hanteren. In werkelijkheid bedroeg het rendement van niet-genoteerd vastgoed in 2021 16,6 procent. In 2021 verlaagden we de rendementsdoelstelling voor niet-genoteerd vastgoed van 7 procent naar 4,3 procent. Dat is in lijn met de meer defensieve beleggingsstijl in deze portefeuille.

Rendementsportefeuille – vastrentend (obligaties)

Centrale banken maakten aan het eind van 2021 een scherpe draai in hun beleidsvoornemens. De Fed liet zijn visie op het tijdelijke karakter van de inflatie los en beëindigt zijn opkoopprogramma de komende maanden versneld. Naar verwachting voert de Fed in 2022 een aantal renteverhogingen door. De ECB is wat terughoudender, maar bouwt het opkoopprogramma PEPP (Pandemic Emergency Purchase Programme) wel af.

De renteniveaus kenden een beweeglijk verloop in 2021. Per saldo liepen de kapitaalmarktrentes in de Verenigde Staten en Europa, onder invloed van

de inflatieontwikkelingen en de draai in het beleid van de centrale banken, licht op. Dit leidde tot negatieve obligatierendementen op staats- en bedrijfsobligaties met een goede kredietbeoordeling.

De Duitse tienjaarsrente steeg in 2021 van -0,57 procent naar -0,18 procent. De Europese AAA staatsleningenindex liet hierdoor een negatief rendement van -2,8 procent zien. Kredietopslagen lieten een zeer stabiel verloop zien en Europese bedrijfsobligaties boekten een negatief rendement van -1,1 procent. Hoogrentende obligaties, hypotheekleningen en direct lending hadden binnen de vastrentende waarden, ondanks de oplopende renteniveaus, een positief rendement.

Het totale rendement van de vastrentende portefeuille was positief. Met een rendement van 2,2 procent presteerde de vastrentende portefeuille beter dan de benchmark (0,3 procent). In de vastrentende portefeuille waren hypotheekleningen, hoogrentende bedrijfsobligaties, obligaties van hoogrentende landen in harde valuta en onderhandse leningen de best presterende categorieën.

Rendementsportefeuille – alternatieve beleggingen

De alternatieve beleggingen droegen in 2021 zeer sterk bij aan het rendement van de rendementsportefeuille. Het rendement op grondstoffen was met 44,8 procent in 2021 zeer hoog, door de sterke stijging van de prijs van olie en andere grondstoffen in 2021. Het rendement op de beleggingen in private equity & infrastructuur was ook positief in 2021 (29,2 procent).

Rendementsportefeuille – afdekking valuta

De Amerikaanse dollar steeg in 2021 ongeveer 7 procent ten opzichte van de euro. Dit gebeurde onder invloed van de verwachting dat de Amerikaanse rente sneller verhoogd zou worden dan de rente in de eurozone. Ook het Britse pond en de Chinese renminbi stegen in waarde ten opzichte van de euro. Van de grote valuta's daalde alleen de Japanse yen.

We dekten de blootstelling van de beleggingen in de rendementsportefeuille aan de Amerikaanse dollar, Japanse yen en het Britse pond voor 50

procent af. Door de daling van de waarde van de euro ten opzichte van deze drie valuta droeg deze afdekkingsstrategie in 2021 negatief bij aan het rendement.

3.2 Vermogensbeheerkosten

Het bestuur heeft voortdurend aandacht voor de vermogensbeheerkosten. We streven naar evenwicht tussen kosten, risico en rendement. Daarbij gelooft het bestuur als lange termijn belegger te

kunnen profiteren van de zogenaamde illiquideiteitspremie. Illiquide beleggingen vergen meer inspanning en daarmee kosten om te beheren dan liquide beleggingen. Daar tegenover stond in 2021 een (veel) hoger rendement op deze illiquide beleggingen dan op de liquide alternatieven. In lijn met de aanbeveling van de Pensioenfederatie zetten we de vermogensbeheer- en transactiekosten af tegen het gemiddeld belegd vermogen van het fonds.

Vermogensbeheerkosten per categorie (bedragen x 1 miljoen euro) (In procenten over het gemiddeld belegd vermogen)	2021 €	2021 %	2020 €	2020 %
Vermogensbeheerkosten				
Beheervergoedingen direct en indirect	28,09	0,30%	28,48	0,34%
Prestatieafhankelijke vergoedingen	16,10	0,17%	4,14	0,04%
Overige vermogensbeheerkosten	1,32	0,01%	1,60	0,02%
Totaal vermogensbeheerkosten	45,50	0,49%	34,22	0,40%
Transactiekosten (zie paragraaf 3.2.2)	6,14	0,07%	11,50	0,13%
Gemiddeld belegd vermogen	9.218,96		8.598,51	

De kosten vermogensbeheer rapporteren we als percentage van het gemiddeld belegd vermogen. Kosten vermogensbeheer zijn kosten die we moeten maken om het vermogen te kunnen beleggen. Onder vermogensbeheerkosten vallen:

- de kosten van het fiduciair beheer;
- de custodian;
- de werkzaamheden van het bestuursbureau voor vermogensbeheer;
- vermogensbeheeradvies;
- extern vermogensbeheer;
- de eventuele prestatieafhankelijke vergoedingen.

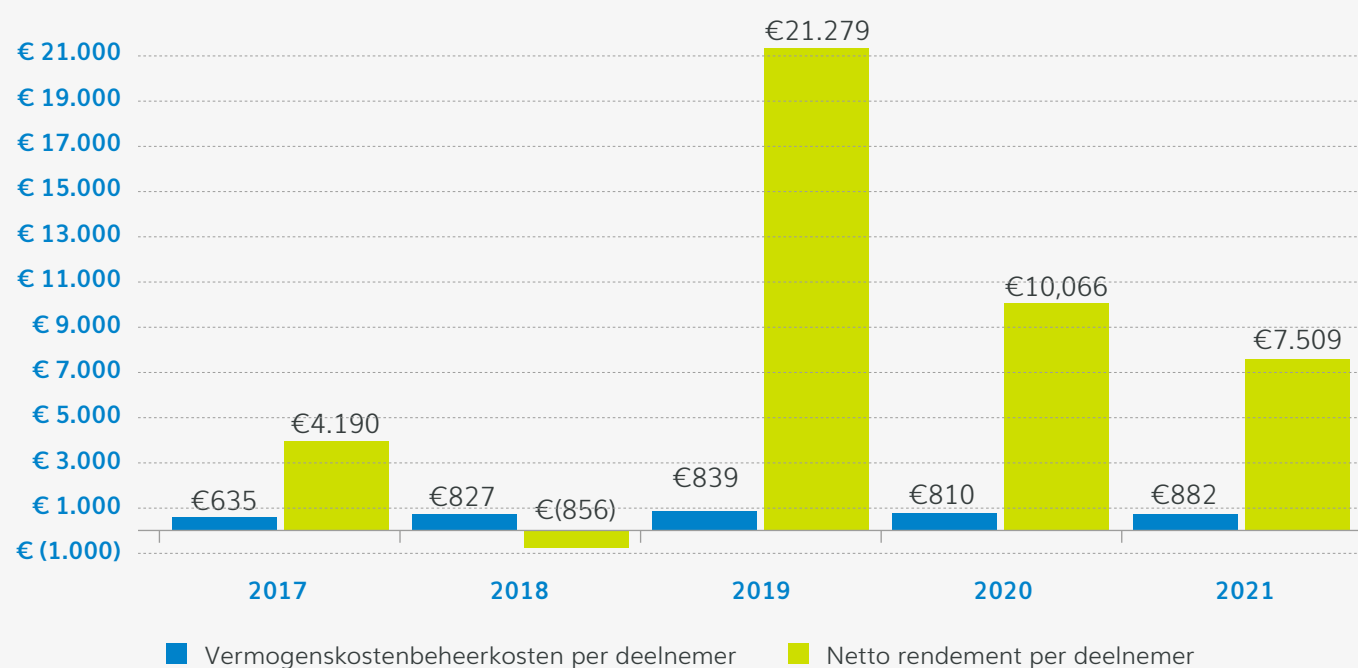
Om de totale vermogensbeheerkosten van vastgoed en private equity & infrastructuur te bepalen, kijken we ook naar gerelateerde kosten in de onderliggende beleggingen.

Over de perioden waarover we nog geen facturen hebben ontvangen, vindt de toerekening waar mogelijk plaats volgens het 'matching-principe'. Dat is toerekening van kosten en opbrengsten over vergelijkbare tijdsperioden. We relateren de kosten van vermogensbeheer aan het gemiddeld belegd vermogen.

Vermogensbeheerkosten per categorie (bedragen x 1 miljoen euro)	2021 €	2021 %	2020 €	2020 %
Aandelen	0,80	0,01%	1,39	0,02%
Vastrentende waarden (excl. derivaten)	4,44	0,05%	4,52	0,05%
Commodities	0,26	0,00%	0,45	0,01%
Vastgoed	14,32	0,16%	7,17	0,08%
Geldmarktfondsen	1,04	0,01%	0,92	0,01%
Private equity & infrastructuur	17,96	0,19%	12,96	0,15%
Derivaten	0,87	0,01%	1,54	0,02%
Custodian	1,38	0,01%	0,74	0,01%
Overig	4,43	0,05%	4,51	0,05%
Totaal vermogensbeheerkosten	45,50	0,49%	34,20	0,40%

Vermogensbeheerkosten en netto rendement per deelnemer

In onderstaande tabel zijn de vermogensbeheerkosten inclusief de transactiekosten per deelnemer (inclusief de gewezen deelnemers) over de afgelopen vijf jaar vergeleken met het netto rendement

Uit bovenstaande tabel is af te lezen dat het netto rendement per deelnemer in de afgelopen vijf jaar een veelvoud is geweest van de kosten per deelnemer behalve in het jaar 2018. Het netto rendement was toen negatief.

3.2.1 Belangrijkste ontwikkelingen in 2021

In geval van uitzonderlijk hoge rendementen op de illiquide beleggingen in de categorie private equity & infrastructuur betalen wij een prestatieafhankelijke vergoeding. Ook een beperkt aantal managers van vastgoedfondsen ontvangt onder bepaalde voorwaarden een prestatieafhankelijke vergoeding. We betalen de vergoeding pas uit als de vermogensbeheerders over een langere periode rendementen behalen. Dus als rendementen in de toekomst lager uitvallen, brengen we dit op de vergoeding in mindering.

De prestaties binnen de categorieën vastgoed en private equity & infrastructuur waren in 2021 uitzonderlijk sterk. Daarom betaalden we in 2021 meer prestatieafhankelijke vergoedingen. Hier staan zeer gunstige netto rendementen tegenover (na betaling van de reguliere en prestatieafhankelijke vergoedingen). In totaal betaalden we 16,1 miljoen euro prestatieafhankelijke vergoedingen in 2021: 3,35 miljoen euro voor vastgoed (2020: 0,1 miljoen, 2019: 0,4 miljoen) en 12,75 miljoen euro voor private equity & infrastructuur (2020: 4,4 miljoen, 2019: 8,7 miljoen).

Daarnaast belegden we meer in de categorieën vastgoed en private equity & infrastructuur. Daardoor betaalden we ook meer reguliere beheervergoedingen.

In de categorieën aandelen, hypotheek en obligaties van hoogrentende landen realiseerden we tariefverlagingen. Ook de reguliere beheervergoedingen in de categorie private equity & infrastructuur gingen omlaag. Door deze tariefverlagingen stegen

de totale vermogensbeheerkosten minder hard dan de stijging van de prestatieafhankelijke vergoedingen. In de overige categorieën bleven de tarieven ongewijzigd.

De overige kosten zijn vooral de kosten van het fiduciaire beheer.

3.2.2 Transactiekosten

Transactiekosten zijn de kosten van een beleggings-transactie. Transactiekosten betalen we bijvoorbeeld aan een beurs, effectenmakelaar of custodian. De transactiekosten worden ook wel verrekend in de prijs. Deze impliciete transactiekosten berekenen we op basis van een schatting. Hierbij volgen we de aanbevelingen van de Pensioenfederatie. We relateren de transactiekosten aan het gemiddeld belegd vermogen. Van de totale transactiekosten betrof in 2021 6,08 miljoen euro impliciete transactiekosten (2020: 7,14 miljoen euro).

De transactiekosten daalden sterk in 2021. We hadden minder transitieën in de portefeuille en de kosten van deze transitieën waren zeer laag. De kosten van de aanpassingen in de categorie hoogrentende landen (de gewijzigde verdeling schuld uitgegeven in dollars en in lokale valuta) en in de categorie hoogrentende bedrijfsobligaties (de toepassing van ESG-ratings) hadden per saldo een nulresultaat. Ook de afbouw van de grondstoffen-categorie ging niet met transactiekosten gepaard. De transactiekosten in 2021 waren dus vooral transactiekosten van het regulier portefeuilleonderhoud.

Transactiekosten als percentage van het gemiddeld belegd vermogen (bedragen x 1 miljoen euro)

Totale transactiekosten

Gemiddeld belegd vermogen

Kosten van transacties in procenten

	2021	2020
Totale transactiekosten	6,14	11,50
Gemiddeld belegd vermogen	9.218,97	8.598,51
Kosten van transacties in procenten	0,07%	0,13%

Transactiekosten per categorie (bedragen x 1 miljoen euro)	2021	2020
Aandelen	0,95	2,20
Vastrentende waarden (excl. derivaten)	3,40	4,13
Commodities	0,01	0,00
Vastgoed	0,25	0,23
Geldmarktfondsen	0,59	0,49
Derivaten	0,94	4,45
Overig	0,00	0,00
Totaal transactiekosten	6,14	11,50

De transactiekosten binnen de matchingportefeuille maken we inzichtelijk per transactie (staatsobligaties en derivaten). De overige transactiekosten berekenen we op basis van schattingen volgens de aanbevelingen van de Pensioenfederatie.

3.2.3 Aansluiting met de jaarrekening

In 2021 waren de directe vermogensbeheerkosten 13,38 miljoen euro (2020: 18,98 miljoen euro). Deze kosten verwerkten we in de staat van baten en lasten onder de beleggingsopbrengsten. Dit staat apart toegelicht in noot 13 bij de jaarrekening.

In de jaarrekening maken de transactiekosten deel uit van de indirecte beleggingsopbrengsten. We hebben ze hierop in mindering gebracht.

Kosten vermogensbeheer (verschil bestuursverslag en jaarrekening) (bedragen x 1 miljoen euro)	2020	2019
Kosten zoals vermeld in de jaarrekening	13,38	18,98
Waarvan directe transactiekosten	-0,6	-4,36
Kosten van vermogensbeheer opgenomen in de waardeverandering van beleggingen	15,53	14,63
Indirecte prestatieafhankelijke vergoedingen	16,10	4,14
Toegerekende kosten vanuit pensioenbeheer	0,85	0,73
Kostencorrectie pensioenuitvoeringskosten	0,24	
Overige	-	0,10
Kosten van vermogensbeheer	45,50	34,22

3.2.4 Vermogensbeheerkosten in vergelijking met andere pensioenfondsen

Het bestuur vergelijkt ieder jaar de vermogensbeheerkosten met die van andere pensioenfondsen met een enigszins vergelijkbare beleggingsportefeuille. Over 2021 waren de vermogensbeheerkosten van Pensioenfonds UWV voor de meeste beleggingscategorieën vergelijkbaar of lager dan het marktgemiddelde. Alleen voor de categorie private markets lagen de vermogensbeheerkosten boven het gemiddelde van de meeste andere pensioenfondsen. Zoals hierboven beschreven werd dit in 2021 meer dan goed gemaakt door het zeer hoge rendement (van 29,2 procent) voor deze illiquide beleggingscategorie. Het bestuur is van oordeel dat het niveau van de vermogensbeheerkosten passend is gezien het beleggingsbeleid van het fonds.

3.3 Beleggingsbeleid Individueel Pensioenbeleggen

Onze regeling Individueel Pensioenbeleggen (IPB) bestaat uit twee gesloten regelingen: een individuele bijspaarregeling en de VPL-regeling. Er vindt geen nieuwe premie-inleg plaats. Sinds 1 januari 2015 leggen deelnemers geen vrijwillige premie meer in. De werkgever betaalt sinds februari 2018 geen premie meer voor de VPL-regeling.

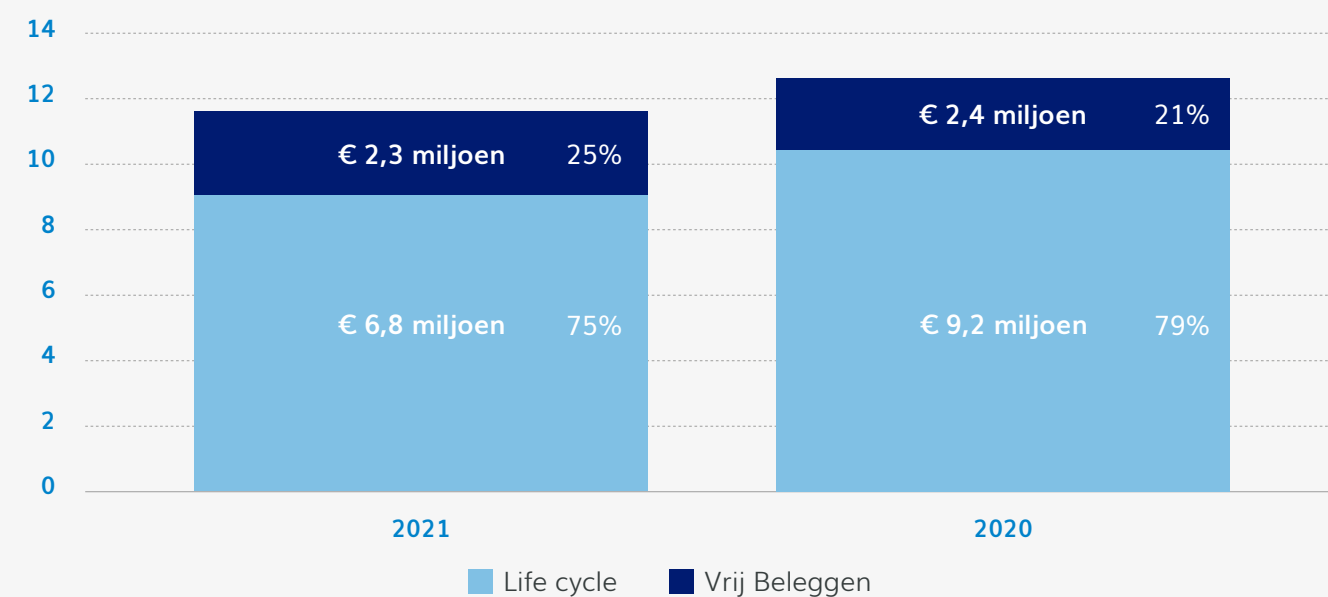
3.3.1 Beleggingskeuze

Deelnemers aan IPB kunnen kiezen tussen twee Life Cycles en Vrij Beleggen. De beleggingsmix van de Life Cycles wordt minder risicovol naarmate de pensioendatum dichterbij komt. Deelnemers die kiezen voor Vrij Beleggen nemen de verantwoordelijkheid voor de beleggingen over. De depots Vrij Beleggen en Life Cycles beleggen via een mix van verschillende beleggingsfondsen. Dit zijn fiscaal transparante beleggingsfondsen, op maat gemaakt voor pensioenfondsen om te kunnen profiteren van schaalvoordelen en fiscale faciliteiten. Het dividend en de terugvorderbare dividendbelasting komen ten goede aan de beleggingsfondsen.

Eind 2021 bedroeg het belegd vermogen in de beleggingsdepots ongeveer 9,1 miljoen euro (eind 2020: 11,6 miljoen euro). Het depot Life Cycle bedroeg ongeveer 6,8 miljoen euro (2020: 9,2 miljoen euro), het depot Vrij Beleggen ongeveer 2,3 miljoen euro (2020: 2,4 miljoen euro).

3.3.2 Samenstelling beleggingen

Aegon Investment Management (AIM) stelt het beleid vast voor de beleggingsfondsen waarin deelnemers IPB beleggen. Dit gebeurt samen met een raad van participanten, waarvan ook wij deel uitmaken. Zo hebben we invloed op het beleggingsbeleid van de beleggingsfondsen naar rato van het belegd vermogen. De samenstelling van de beleggingsportefeuille van Life Cycle verandert naarmate

de datum van pensionering nadert. Verhoudingsgewijs wordt dan meer belegd in langlopende staatsobligaties uit de Europese Monetaire Unie. Met als doel de rentegevoeligheid van de beleggingen beter

te laten aansluiten bij de rentegevoeligheid van de inkoopfactoren bij het omzetten van de beleggingskapitalen in pensioenaanspraken.

Life Cycle								
Jaren tot pensionering	Leeftijd	Depot	Aandelen %	Obligaties %	Belegd per 31 december 2021 in €	Rendement 2021 (%)	Belegd per 31 december 2020 in €	Rendement 2020 (%)
>27	<40	A	85	15	4.000	17,0	10.000	13,2
20-27	40-47	B	75	25	251.000	14,6	286.000	12,5
15-19	48-52	C	65	35	288.000	12,4	337.000	11,7
13-14	53-54	D	55	45	204.000	10,1	163.000	10,9
11-12	55-56	E	45	55	160.000	7,9	171.000	9,9
9-10	57-58	F	35	65	195.000	5,7	345.000	9,0
7-8	59-60	G	25	75	786.000	3,6	1.418.000	8,0
5-6	61-62	H	15	85	1.620.000	-0,3	2.561.000	8,4
3-4	63-64	I	10	90	2.143.000	-2,5	2.222.000	8,8
1-2	65-66	J	5	95	1.107.000	-4,1	1.651.000	8,7

Vrij Beleggen							
Depot	Aandelen %	Obligaties %	Geldmarkt %	Belegd per 31 december 2021 in €	Rendement 2021 (%)	Belegd per 31 december 2020 in €	Rendement 2020 (%)
A	100	0	0	147.000	20,5	217.000	14,3
B	75	25	0	406.000	14,7	375.000	12,5
C	50	50	0	495.000	9,0	421.000	10,4
D	25	75	0	776.000	3,6	674.000	7,9
E	0	100	0	340.000	-1,5	600.000	5,3
F	0	0	100	131.000	1,1	153.000	1,1

Doorbeleggen							
Depot	Aandelen %	Obligaties %	Geldmarkt %	Belegd per 31 december 2021 in €	Rendement 2021 (%)	Belegd per 31 december 2020 in €	Rendement 2020 (%)
M*	55	45	0	0	0,0	55.500	6,5

* Vanaf 31 oktober 2020 tot 1 januari 2021

Door onttrekkingen en stortingen kunnen er beperkte rendementsverschillen zijn tussen de depots Life Cycle en Vrij Beleggen, terwijl ze dezelfde verhouding aandelen en obligaties hebben.

3.3.3 Maatschappelijk verantwoord beleggen

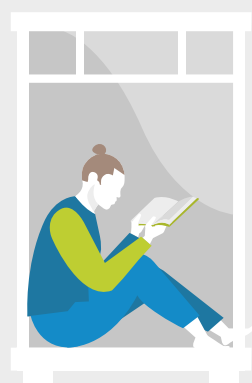
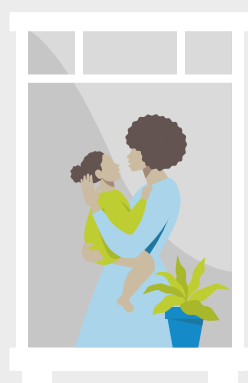
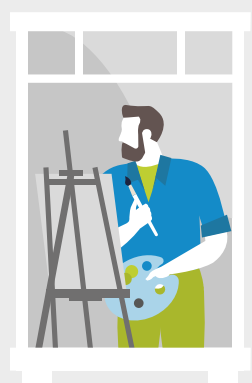
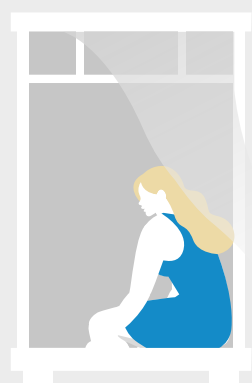
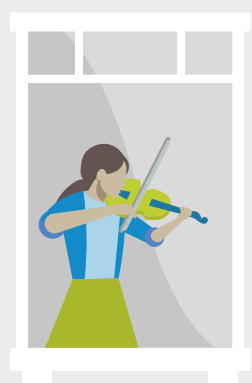
Wij vinden het belangrijk dat het IPB-beleggingsbeleid rekening houdt met waarden en normen voor mensenrechten, arbeidsrechten en milieu. Door via AIM in beleggingsfondsen te participeren geven we invulling aan dit maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid.

In 2021 actualiseerde AIM de lijst met uitsluitingen van bedrijven. In 2021 stonden 751 bedrijven op de uitsluitingslijst (2020: 217 bedrijven). AIM sluit nu ook bedrijven uit vanwege hun rol bij biodiversiteitsverlies, de exploitatie van kolencentrales en door strengere drempelwaardes te hanteren bij kolenmijnbouw.

Op basis van universeel erkende veroordelingen sluit AIM ook een aantal landen uit van beleggingen in staatsleningen. Het gaat om landen die betrokken zijn bij ernstige schendingen van de mensenrechten. In 2021 stonden 15 landen op deze uitsluitingslijst van AIM (2020: ook 15 landen).

4 De toekomst van het pensioenfonds

Elk jaar organiseren we een strategiesessie. Dan herijken we de koers voor het komende jaar of de komende jaren. Op basis van een omgevingsanalyse brengen we de strategische risico's en kansen in kaart.

Het Nederlandse pensioenlandschap is en blijft in beweging en gaat de komende jaren fundamenteel veranderen. De volgende ontwikkelingen vinden wij belangrijk voor de toekomst:

- de uitwerking van het pensioenakkoord;
- de invloed van maatschappelijk verantwoord beleggen op de beleggingsportefeuille;
- beeldvorming en draagvlak bij deelnemers;
- de pensioenwereld ná 2026.

Daarnaast blijven we aandacht hebben voor de ontwikkeling van onze financiële positie. De komende jaren staan in het teken van financieel herstel. Verschillende ontwikkelingen spelen daarbij een rol. Zoals de overgang naar en de implementatie van een nieuwe pensioenregeling. Volgens de conceptwetgeving kunnen we tijdens de overgangsperiode eerder toeslag verlenen. Daar staat tegenover dat we de pensioenen ook sneller moeten verlagen als onze dekingsgraad niet hoog genoeg is. Bij de implementatie van de nieuwe pensioenregeling zijn vraagstukken als 'invaren', 'afschaffen van de doorsneesystematiek voor de pensioenopbouw' en 'compensatie' van belang. We blijven de deelnemers informeren over de ontwikkelingen en de gevolgen voor hun pensioen.

Uitwerking van het Pensioenakkoord

Zoals in paragraaf 1.6.1 aangeven begonnen de cao-partijen begin 2022 met een inhoudelijke verkenning. Wij ondersteunen de cao-partijen bij deze verkenning. En we blijven ondersteuning bieden, ook bij het maken van een keuze en bij het bepalen van de inhoud van de nieuwe pensioenregeling. Op uiterlijk 1 januari 2027 moeten we de nieuwe pensioenregeling geïmplementeerd hebben. Maar samen met cao-partijen beogen we eerder te beginnen met de nieuwe pensioenregeling, namelijk 1 januari 2026. Of dit haalbaar is, is afhankelijk van onder andere de nadere uitwerking rondom de nieuwe wet- en (lagere) regelgeving. Bij elke concrete stap in dit proces hanteren we de afweging 'doen we de juiste dingen, op het juiste moment, op de juiste manier'. Zo zorgen we dat we slagvaardig zijn en blijven. En dat we oog houden voor de verhouding kosten en toegevoegde waarde voor het fonds én de deelnemers.

Op onze website hebben we een themapagina over het nieuwe pensioenstelsel. Daar houden we de deelnemers op de hoogte van de stappen die we zetten. Dit doen we in gezamenlijkheid met cao-partijen. Hiervoor stellen we begin 2022 een gezamenlijk communicatieplan op.

Voorbereid zijn op ontwikkelingen in (nieuwe) regelgeving

Een belangrijk aandachtspunt voor een goede overgang naar de nieuwe pensioenregeling is de complexiteit van de huidige pensioenregeling. We voeren namelijk verschillende bijzondere regelingen en overgangsregelingen uit. Dit maakt de uitvoering ingewikkeld. Eerder zetten we al stappen om de complexiteit te verminderen. Als voorbeeld geldt de beëindiging door cao-partijen van de zogenoemde Protocolregeling in 2021. Ook de komende jaren hebben we hier oog voor. Het maakt deel uit van het programma waarmee we ons voorbereiden op het pensioenakkoord. Maar ook dit doen we beheerst. Nadat de wet- en regelgeving nader is uitgewerkt, zullen we tezamen met cao-partijen kijken wat we nog voor de implementatie van de nieuwe regeling moeten doen en wat op het moment van 'invaren' kan worden opgelost.

We hebben ook aandacht voor de kwaliteit van de gegevens waarmee we de pensioenen berekenen. Dit noemen we datakwaliteit. Dit is belangrijk als we de bestaande pensioenbedragen in de nieuwe pensioenregeling willen 'invaren'. De pensioenregeling verandert van karakter, van opgebouwd pensioen naar opgebouwd kapitaal. Daardoor verandert ook de pensioenadministratie en de wendbaarheid daarvan (zie paragraaf 2.3.7). We kijken steeds met onze pensioenuitvoeringsorganisatie hoe we de veranderingen die de komende jaren op ons afkomen samen kunnen oppakken.

Belang van maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) neemt toe

Het belang van MVB neemt toe, niet alleen voor de deelnemers maar ook voor de toezichthouder. Die besteedt hier in zijn toezicht meer aandacht aan. Begin 2022 stelde het bestuur het MVB-beleid 2022-2024 vast. Dit staat op onze website. In dit

beleid verwerkten we de reacties van de belanghebbenden op het conceptbeleid. Onze belangrijkste doelstelling is en blijft een goed pensioen voor onze deelnemers. Wij blijven dan ook oog houden voor de mogelijke impact van MVB-risico's op onze beleggingsportefeuille (risico en rendement) en onze reputatie (draagvlak voor beleggingsbeleid).

Beeldvorming en draagvlak bij deelnemers

Het vertrouwen in ons pensioenfonds kan onder druk komen te staan. Bijvoorbeeld door onze financiële positie en het uitblijven van toeslag. Of door de complexiteit van de regeling. Heldere communicatie met deelnemers is belangrijk. Wij zien communicatie als een kerntaak. We willen dat onze deelnemers ons beoordelen als een organisatie waar zij vertrouwen in hebben. We willen zo communiceren dat de deelnemers inzicht hebben in hun pensioensituatie en weten wat hun handelingsperspectief is. We zetten ook de komende jaren weer in op verdere (flexibele) digitale communicatie. Zie ook paragraaf 1.4.

Pensioenwereld ná 2026

Eind 2026 is de overgangperiode naar het nieuwe pensioenstelsel voorbij. Welke nieuwe uitdagingen staan dan op ons te wachten? Wij moeten ons ook voorbereiden op de periode na de implementatie van de nieuwe pensioenregeling. Keuzes die de cao-partijen en/of wij maken tijdens de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel hebben direct invloed op de kosten, de mogelijkheden en het succes in de periode ná 2026. We zien kansen voor de toekomst van ons fonds. Deze kansen brengen we nu in kaart. De concrete uitwerking van de nieuwe pensioenwet (Wtp) zal dit gaan bepalen. Daarna formuleren we ook een passende missie, visie en strategie.

Profiel van stichting pensioenfonds UWV

Stichting Pensioenfonds UWV is statutair gevestigd in Amsterdam. De stichting is op 1 januari 2003 opgericht en staat bij de Kamer van Koophandel ingeschreven onder nummer 34183728.

Het bestuur van Pensioenfonds UWV is verantwoordelijk voor het beleid en de pensioenuitvoering. Ook neemt het bestuur belangrijke beslissingen. Bijvoorbeeld over de premie, of we het pensioen kunnen verhogen of moeten verlagen en hoe we beleggen.

Het bestuur

Pensioenfonds UWV heeft een paritair bestuursmodel. Dat betekent dat in het bestuur vertegenwoordigers van de werkgever, (ex-)werknemers en pensioengerechtigden zitten. Volgens de statuten heeft het bestuur negen leden:

- drie leden namens UWV (de werkgever);
- vier leden namens de deelnemers;
- twee leden namens de pensioengerechtigden.

De raad van bestuur van UWV draagt de leden namens de werkgever voor. De ondernemingsraad van UWV draagt de leden namens de deelnemers voor. De leden namens de pensioengerechtigden worden benoemd na verkiezing door en uit de pensioengerechtigden. Naast deze negen bestuursleden mogen vier plaatsvervangende bestuursleden worden benoemd: één namens de werkgever, één namens de pensioengerechtigden en twee namens de deelnemers.

Volgens de statuten heeft de werkgever het recht om de (plaatsvervangend) voorzitter aan te wijzen. De (plaatsvervangend) secretaris wordt door het bestuur gekozen uit de vertegenwoordigers van de deelnemers en de pensioengerechtigden in het bestuur. Volgens de statuten mag het bestuur ook externe bestuursleden benoemen.

Zittingsduur van de bestuursleden

De bestuursleden zitten vier jaar in het bestuur.

Daarna kan hun termijn één keer met maximaal vier jaar worden verlengd. In bijzondere situaties kan het voltallige bestuur beslissen dat één of meerdere bestuursleden maximaal nog een termijn aanblijven. Om continuïteit in het bestuur te houden vindt het aftreden van bestuursleden gespreid plaats, volgens een rooster.

Stem(verhouding) binnen het bestuur

In de bestuursvergaderingen hebben de bestuursleden namens de werkgever ieder twee stemmen. De overige bestuursleden hebben ieder één stem. Het aantal stemmen van de werkgever is dus gelijk aan het aantal stemmen van de (gewezen) deelnemers en de pensioengerechtigden bij elkaar.

Vergaderingen van het bestuur

In 2021 vergaderde het bestuur twaalf keer. Dit is inclusief drie vergaderingen samen met het verantwoordingsorgaan. Het bestuur vergaderde ook drie keer met de raad van toezicht. Naast de jaarlijkse integriteitssessie had het bestuur twee themasessies: over strategie en maatschappelijk verantwoord beleggen. Voorafgaand aan iedere bestuursvergadering vonden kennissessies over vermogensbeheer plaats.

Het dagelijks bestuur

De voorzitter en de secretaris vormen samen het dagelijks bestuur. Het dagelijks bestuur behartigt alle dagelijkse en lopende bestuurlijke zaken. Ook mag het dagelijks bestuur – binnen de beleidskaders – besluiten nemen die weinig of geen uitstel kunnen hebben. Achteraf legt het dagelijks bestuur verantwoording over deze besluiten af aan het bestuur.

De commissies

Commissies ondersteunen en adviseren het bestuur. In de commissies zitten bestuursleden, eventueel aangevuld met (externe) adviseurs.

Wij hebben drie vaste commissies:

- commissie beleggingen en balansbeheer;
- commissie audit, finance en risicomanagement;
- commissie pensioenzaken.

De uitvoering

Het bestuursbureau

Het bestuursbureau ondersteunt het bestuur bij de voorbereiding en de uitvoering van het beleid. Het bestuursbureau helpt processen te verbeteren en kijkt of de uitvoerders hun werkzaamheden goed doen. Ook zorgt het bestuursbureau dat fundamentele kennis behouden blijft. Daarnaast vertegenwoordigt het bestuursbureau ons pensioenfonds extern. Op 31 december 2021 had het bestuursbureau 10,2 fte in dienst (10,4 in 2020).

De uitvoerende werkzaamheden van ons pensioenfonds besteden we grotendeels uit aan een pensioenuitvoeringsorganisatie en vermogensbeheerders.

Intern toezicht en controle

Beoordelende en controlerende functies binnen het pensioenfonds

We hebben vijf beoordelende en controlerende (onafhankelijke) functionarissen die een kritische blik op het beleid en de uitvoering houden:

- de compliance officer;
- de functionaris gegevensbescherming;
- de sleutelfunctiehouder risicomanagement;
- de sleutelfunctiehouder actuariel;
- de sleutelfunctiehouder interne audit.

Compliance officer

De compliance officer signaleert relevante ontwikkelingen in wet- en regelgeving voor integriteit en compliance. De compliance officer bevordert de kennis over deze onderwerpen binnen het fonds en ziet erop toe dat we deze kennis waar nodig toepassen en borgen in de bedrijfsprocessen.

Daarnaast schetst de compliance officer de kaders voor het integriteitbeleid, inclusief de randvoorwaarden voor het opstellen of aanpassen van beleid, procedures en maatregelen.

Functionaris gegevensbescherming

De belangrijkste taak van de functionaris gegevensbescherming is onafhankelijk toezicht en controle houden op de manier waarop wij met persoonsgegevens omgaan. De functionaris gegevensbescherming heeft een directe lijn met het dagelijks bestuur.

Sleutelfunctiehouder risicomanagement

De sleutelfunctiehouder risicomanagement zorgt dat het integraal risicomanagementbeleid actueel is en effectief wordt uitgevoerd door het bestuur. Het is een onafhankelijke, controlerende en adviserende functie in de tweede lijn. De sleutelfunctiehouder risicomanagement zorgt voor de juiste analyses, voor de monitoring van de risico's en de bijbehorende risicobeheersmaatregelen op verschillende beleidsterreinen (financieel en operationeel) en voor de afstemming daarvan met het bestuur. Zodat we binnen ons vastgestelde risico-profiel blijven. De onafhankelijke sleutelfunctiehouder risicomanagement werkt het risicobeheer zelfstandig en onafhankelijk inhoudelijk uit en heeft een directe rapportage- en escalatielijnen naar het bestuur en de raad van toezicht. De sleutelfunctiehouder risicomanagement is geen (mede-)beleidsbepaler.

Sleutelfunctiehouder actuariel

De sleutelfunctiehouder actuariel heeft een zelfstandige rol met een directe lijn naar het bestuur en de raad van toezicht. Deze sleutelfunctiehouder voert de actuariële activiteiten uit die in artikel 22b lid 2 staan van het besluit implementatie herziene IORP-richtlijn. Hieronder valt onder andere de beoordeling van de betrouwbaarheid van de berekening van de pensioenvoorziening.

Sleutelfunctiehouder interne audit

De sleutelfunctiehouder interne audit voert (interne) audits uit op onze bedrijfsvoering. De belangrijkste taak van deze sleutelfunctiehouder

is de periodieke evaluatie van de interne controles, procedures en maatregelen die voor een integere bedrijfsvoering zorgen.

Raad van toezicht

De raad van toezicht is ons interne toezichtorgaan. De raad bestaat uit drie externe deskundigen. Het verantwoordingsorgaan draagt de leden van de raad van toezicht voor, waarna het bestuur ze benoemt. De raad van toezicht houdt toezicht op het beleid van het bestuur en de algemene gang van zaken in ons pensioenfonds. Volgens de statuten heeft de raad van toezicht ook goedkeuringsrechten. In 2021 gebruikte de raad van toezicht deze rechten voor:

- het jaarverslag en de jaarrekening;
- het functieprofiel bestuur en de benoemingen van bestuursleden en leden van het verantwoordingsorgaan;
- het beloningsbeleid.

Het verslag van de raad van toezicht is onderdeel van dit jaarverslag.

Het verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan bestaat uit acht leden: twee leden namens de werkgever, vier leden namens de deelnemers en twee leden namens de (pre)pensioengerechtigden. Daarnaast mogen drie plaatsvervangende leden benoemd worden (één namens de werkgever, één namens de deelnemers en één namens de pensioengerechtigden). Het bestuur benoemt de leden namens de werkgever na voordracht door de raad van bestuur van UWV. Het bestuur benoemt de leden namens de deelnemers na verkiezing door en uit de werknemers. De leden namens de (pre)pensioengerechtigden worden benoemd na verkiezing door en uit de (pre)pensioengerechtigden.

Het bestuur legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan over het beleid en de manier waarop we dat uitgevoerd hebben. Het verantwoordingsorgaan geeft vervolgens een oordeel over het handelen van het bestuur. Het verantwoordingsorgaan kijkt vooral of het bestuur bij besluiten evenwichtig rekening houdt met de belangen van alle betrokkenen. Het verantwoor-

dingsorgaan heeft ook adviesrechten. Deze zijn vastgelegd in de statuten. In 2021 gebruikte het verantwoordingsorgaan deze rechten voor:

- de premie 2022;
- het beloningsbeleid;
- het wijzigen van de statuten.

Het verslag van het verantwoordingsorgaan is onderdeel van dit jaarverslag.

Commissie van beroep

De commissie van beroep behandelt geschillen. Als ons pensioenfonds en een deelnemer een geschil hebben over de toepassing van het pensioenreglement, doet de commissie van beroep uitspraak. De commissie heeft drie leden:

- één lid benoemd door de werkgever;
- één lid benoemd door de gezamenlijke vakorganisaties betrokken bij de cao met de werkgever;
- één door de twee leden aangewezen voorzitter.

Alle leden van de commissie van beroep werken bij UWV. In 2021 deed de commissie van beroep in drie zaken een uitspraak.

Certificerend actuaaris

De certificerend actuaaris toetst of het pensioenfonds voldoet aan de eisen van de Pensioenwet. Ook voert de certificerend actuaaris een controle uit op de jaarrekening, het bestuursverslag en de verslagstaten. De actuariële verklaring van de certificerend actuaaris is onderdeel van dit jaarverslag.

Onafhankelijke accountant

De onafhankelijke accountant controleert of de jaarrekening een betrouwbaar beeld geeft van de grootte en de samenstelling van het vermogen van het pensioenfonds. En of het resultaat over het boekjaar overeenkomt met titel 9, boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. Daarnaast oordeelt de onafhankelijke accountant of er materiële onjuistheden in het bestuursverslag staan. Dit doet de onafhankelijke accountant op basis van de kennis en het begrip van het pensioenfonds die hij tijdens het onderzoek van de jaarrekening heeft opgedaan. De controleverklaring van de onafhankelijke accountant is onderdeel van dit jaarverslag.

Actuariële paragraaf

Actuariële analyse

De actuariële analyse toont de verschillen tussen de veronderstellingen en de werkelijkheid na afloop van het verslagjaar. De tabel hieronder laat

de actuariële analyse van het saldo van baten en lasten zien. Het is een samenvatting van alle componenten van de verzekeringstechnische analyse.

Actuariële analyse (bedragen x 1 miljoen euro)	2021	2020
Premieresultaat	-66,0	-63,1
Premiebijdragen ¹	236,3	199,0
Pensioenopbouw	-302,3	-262,1
Kostenresultaat	0,0	0,0
In premie begrepen bedrag voor directe kosten	3,2	2,3
Vrijval voor kosten uit voorziening	4,2	3,9
Pensioenuitvoeringskosten (betaalde kosten)	-7,4	-6,2
Beleggings- en renteresultaat	1.091,9	-431,3
Beleggingsresultaten (direct en indirect, na aftrek kosten vermogensbeheer)	439,4	569,5
Rentetoevoeging voorziening pensioenverplichtingen	47,9	25,4
Wijziging marktrente	604,6	-1.026,2
Overig resultaat	-43,2	238,2
Resultaat op waardeoverdrachten (saldo-overdracht van rechten)	0,5	-0,2
Resultaat op uitkeringen	-0,2	-0,2
Resultaat op toeslagverlening	0,4	0,1
Resultaat op kanssystemen (overige wijzigingen)	-3,9	5,5
Resultaat op wijziging grondslagen	-38,3	233,8
Resultaat op overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen	-0,9	-1,4
Overige baten en lasten	-0,8	0,6
Totaal saldo van baten en lasten	982,7	-256,2

¹ Premiebijdragen is feitelijke premie inclusief premie-egaliseringsreserve min directe kosten en toekomstige kosten in premie.

Premieresultaat

De feitelijke premie, de gedempte kostendekkende premie en de (ongedempte) zuiver kostendekkende premie staan in de tabel hieronder. De feitelijke

premie moet minimaal gelijk zijn aan de gedempte kostendekkende premie. De toetsing van het premieniveau levert de volgende kengetallen op:

Premieresultaat (bedragen x 1 miljoen euro)	2021	2020
Zuiver kostendekkende premie	355,4	299,3
Feitelijke premie	245,3	199,0
Gedempte kostendekkende premie	242,5	193,1

Zie paragraaf 4.7 bij punt 12 in de jaarrekening voor een toelichting.

actuariële kostprijs van de pensioenaanspraken in 2021. In 2021 was het premieresultaat negatief.

De feitelijke premie is de totale bijdrage van de werkgever en de werknemers. In 2021 was de feitelijke premie 22,8 procent van de bruto salarissom (2020: 20 procent). Voor de berekening van het premieresultaat over 2021 zetten we de feitelijke premie (plus de onttrekking uit de premie-egaliseringsreserve minus de kostendekking) af tegen de

De cao-partijen kwamen voor 2022 een premie overeen van 22,7 procent.

De tabel hieronder geeft het verloop van de premie-egaliseringsreserve gedurende het boekjaar weer.

Premie-egaliseringsreserve (bedragen x 1 miljoen euro)	2021	2020
Stand per 1 januari	23,5	22,8
Dotatie aan premie-egaliseringsreserve	23,5	0,0
Rendementstoevoeging	0,0	0,7
Stand per 31 december	0,0	23,5

Premiedekkingsgraad

De premiedekkingsgraad geeft aan hoe de ontvangen premie zich verhoudt tot de actuariële kosten van de nieuwe pensioenopbouw in een boekjaar. De premiedekkingsgraad geeft ook aan of de ontvangen premie voldoende was voor de kosten van de nieuwe pensioenopbouw. In 2021 was de premiedekkingsgraad 78,4 procent (2020: 75,5 procent).

Kostenresultaat

Het resultaat op kosten is gelijk aan nul. Hiervoor belasten we de benodigde premie met een kostencomponent. Bij een uitkering valt de kostenopslag in de voorziening vrij voor de financiering van de kosten. Daarom is de kostendekking in de premie gelijk aan het saldo van de vrijvallende kostenreserve en de werkelijke kosten in het boekjaar.

Interestresultaat

We waarderen de voorziening pensioenverplichtingen met de rentetermijnstructuur. DNB publiceert deze aan het eind van elke maand. De rentetermijnstructuur wijzigt voortdurend. Dit heeft gevolgen voor de hoogte van de voorziening. Een hogere rentetermijnstructuur geeft een lagere voorziening. Eind 2021 was de gemiddelde rekenrente 0,54 procent (2020: 0,13 procent). Door de stijging van de rente daalden de pensioenverplichtingen.

Overig resultaat

We stellen de hoogte van de technische voorzieningen vast op basis van kanssystemen. In 2021 pasten we een aantal actuariële grondslagen aan (zie paragraaf 1.1). Daardoor namen de pensioenverplichtingen op 31 december 2021 toe met 38,3 miljoen euro. Een toelichting op de resultaatscomponenten staat in de jaarrekening.

Rol en bevindingen van de certificerend actuaaris

De certificerend actuaaris heeft de opdracht om vast te stellen dat we voldoen aan de eisen van artikel 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De belangrijkste bevindingen die de certificerend actuaaris rapporteert zijn:

- De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.

- Het eigen vermogen van het pensioenfonds is lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen.
- De beleidsdekkingsgraad op balansdatum is hoger dan de minimaal vereiste dekkingsgraad.
- Omdat het aanwezige eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen, is de vermogenspositie op de balansdatum onvoldoende.

Oordeel van de certificerend actuaaris over de financiële positie

In zijn actuariële verklaring oordeelt de certificerend actuaaris dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132. Want het aanwezige eigen vermogen is lager dan het vereist eigen vermogen.

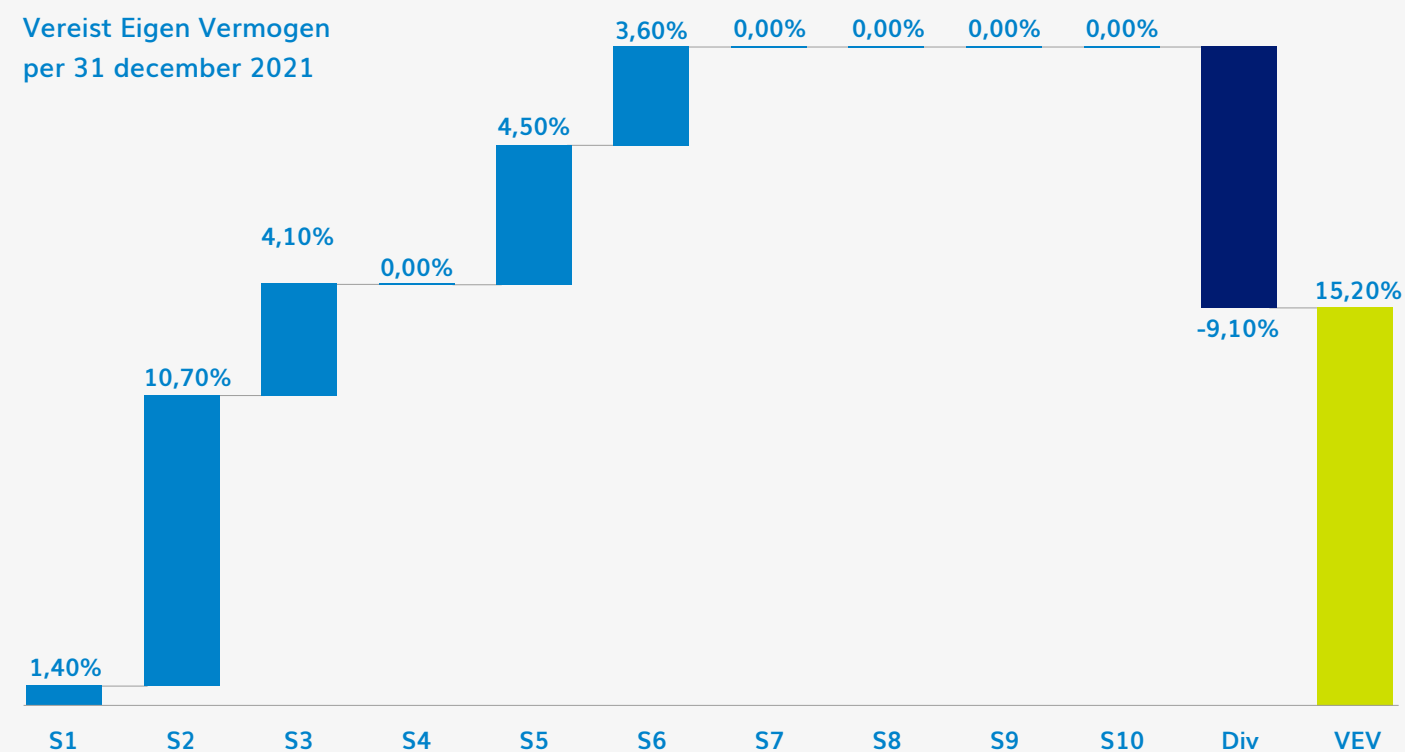
Risicogrenzen

Om de wettelijk vereiste dekkingsgraad te berekenen moeten we het vereist eigen vermogen bepalen. De samenstelling van het vereist eigen vermogen staat in de grafieken op de volgende bladzijde.

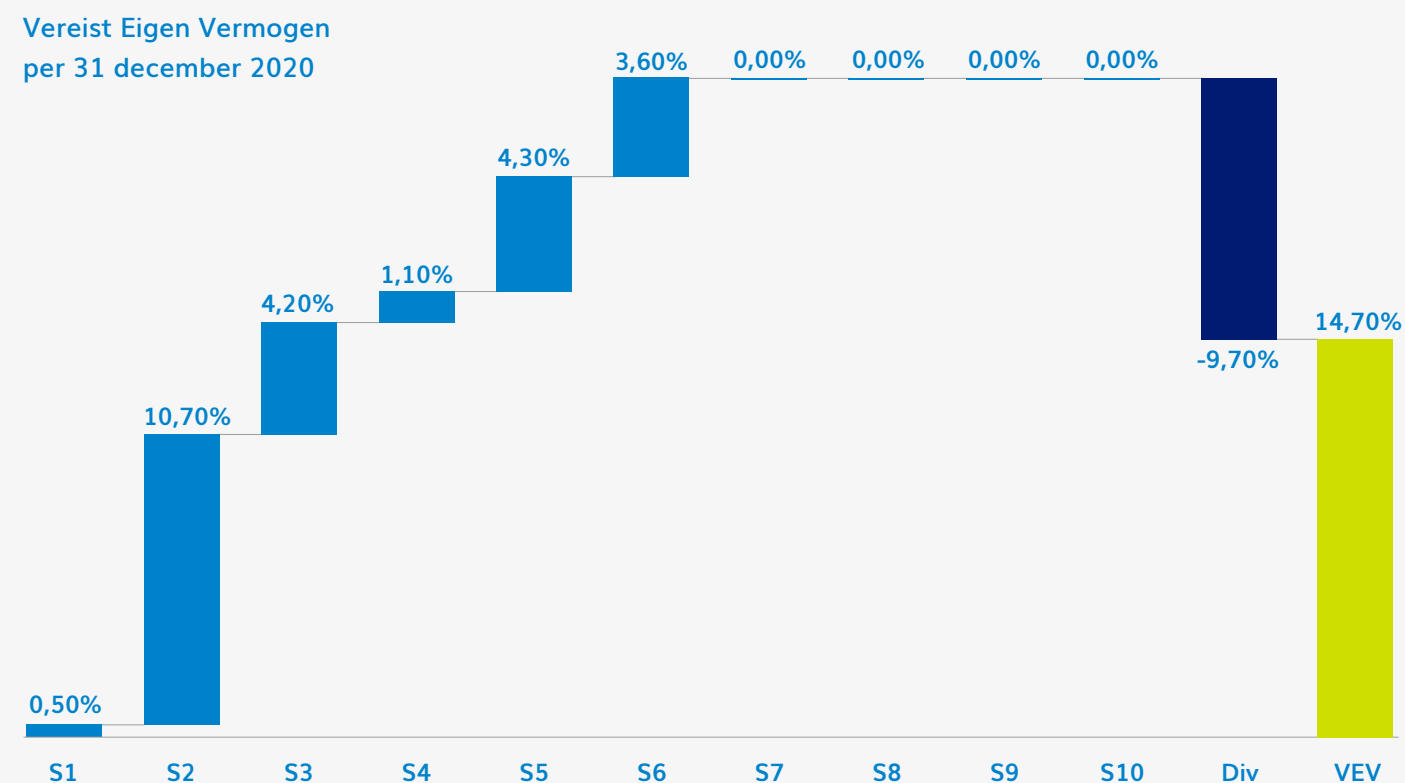
Op 31 december 2021 was onze minimaal vereiste dekkingsgraad 104,2 procent (31 december 2020: 104,2 procent).

Eind 2021 was onze vereiste dekkingsgraad 115,2 procent (eind 2020: 114,7 procent). Een toelichting op het vereiste eigen vermogen op 31 december 2021 staat in paragraaf 4.3.1 van de jaarrekening.

Vereist Eigen Vermogen per 31 december 2021

Vereist Eigen Vermogen per 31 december 2020

S1	Renterisico	S7	Liquiditeitsrisico
S2	Zakelijke waarden	S8	Concentratierisico
S3	Valutarisico	S9	Operationeel risico
S4	Grondstoffenrisico	S10	Actief beheer risico
S5	Kredietrisico	Div	Diversificatie-effect
S6	Verzekeringstechnisch risico	VEV	Totaal vereist eigen vermogen

Scenario en crisisplanning

Als onderdeel van het risicomanagementproces lieten we in de ALM-studie 2020 toekomstscenario's doorrekenen en beoordelen.

Dankzij deze scenario's nam het inzicht van het bestuur in de gevoeligheden van risico's, de dekingsgraad en het gedrag van risicofactoren toe. Het bestuur maakte een financieel crisisplan. Een crisis is een situatie waarin we met de vastgestelde premie- en toeslaginstrumenten niet binnen de wettelijke termijn aan de minimaal vereiste dekingsgraad kunnen voldoen. De belangrijkste elementen uit ons crisisplan zijn:

- een beschrijving van de risico's die tot een crisissituatie kunnen leiden;
- een bepaling van de kritieke dekingsgraad en het kritieke pad;
- een beschrijving van de maatregelen die we als sturingsmiddel hebben;
- de besluitvorming, communicatie en periodieke toetsing van het crisisplan.

Amsterdam, 19 mei 2022

dhr. drs. B.A.A.M. van der Stee, voorzitter
 dhr. P.A.W. Edgar arts MBA, plaatsvervangend voorzitter
 dhr. B. Ramautarsing, secretaris
 dhr. drs. E. Huizing RBA
 dhr. H.W.J. de Groot RA
 dhr. N. Lieman, plaatsvervangend secretaris
 mw. drs. J.J.M. Verhoef
 dhr. R.G. Timmer
 dhr. drs. F.J. Lemkes, plaatsvervangend lid

Verslag raad van toezicht

Met genoegen bieden we ons verslag over 2021 aan. Hierin gaan we in op het jaarverslag van Pensioenfonds UWV en de manier waarop het bestuur daarin verantwoording aflegt over zijn beleid. Gedurende het jaar monitorde wij de stand van zaken en de besluitvorming. We ondersteunen de manier waarop het bestuur in 2021 acteerde. In het bijzonder complimenteren we het bestuur met zijn werkwijze in dit tweede jaar met coronamaatregelen en met de financiële resultaten.

Op 23 maart 2022 legden we verantwoording af over onze werkzaamheden aan het verantwoordingsorgaan. Op 17 februari 2022 bespraken we de conceptversie van ons verslag met het bestuur. Wij keurden het jaarverslag 2021 goed op 19 mei 2022. Op die dag presenteerden we ook ons definitieve verslag aan het bestuur.

Wettelijke bevoegdheden

Het wettelijk kader, de Code Pensioenfonds en de statuten en reglementen van Pensioenfonds UWV bepalen wat wij doen. Wij passen zoveel mogelijk de Toezichtcode van de Vereniging Intern Toezichthouders Pensioensector (VITP) toe. In ons toezicht betrekken we de acht thema's voor goed pensioenfondsbestuur uit de Code Pensioenfonds. Daarnaast benoemen we elk jaar een paar specifieke thema's. Onze conclusies staan onder 'Bevindingen toezicht 2021'.

We kijken niet alleen naar de letter, maar ook naar de geest van de regelgeving: wat leidt voor Pensioenfonds UWV tot een evenwichtige pensioenuitvoering?

We houden toezicht op het beleid van het bestuur en de algemene gang van zaken in het fonds. Hieronder vallen in ieder geval het toezicht op adequate risico-beheersing en evenwichtige belangenafweging. Daarnaast staan we het bestuur met gevraagd en ongevraagd advies ter zijde.

Pensioenfonds UWV heeft de leden van onze raad aangemerkt als verbonden persoon. Wij hebben verklaard dat we onafhankelijk zijn volgens de wettelijke eisen en de VITP-code.

Werkwijze en informatievoorziening

We worden ondersteund door een secretaris. Deze secretaris werkt bij het bestuursbureau en kan beschikken over alle informatie die hij nodig heeft om zijn taak goed uit te voeren. Denk aan informatie uit de notulen van bestuurs- en commissievergaderingen, diverse rapportages, verslaglegging van de zelfevaluaties van het bestuur en enkele bestuurscommissies. Leden van de raad namen ook als toehoorder deel aan commissievergaderingen en themabijeenkomsten.

De voorzitter van de raad had regelmatig contact met de voorzitter van het bestuur en de voorzitter van het verantwoordingsorgaan. Daarnaast vonden drie vergaderingen met het bestuur plaats en twee vergaderingen met het verantwoordingsorgaan. We voerden individuele gesprekken met (voormalige) leden van het bestuur en medewerkers van het bestuursbureau. Die gesprekken gingen over de pensioenregeling en beleggingen, uitbesteding en risicomanagement. Ook spraken we met de waarderend actuaire en de accountant en woonden de commissievergadering bij waarin het conceptjaarverslag inclusief bevindingen waarderend actuaire en accountant werd toegelicht. Daarnaast spraken we meerdere keren met de onafhankelijk risicomanager en maakten we kennis met de nieuwe compliance officer.

In juli 2021 namen we afscheid van Paulien Siegman. Zij is zeven jaar met verve lid en plaatsvervangend voorzitter geweest, in soms hectische tijden voor het fonds. We zijn haar zeer erkentelijk voor haar bijdrage.

Op 14 juli werd Mik Breek benoemd tot lid van de raad van toezicht. Zijn ervaring op het gebied van pensioenen in het algemeen en governance in

het bijzonder vormt een logische aanvulling op de ervaring van de andere twee leden (pensioenbeleggingen en financiën en risicomanagement van pensioenfondsen).

Onder andere door deze zetelwisseling voerden we geen zelfevaluatie uit in 2021. In plaats daarvan scherpten we de onderlinge verhoudingen en werkwijze aan en vernieuwden we deze op onderdelen. Ook spraken we vergaderregels af.

Formele taken

We gaven onze goedkeuring aan besluiten van het bestuur tot vaststelling van:

- het bestuursverslag en de jaarrekening 2020;
- het beloningsbeleid;
- het functieprofiel van het bestuur.

Daarnaast gaven we aan dat we geen bezwaren hadden tegen de benoemingen van een bestuurslid en (plaatsvervangende) leden van het verantwoordingsorgaan.

Conform de code gaven we advies over aanpassingen van de statuten van het fonds, het benoemingsprotocol van bestuursleden namens deelnemers, het directiestatuut en de wijziging van het reglement raad van toezicht.

Overzicht 2021

2021 stond voor een belangrijk deel in het teken van het pensioenakkoord en de verlengde vrijstellingsregeling. Ook de impact van corona in operationele en financiële zin, de communicatie met deelnemers en de herijking van het ESG-beleid waren belangrijke onderwerpen. Het bestuur paste de strategische thema's aan de ontwikkelingen in de pensioenwereld aan.

Het bestuur laat zich goed informeren over ontwikkelingen rond het pensioenakkoord. De uiteindelijke keuze is in handen van de sociale partners. Er is regelmatig contact met de sociale partners. Het bestuursbureau stelde een pensioenakkoord officer aan om de voorbereiding in goede banen te leiden. Ook in 2021 was het bestuur goed in staat om het fonds te leiden, ondanks de voortdurende corona-

maatregelen. Vrijwel alle vergaderingen vonden online plaats. Dankzij goede beleggingsresultaten en de stijging van de rente verbeterde de financiële positie sterk. Eind december 2021 was de actuele dekkingsgraad 111,4 procent en de beleidsdekkingsgraad 106,7 procent. De premiedekkingsgraad is in 2021 gestegen naar 78,4 procent.

Uit een enquête onder deelnemers naar het vertrouwen in het fonds en de communicatie bleek dat Pensioenfonds UWV gemiddeld iets beter scoort dan de benchmark. Gepensioneerden waren zelfs nog positiever.

Het ESG-beleid werd in 2021 verder verbeterd en geïmplementeerd. Hier gaan we verder op in onder 'Bevindingen toezicht 2021'.

Het bestuur voerde een gedegen zelfevaluatie uit. De bestuursleden gaven onder andere aan dat ze tevreden zijn over de werkwijze en communicatie binnen het bestuur en de ruimte die ze krijgen voor hun inbreng. Het elkaar aanspreken op gewenst gedrag benoemde het bestuur als verbeterpunt.

Bevindingen toezicht 2021

Gedurende het jaar bespraken we de toezichtthema's uit de Code Pensioenfondsen in onze vergaderingen. Conclusies en opmerkingen namen we in een gedetailleerd overzicht op, waar nodig vroegen we om nadere informatie. In 2021 constateerden we geen punten waarop het fonds niet aan de code voldeed en niet over rapporteert in het bestuursverslag. Onze belangrijkste conclusies en aanbevelingen benoemen we hieronder. We actualiseerden onze bevindingen tot en met 6 februari 2022.

We constateerden dat het bestuur de openstaande bevindingen uit 2020 goed heeft opgepakt en zo mogelijk heeft afgerond.

Bestuurlijke continuïteit

1. In de loop van 2021 ontstonden vacatures in het bestuur. Dit creëerde een continuïteitsprobleem en vormde een belemmering voor de bestuurlijke besluitvorming in de commissie audit, finance en risk (AFR). Daarom besloot het

bestuur om de commissies pensioenzaken en AFR tijdelijk samen te laten vergaderen. Daarnaast zette het bestuur in op de actieve werving van nieuwe bestuursleden. Dit leidde in het najaar tot een aanwas van aspirant-bestuurders. Wij constateren dat het bestuur goed heeft gereageerd op de ontstane vacatures. Wel vinden we de bestuurlijke continuïteit een blijvend aandachtspunt. Het is opvallend dat het bestuur in de SWOT-analyse de bestuurlijke continuïteit wel als 'threat' benoemde, maar daaraan in het jaarprogramma 2022 geen actiepunt koppelde. Wij raden aan om dat wel te doen. We denken aan een opvolgingscyclus waarmee het fonds kandidaat-bestuurders kan aantrekken met een profiel dat de toekomstbestendigheid van het bestuur veiligstelt. In de cyclus kan het fonds rekening houden met de zittingstermijnen en profielen van de zittende bestuurders en de tijd die het bestuur nodig heeft als gevolg van de talrijke (nieuwe) dossiers. Het bestuur moet zichzelf daarbij de vraag stellen of het in de komende tijd individueel en collectief voldoende geschikt is om de Wet toekomst pensioenen (Wtp) goed te kunnen invoeren.

Aanbeveling

De raad van toezicht benadrukt het belang van het ontwikkelen van een opvolgingsbeleid dat de continuïteit van het bestuur steviger borgt. Dat beleid kan een visie bevatten op de benodigde kennis en ervaring binnen het bestuur, gericht op de ontwikkelingen die het fonds doormaakt en de invoering van de Wtp (zie ook 'Vooruitblik 2022').

Ruimte voor discussie binnen bestuur

2. Wij constateren dat de focus van het bestuur op de operatie van het fonds ligt. Het viel ons op dat een bestuurslid bij de strategiesessie van 10 juni 2021 de kanttekening plaatste dat deze sessie de volgende keer een meer inspirerend karakter mag hebben. Gezien de volle agenda en de lijst met actiepunten is de operationele focus van het bestuur wel te begrijpen. Het risico bestaat echter dat daardoor onvoldoende tijd overblijft voor een wezenlijke discussie over

de toegevoegde waarde van het fonds. In die discussie mag bijvoorbeeld aan de orde komen of het fonds op termijn de meest aangewezen uitvoeringsorganisatie is.

3. Ook kan er door de operationele focus een dynamiek ontstaan die het lastig maakt om binnen het bestuur een afwijkende mening erop na te houden. Het bestuur benoemde de behoefte aan meer bestuurlijke discussie en het opereren als team ook als aandachtspunten tijdens de laatste zelfevaluatie.

Aanbeveling

De raad van toezicht beveelt het bestuur aan voldoende tijd in te ruimen voor wezenlijke discussie over de toekomst van het fonds. En om periodiek te reflecteren op de discussievorming in het bestuur.

Relatie bestuur-bestuursbureau

4. We constateren dat de samenwerking tussen het bestuur en het bestuursbureau goed is. Het bestuursbureau vervult een belangrijke ondersteunende rol in het functioneren van het bestuur. Het bureau levert jaarlijks een evaluatie van het eigen functioneren aan. Het afgelopen jaar breidde het bestuur het mandaat van het bestuursbureau uit. Daarmee werden de bevoegdheden van het bestuursbureau verruimd. De ondersteuning door het bestuursbureau creëert echter ook afhankelijkheid bij het bestuur. De rol van het bestuursbureau mag niet te dominant worden in relatie tot de taken en verantwoordelijkheden van het bestuur. De relatie tussen het bestuur en bestuursbureau is een delicaat evenwicht en veronderstelt dat het bestuur voldoende kennis en tijd heeft om tegenkracht te bieden. Bijvoorbeeld door af te wijken van wat het bestuursbureau voorstelt of door zelf scenario's te bedenken. Wij raden het bestuur aan om bij de beoordeling van de eigen geschiktheid bij dat evenwicht stil te staan. Ook raden we het bestuur aan om te toetsen of de in het protocol Governance beschreven taken en rolverdeling in de samenwerking tussen de bestuursleden, commissies en medewerkers van het bestuursbureau overeenkomt met de

praktijk. En dan ook te kijken op welke onderdelen verbetering wenselijk is.

Aanbeveling

De raad van toezicht beveelt aan om de geschiktheid van het bestuur te evalueren met het oog op het evenwicht in de samenwerking tussen het bestuur en het bestuursbureau. De raad beveelt ook aan om deze samenwerking jaarlijks in de eigen bestuurskring te evalueren. En om dan ook te kijken of de taakvervulling van het bestuursbureau in de samenwerking met het bestuur aansluit op de afspraken in het Protocol Governance.

Implementatie Wtp: externe oriëntatie

5. In 2021 besteedde het bestuur veel aandacht aan de toekomst van het pensioenfonds, in voorbereiding op de invoering van de Wet toekomst pensioenen (Wtp). Het bestuur keek met een scherp oog naar de continuïteit in de relaties met de strategische uitbestedingspartners. Ook werd een projectorganisatie opgezet, die de veranderingen rond de Wtp inventariseert en straks implementeert.

Aanbeveling

Bij de implementatie van de nieuwe pensioenregeling raadt de raad van toezicht aan om zoveel mogelijk te werken vanuit de eigen bestuurlijke uitgangspunten. De soepel functionerende samenwerking met de strategische uitbestedingspartners heeft een risico. Namelijk dat het bestuur werkt vanuit het haalbare in de huidige situatie, in plaats van het gewenste resultaat in de eindsituatie. Daarom beveelt de raad aan om ook in de komende projectfase voldoende tijd te blijven besteden aan de externe oriëntatie, naast de input die het bestuur al ophaalt bij bestaande relaties.

Implementatie MVB

6. Ook in 2021 zette Pensioenfonds UWV belangrijke stappen in het implementeren van het beleid voor maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB). Het bestuur gaf duidelijk invulling aan de gekozen thema's klimaat en arbeid. De MVB-agenda 2022-2024 werd ambitieus vormgegeven. Het bestuur legt bovendien

verantwoording af over de MVB-prestaties in een uitstekend leesbaar MVB-jaarverslag. MVB-prestaties van pensioenfonds krijgen steeds meer aandacht, zowel de negatieve als de positieve effecten van de portefeuille. Pensioenfonds UWV speelt hier al op in. Bijvoorbeeld door delen van het MVB-beleid te koppelen aan de Sustainable Development Goals (SDG) en duidelijke doelen voor de MVB-allocatie te hanteren.

Aanbeveling

De raad van toezicht beveelt aan om meetbare doelen waar mogelijk aan eigen bestuurlijke uitgangspunten te koppelen. Zo maakt het bestuur duidelijk op welke manier het mogelijk conflicterende doelstellingen, waaronder bijdragen aan de SDG's, weegt in zijn besluitvorming.

Strategische asset allocatie: investment cases

7. Pensioenfonds UWV maakt periodiek gebruik van investment cases om de strategische asset allocatie te ondersteunen. Hierin legt het fonds per beleggingscategorie de passendheid, de onderbouwing, de voorwaarden en de manier van implementeren vast. De investment cases zijn van hoge kwaliteit en goed leesbaar. Ze dragen duidelijk bij aan de verantwoording van de besluitvorming over het vermogensbeheer.

Aanbeveling

Bij een periodieke revisie van een investment case kunnen zowel veranderde omstandigheden als bestuurlijke uitgangspunten aanleiding zijn voor een andere blik op de relatie tot de beleggingsprincipes of de gewenste implementatie. Zeker bij complexe beleggingscategorieën, met vaak een minder liquide karakter, raadt de raad van toezicht aan om voldoende aandacht te schenken aan passendheid, voorwaarden en implementatievorm. Door deze onderwerpen meer onafhankelijk en volgordelijk te behandelen, kan het bestuur voldoende aandacht schenken aan mogelijke nieuwe inzichten over implementatie, los van de huidige implementatie en uitbestedingspartner(s).

Risicomanagement en IT

8. De risicorapportages waren ook in 2021 van hoge kwaliteit. Het bestuur heeft voldoende zicht op mogelijke problemen bij uitbestedingspartners en voert regelmatig gesprekken over de stand van zaken en ontwikkelingen. Het fonds heeft een gedegen risicomanagementsysteem en de rapportages worden besproken in commissie- en bestuursvergaderingen. De sleutelfunctiehouder beoordeelt de verschillende documenten adequaat en geeft goede adviezen.

Aanbeveling

De gestructureerde rapportages bieden voldoende informatie om overzicht te houden over algemene risico's. Daarnaast vindt de raad van toezicht het verstandig om periodiek enkele risicogebieden meer in de diepte te bespreken. Zodat het bestuur kan beoordelen of het beeld juist en volledig is.

9. Control over IT is een keyverantwoordelijkheid van het bestuur. Het kennisniveau van bestuursleden moet daarop zijn afgestemd. Cyberrisico's bij de uitbestedingspartijen stonden in 2021 hoger op de agenda. Ook had het bestuur meer aandacht voor het onderwerp en trok het nieuwe (aspirant)leden met een IT-achtergrond aan. De ondersteuning door een extern bureau op het gebied van IT zorgde voor beter inzicht en kennis van de risico's.

Aanbeveling

De raad van toezicht raadt aan alert te blijven op IT-risico's en de juiste maatregelen. Het bestuur is zelf verantwoordelijk, ook al is een groot deel van het werk uitbesteed. De ontwikkelingen gaan snel en de risico's nemen toe. Het belang van beheersing is des te groter door de komst van het nieuwe pensioenstelsel. Integriteit van data en de reputatie van het fonds moeten op een goed niveau blijven.

Vooruitblik 2022

2022 wordt een spannend jaar voor het nieuwe pensioencontract, inclusief de overgangsmatregelen en de kosten van uitvoering. De tijdsperiode waarbinnen het besluitvormingsproces moet

plaatsvinden vormt een uitdaging, net als het benodigde gevoel van urgentie bij de sociale partners om een nieuwe pensioenregeling te kiezen. Wij zien toe op de voortgang van het besluitvormingsproces en adviseren het bestuur waar nodig over de samenwerking met de sociale partners bij de invulling van de Wet toekomst pensioenen.

Het bestuur moet zich verder voorbereiden op besluitvorming over complexe pensioeninhoudelijke vraagstukken met een grote impact op het fonds en de deelnemers. De risicoverschuiving naar de deelnemer in het nieuwe pensioencontract vraagt om een meer op het individu gerichte dienstverlening. De daaruit voortvloeiende zorgplicht vergt van bestuurders een intensieve taakvervulling. Van de bestuurders wordt niet alleen veel kennis en vaardigheden gevraagd, maar mogelijk ook een grotere tijdsbesteding dan nu. Aandacht hiervoor past bij de bestuurlijke continuïteit.

De afgelopen jaren hebben gemaakte keuzes, soms gedwongen door het huidige stelsel, een gevarieerd effect gehad op deelnemers en pensioengerechtigden. Met het oog op de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel, adviseren wij om de komende tijd goed te blijven kijken naar de evenwichtigheid van besluiten voor alle deelnemers en hiervoor beleidsuitgangspunten te formuleren. Verder krijgen het ESG-beleid, communicatie en (IT-)risicomanagement specifieke aandacht van ons. Ook beoordelen we of de governance van het fonds blijft voldoen aan de eisen.

Amsterdam, 19 mei 2022

De raad van toezicht Stichting Pensioenfonds UWV,

mw. O.M.C. Perik MBA, voorzitter
dhr. dr. K.P.B. Oldenkamp, lid
dhr. mr. J.F. Breek

Reactie van het bestuur op het verslag van de raad van toezicht

Het bestuur bedankt de raad van toezicht voor de grondige beoordeling en het positieve oordeel. Het bestuur onderschrijft de aanbevelingen van de raad van toezicht. Voor de opvolging van de aanbevelingen is een plan van aanpak opgesteld. In dit plan van aanpak is aangegeven op welke wijze invulling gegeven zal worden aan de aanbevelingen van de raad van toezicht en wanneer de afronding gepland staat.

Verslag verantwoordingsorgaan

Inleiding

Het verantwoordingsorgaan van Pensioenfonds UWV geeft in zijn verslag een oordeel over het handelen van het bestuur in 2021. We keken hoe het bestuur het beleid uitvoerde en welke beleidskeuzes voor de toekomst het bestuur maakte.

Voor deze beoordeling namen we, net als vorig jaar, de volgende thema's als leidraad: governance, beleggingsbeleid, risicomanagement, communicatie en toekomst.

Bij onze oordeelsvorming kijken we ook steeds of het bestuur de belangen van verschillende groepen belanghebbenden evenwichtig tegen elkaar afweegt.

Voor elk van de vijf thema's formuleerden we normen, om het beleid en de uitvoering te toetsen. Deze normen komen voort uit wet- en regelgeving en uit het belang dat wij aan bepaalde aspecten toekennen. De beoordeling op basis van deze normen leidde tot een oordeel per thema, al dan niet met aanbevelingen.

Aanpak

Het bestuursverslag en de jaarrekening zijn de formele verantwoording van het bestuur aan het verantwoordingsorgaan. Daarnaast baseerden we ons oordeel op het jaarprogramma, beleidsdocumenten, beslisnotities, rapportages en notulen van bestuursvergaderingen. We namen ook de bevindingen en aanbevelingen van de raad van toezicht over 2021 mee in onze oordeelsvorming. Verder waren er bijeenkomsten en vergaderingen met het bestuur en de raad van toezicht. En we spraken met de risicomanager en de compliance officer. Voor adviesaanvragen en de oordeelsvorming over de vijf thema's voerden leden van ons orgaan gesprekken met bestuursleden en medewerkers van het bestuursbureau.

Het resultaat van deze aanpak staat in ons beoordelingsverslag.

Oordeel

Wij vinden dat het bestuur het fonds in 2021 goed heeft bestuurd. Het bestuur had oog voor de belangen van alle belanghebbenden en de positie van de fondsorganen. De fondsorganen konden hun taken naar behoren uitvoeren. De communicatie was transparant en de dialoog en samenwerking waren constructief.

De financiële positie is versterkt, mede door goede beleggingsresultaten. Indexatie van aanspraken en pensioenuitkeringen was echter nog niet mogelijk. Dankzij goed overleg van het bestuur met de sociale partners werd een premie vastgesteld die een volledige pensioenopbouw in 2022 waarborgt.

Maatschappelijk verantwoord beleggen heeft de volle aandacht van het bestuur. In 2021 werkte het bestuur dit beleid verder uit. In 2022 wil het bestuur ook de belanghebbenden hierbij betrekken. Dat juichen wij toe, want voor maatschappelijk verantwoord beleggen is een stevig draagvlak nodig. Informeren van belanghebbenden en de dialoog aangaan bevorderen dit.

Het bestuur anticipeert goed op de komende overgang naar een nieuw pensioenstelsel. Samen met de werkgever startte het bestuur in 2021 met de voorbereiding van de implementatie van de Wet toekomst pensioenen. Als deze wet in 2023 in werking treedt, moeten mogelijk al in 2022 de eerste keuzes worden gemaakt. Het bestuur is zich ervan bewust dat de overgang een omvangrijk en ingrijpend traject is voor alle betrokken partijen. Met een nieuwe overeenkomst met de pensioenuitvoeringsorganisatie heeft het bestuur zich in ieder geval verzekerd van continuïteit van de uitvoering. Ook voor het nieuwe pensioenstelsel is draagvlak van groot belang. Zeker als risico's worden verlegd en verdelingsvraagstukken spelen. Tijdige betrokkenheid van en dialoog met belanghebbenden zijn dus zeer gewenst.

Het risicomanagement van het fonds is effectief. Er is goed zicht op de risico's. Ook heeft het bestuur maatregelen getroffen om deze risico's te beperken of te beheersen. Het risicobewustzijn is hoog en de alertheid binnen de fondsorganisatie groot. De risicomanagementcyclus, met rapportage, evaluatie en eventuele bijstelling, zorgt dat het inzicht in de risico's en de beheersmaatregelen actueel blijven.

Belanghebbenden zijn tevreden over de kwaliteit van de communicatie. Het communicatiebeleid is gericht op deelnemers goed inzicht geven in hun persoonlijke pensioensituatie, zodat ze afgewogen keuzes kunnen maken. Over relevante ontwikkelingen, zoals nieuwe wetgeving of de financiële positie van het fonds, wordt goed gecommuniceerd. Om de verschillende doelgroepen te bereiken zet het fonds verschillende kanalen en media in. De kwaliteit van de dienstverlening wordt breed gewaardeerd.

Aanbevelingen

1. De implementatie van de Wet toekomst pensioenen leidt tot een ingrijpende wijziging van de pensioenregeling. Het doel is de pensioenvoorziening meer toekomstbestendig te maken. Het bestuur moet rekening houden met de wetgeving en de keuzes van de sociale partners. Voor de uitvoering is het fonds afhankelijk van zijn uitbestedingspartijen. Het is de verantwoordelijkheid van het bestuur om te beoordelen of nieuwe afspraken financieel solide, uitvoerbaar en voldoende evenwichtig zijn. Als dat het geval is, kan het bestuur de nieuwe regeling gaan uitvoeren. Deze verantwoordelijkheid raakt de rol van het verantwoordingsorgaan, zowel de adviserende rol als de beoordelende rol. Daarom hebben wij dit traject benoemd als speerpunt voor de komende jaren. Voor 2022 doen we de volgende aanbevelingen:
 - a. Bij de keuzes voor de nieuwe regeling speelt evenwichtigheid een centrale rol. Wij raden aan om vooraf, dus voordat afspraken zijn gemaakt, een proces en duidelijke en gedragen criteria voor de evenwichtige belangenafweging te formuleren.
 - b. Wij raden aan om de (vertegenwoordigers

van de) belanghebbenden vroegtijdig te betrekken. En om inzichtelijk te maken wat de rol van de organen is en welke verwachtingen er zijn. Betrokkenheid zal het draagvlak bevorderen en de kwaliteit van onze advisering versterken. Wij vervullen graag een rol in de gedachtevorming over de invulling van de evenwichtige belangenafweging.

- c. Voor een soepele overgang naar een nieuw pensioenstelsel is het fonds in hoge mate afhankelijk van zijn uitbestedingspartners. Maar ook de bemensing van de eigen organisatie is cruciaal. Wij raden aan om alert te zijn op zowel risico's bij de partners als bij de bemensing van de fondsorganisatie.
 - d. De overgang naar een nieuw pensioenstelsel heeft ook impact op de communicatie. Er is al een themapagina op de website. Zodra de contouren duidelijker worden, moet het fonds de deelnemers en pensioengerechtigden meenemen in de keuzes en de gevolgen voor hun pensioensituatie. Uitbreiding van het e-mailbestand maakt het mogelijk om meer mensen (gericht) te bereiken.
2. We raden aan om de communicatie over de beleggingen, en in het bijzonder over maatschappelijk verantwoord beleggen, onverminderd voort te zetten. En om dat in aansprekende taal en vormgeving te doen. Blijf belanghebbenden ook in 2022 actief betrekken bij de invulling van maatschappelijk verantwoord beleggen.

Amsterdam, 19 mei 2022

Dhr. J. de Kat, voorzitter
 Dhr. H.J. Meines, plaatsvervangend voorzitter
 Dhr. A.J. Slootweg, secretaris
 Mw. M. Admiraal, plaatsvervangend lid
 Mw. C. Meijerink
 Dhr. D.A. van de Burgt
 Dhr. G.A.M. Hoekstra
 Dhr. M.C.P. Liefveld
 Dhr. H. van Lith
 Dhr. G.T.M. van Mil

Reactie van het bestuur op het verslag van het verantwoordingsorgaan

Het bestuur bedankt het verantwoordingsorgaan voor zijn constructieve bijdragen en verantwoording. Het bestuur onderschrijft de gegeven aanbevelingen en voelt zich daarmee gesterkt om door te gaan op de reeds ingeslagen weg.

Jaarrekening

Inhoudsopgave jaarrekening

1. Balans per 31 december 2021	80
2. Staat van baten en lasten	81
3. Kasstroomoverzicht	82
4. Toelichting op de jaarrekening	83
4.1 Algemeen	83
4.2 Grondslagen	83
4.2.1 Algemene grondslagen	83
4.2.2 Grondslagen voor waardering van activa en passiva	85
4.2.3 Grondslagen voor bepaling van het resultaat	88
4.2.4 Kasstroomoverzicht	90
4.3 Toelichting op de balans per 31 december 2021	91
4.3.1 Risicobeheer	107
4.4 Niet in de balans opgenomen verplichtingen	116
4.5 Verbonden partijen	116
4.6 Gebeurtenissen na balansdatum	117
4.7 Toelichting op de staat van baten en lasten over 2021	117

1. Balans per 31 december 2021

(na resultaatbestemming) Bedragen x € 1.000

Bedragen x € 1.000	31-12-2021	31-12-2020
Activa		
Beleggingen voor risico pensioenfonds	(1)	
Vastgoedbeleggingen	1.053.590	872.405
Aandelen	2.401.284	2.311.313
Vastrentende waarden	4.504.857	4.140.686
Derivaten	424.301	704.271
Overige beleggingen	1.094.448	966.219
	9.478.480	8.994.894
Beleggingen voor risico deelnemers	(2)	9.134
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	(3)	16.179
Vorderingen en overlopende activa	(4)	415
Overige activa	(5)	30.791
Totaal activa	9.534.999	9.056.318
Passiva		
Stichtingskapitaal en reserves	(6)	968.578
Technische voorzieningen	(7)	8.482.588
Voorziening pensioenverplichtingen risico deelnemers	(8)	9.134
Overige technische voorzieningen	(9)	28.315
Derivaten	(10)	39.017
Overige schulden en overlopende passiva	(11)	7.367
Totaal passiva	9.534.999	9.056.318

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans vanaf pagina 91.

2. Staat van baten en lasten

Bedragen x € 1.000	2021	2020
Baten		
Premiebijdragen voor risico pensioenfonds	(12)	245.303
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	(13)	439.302
Beleggingsresultaten risico deelnemers	(14)	139
Overige baten	(15)	20
Totaal baten	684.764	768.645
Lasten		
Pensioenuitkeringen	(16)	200.035
Pensioenuitvoeringskosten	(17)	7.398
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds	(18)	
- Pensioenopbouw		283.614
- Toeslagverlening		-338
- Rentetoevoeging		-47.876
- Onttrekking voor uitkeringen en uitvoeringskosten		-203.613
- Wijziging markttrente		-654.076
- Wijziging actuariële uitgangspunten		86.257
- Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten		13.966
- Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen		27.674
		-494.392
Mutatie overige technische voorzieningen	(19)	5.116
Mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers	(20)	-2.472
Saldo herverzekering	(21)	762
Saldo overdracht van rechten	(22)	-14.434
Overige lasten	(23)	62
Totaal lasten	-297.925	1.024.871
Saldo van baten en lasten	982.689	-256.226

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de staat van baten en lasten vanaf pagina 117.

3. Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

Bedragen x € 1.000	2021	2020
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Ontvangen premies	221.832	198.488
Ontvangen in verband met overdracht van rechten	16.844	5.537
Ontvangen uitkeringen van herverzekeraars	2.444	4.878
Mutaties in overige balansposities	2.374	1.735
	243.494	210.638
Uitgaven		
Betaalde pensioenuitkeringen	-200.035	-188.656
Betaald in verband met overdracht van rechten	-2.410	-781
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-7.398	-7.764
	-209.843	-197.201
Totale kasstroom uit pensioenactiviteiten	33.651	13.437
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	197.097	197.216
Verkopen en aflossingen van beleggingen	7.472.220	9.535.649
	7.669.317	9.732.865
Uitgaven		
Aankopen van beleggingen	-7.687.150	-9.712.096
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-13.382	-18.219
	-7.700.532	-9.730.315
Totale kasstroom uit beleggingsactiviteiten	-31.215	2.550
Netto kasstroom	2.436	15.987
Samenstelling geldmiddelen		
	2021	2020
Liquide middelen begin boekjaar	28.355	12.368
Liquide middelen eind boekjaar	30.791	28.355
Waarvan:		
Voor risico pensioenfonds	30.791	28.355
Voor risico deelnemers	0	0
Mutatie liquide middelen	2.436	15.987

De relatief grote omvang bij 'Verkopen en aflossingen van beleggingen' en 'Aankopen van beleggingen' betreft hoofdzakelijk aan- en verkopen van Money Market Funds binnen de categorie 'Overige beleggingen'.

4. Toelichting op de jaarrekening

4.1 Algemeen

Activiteiten

Stichting Pensioenfonds UWV (hierna 'het pensioenfonds') is gevestigd te Amsterdam en ingeschreven bij de KVK onder nummer 34183728. Het doel van het pensioenfonds is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden; tevens verstrekt het pensioenfonds uitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers. Het pensioenfonds geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregelingen van de aangesloten onderneming UWV en haar rechtsvoorgangers.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, in het bijzonder Richtlijn 610 Pensioenfonds. Het bestuur heeft op 19 mei 2022 de jaarrekening opgemaakt.

Referenties

In de balans en de staat van baten en lasten zijn referenties opgenomen waarmee wordt verwezen naar de toelichting.

4.2 Grondslagen

4.2.1 Algemene grondslagen

Alle bedragen in de jaarrekening zijn, tenzij anders is aangegeven, in duizenden euro's opgenomen.

Continuïteitsveronderstelling

De jaarrekening is opgesteld op basis van going-concern veronderstellingen.

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen

toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans

opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Vreemde valuta

Functionele valuta

De jaarrekening is opgesteld in euro's, zijnde de functionele en presentatievaluta van het pensioenfonds.

	31 december 2021	Gemiddeld 2021	31 december 2020	Gemiddeld 2020
Amerikaanse dollar	1,1372	1,1803	1,2235	1,1730
Brits pond sterling	0,8396	0,8673	0,8950	0,8712
Japanse yen	130,9542	128,6398	126,3254	124,1565
Zwitserse frank	1,0316	1,0589	1,0815	1,0842
Hongkongse dollar	8,8659	9,1765	9,4872	9,1167
Taiwanese dollar	31,4629	32,9211	34,3793	34,0142

Schattingswijziging

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Transacties, vorderingen en schulden

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum. Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. De uit de afwikkeling en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de staat van baten en lasten.

De koersen van de belangrijkste valuta zijn:

In 2021 heeft het fonds de volgende grondslagen aangepast: Het pensioenfonds heeft in 2021 op basis van onderzoek besloten het veronderstelde leeftijdsverschil van de partner van vrouwelijke hoofdverzekerden te verlagen van 3 jaar naar 2 jaar (waarbij de man ouder dan vrouw wordt verondersteld). Het veronderstelde leeftijdsverschil van de partner van mannelijke hoofdverzekerden blijft ongewijzigd op 3 jaar (waarbij de man ouder dan vrouw wordt verondersteld). Als gevolg van de wijziging zijn de technische voorzieningen per einde 2021 met 20,2 miljoen euro toegenomen. Het effect op de dekkingsgraad is -0,2 procentpunt.

Het pensioenfonds heeft de opslag voor toekomstige uitvoeringskosten in 2021 conform beleid getoetst en op basis daarvan besloten de opslag te verhogen

van 2,1 procent naar 2,3 procent. Als gevolg van de verhoging van de opslag voor toekomstige uitvoeringskosten van 2,1 procent naar 2,3 procent zijn de technische voorzieningen per einde 2021 met 16,6 miljoen euro toegenomen. Het effect op de dekkingsgraad is -0,2 procentpunt.

Ook heeft het fonds in 2021 op basis van onderzoek besloten de opslag voor premievrije voortzetting bij arbeidsongeschiktheid (PVI-opslag) in de kostendekkende premie te verhogen van 3,60 procent naar 3,85 procent, geldend vanaf de premiestelling 2022. De overige technische voorzieningen per eind 2021 worden gebaseerd op onderdelen uit de kostendekkende premie 2021. Aangezien deze voorziening is bedoeld voor deelnemers die korter dan 24 maanden ziek zijn en per einde 2021 dus nog niet arbeidsongeschikt zijn maar dit in de toekomst mogelijk wel worden, is in de overige technische voorzieningen per einde 2021 reeds uitgegaan van deze verhoging van de PVI-opslag. Hierdoor zijn de overige technische voorzieningen toegenomen met 1,5 miljoen euro. Het effect op de dekkingsgraad is afgerond 0,0 procent.

Bij het waarderen van de verplichtingen is de door DNB vastgestelde rentetermijnstructuur van 31 december 2021 gehanteerd. Deze is voor 75 procent gebaseerd op de 'oude' UFR-methodiek zoals van toepassing tot en met 2020 en voor 25 procent op de 'nieuwe' UFR-methodiek zoals die stapsgewijs vanaf 2021 wordt ingevoerd. Als gevolg van deze wijziging zijn de technische voorzieningen met 49,5 miljoen euro toegenomen. Het effect op de dekkingsgraad is -0,7 procentpunt.

Dekkingsgraad

De (nominale) dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt berekend door op balansdatum het balanstotaal minus de derivaten en overige schulden en overlopende passiva te delen op de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans.

Bij het bepalen van de reële dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt de voorziening voor pensioenverplichtingen herrekend waarbij rekening wordt gehouden met toekomstbestendige indexatie.

De beleidsdekkingsgraad is gebaseerd op het rekenkundig gemiddelde van de dekkingsgraden over de laatste 12 maanden.

4.2.2 Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Beleggingen

De beleggingen worden gewaardeerd tegen marktwaarde, zijnde de beurskoers per balansdatum. Het begrip marktwaarde is te beschouwen als synoniem van actuele waarde. Onder waardering op marktwaarde wordt verstaan: het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en onafhankelijk van elkaar zijn.

De waardering van participaties in beleggingsinstellingen geschiedt tegen marktwaarde. Voor beursgenoteerde beleggingsinstellingen is dit de marktnotering per balansdatum. De waardering in niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen geschiedt tegen actuele waarde ('net asset value').

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vastgoedbeleggingen

Ten aanzien van vastgoed geldt dat er onzekerheid bestaat over de waardering. Deze onzekerheid wordt met name ingegeven door het feit dat er weinig transacties in de vastgoedmarkt aanwezig zijn. Door het ontbreken daarvan, wordt de inschatting van de waarde nauwelijks getoetst door transacties, wat leidt tot een grotere onzekerheid. Daarnaast kent een waarderingmethode door middel van waarderingmodellen of taxaties een inherente onzekerheid, die ontstaat door aannames in de schatting die van invloed zijn op de waardering. Het bestuur realiseert zich terdege dat

een eventuele verkooptransactie in zowel positieve als negatieve zin kan afwijken van de waarde in de beleggingsadministratie.

Beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. De marktwaarde van niet-beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen is gebaseerd op het aandeel dat het pensioenfonds heeft in het eigen vermogen van de niet-beursgenoteerde vastgoedbelegging per balansdatum. Het eigen vermogen van deze onderliggende vastgoedfondsen is mede gebaseerd op schattingen die de fondsbeheerder maakt. Het bestuur van het pensioenfonds maakt geen aanpassingen op deze schattingen. De schattingen die de fondsbeheerder maakt, zijn per beleggingsfonds verschillend. De fondsen worden jaarlijks voorzien van een controleverklaring bij hun jaarrekening, die door een gecertificeerde accountant wordt opgesteld.

De methode voor voorwaardering van vastgoed in fondsen is dat externe fondsmanagers taxaties laten uitvoeren door externe, gecertificeerde taxateurs. De externe gecertificeerde registertaxateurs houden rekening met het bestaan van incentives bij de waardering van objecten. Bij huurverlenging dan wel bij het aangaan van een nieuw huurcontract is rekening gehouden met de noodzaak om marktconforme incentives te verstrekken. De te verstrekken incentives variëren per object in hoogte en zijn afhankelijk van de resterende duur van het huurcontract, de locatie en object-specifieke eigenschappen. Hierbij wordt rekening gehouden met leegstand. Afhankelijk van de omvang van de leegstand wordt onder andere het bruto-aanvangsrendement bijgesteld door de taxateur. Hoewel leegstand een belangrijke factor in de waardering van vastgoed is, spelen ook andere factoren, zoals locatie, wederverhuurbaarheid en ouderdom, een rol in de waarde van het vastgoed.

Het pensioenfonds gaat, bij het opstellen van de jaarrekening, uit van de definitieve gecertificeerde opgaven, zoals verstrekt door de externe fondsmanager. Indien deze niet voor vaststelling van de jaarrekening zijn ontvangen, heeft het bestuur on-

derzoek uitgevoerd naar de potentiële omvang van verschillen tussen de voorlopige waardering en de waardering, rekening houdende met nagekomen informatie over de waardering per balansdatum.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen marktwaarde, de beurswaarde, per balansdatum.

De actuele waarde van niet-beursgenoteerde aandelen en participaties in beleggingsfondsen is gebaseerd op het aandeel dat het pensioenfonds heeft in het eigen vermogen van het niet-beursgenoteerde aandeel per balansdatum.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen marktwaarde, de beurswaarde, per balansdatum.

Indien vastrentende waarden of participaties in beleggingsinstellingen niet-beursgenoteerd zijn, vindt waardebeoordeling plaats op basis van de net asset value.

De lopende interest op vastrentende waarden wordt gepresenteerd als onderdeel van de marktwaarde van de vastrentende waarden.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op actuele waarde, te weten de relevante marktnoteringen of, als die niet beschikbaar zijn, de waarde die wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingmodellen.

Negatieve derivatenposities worden onder de schulden verantwoord.

Overige beleggingen

Onder de overige beleggingen worden de geldmarktfondsen (Money Market Funds) gepresenteerd. Overige beleggingen worden gewaardeerd op marktwaarde.

volgens de van toepassing zijnde waarderinggrondslagen in de balans zijn opgenomen.

Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

De voorziening voor pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toezeggingen tot) toeslagen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de marktrente, waarvoor de actuele rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB wordt gebruikt.

Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstrekte deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of toeslagen op de opgebouwde pensioenaanspraken worden verleend. Alle per balansdatum bestaande besluiten tot toeslagverlening (ook voor besluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex-antecondities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van premies waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

Beleggingen voor risico deelnemers

De grondslagen voor de waardering van de beleggingen voor risico deelnemers zijn gelijk aan die voor de beleggingen voor risico van het pensioenfonds.

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Het herverzekeringsdeel technische voorzieningen betreft pensioenrechten die elders verzekerd zijn. Het pensioenfonds is ontstaan vanuit een aantal fusies. Voor een gedeelte van de populatie zijn bij de fusies rechten achtergebleven bij verzekeraars. Het pensioenfonds heeft de gehele verplichting overgenomen wat betreft het voldoen van uitkeringen aan pensioengerechtigden. Derhalve vordert het pensioenfonds de uitkering die voortvloeit uit het elders verzekerde recht bij de verzekeraars. Deze vordering wordt gelijkgesteld aan de technische voorziening die voor deze populatie wordt aangehouden.

Bij de waardering van deze verplichtingen en vorderingen, worden de herverzekerde uitkeringen contant gemaakt tegen de rentetermijnstructuur, onder toepassing van de actuariële grondslagen van het pensioenfonds.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden gewaardeerd tegen actuele waarde verminderd met de noodzakelijk geachte voorziening voor oninbaarheid.

Liquide middelen

Liquide middelen worden tegen nominale waarde gewaardeerd. Onder de liquide middelen zijn opgenomen die kas- en banktegoeden die onmiddellijk opeisbaar zijn dan wel een looptijd korter dan twaalf maanden hebben. Ook tegoeden en verplichtingen in verband met derivatencontracten of andere beleggingstransacties vallen hieronder.

Stichtingskapitaal en reserves

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds en overige technische voorzieningen,

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- De gehanteerde marktrente die gebaseerd is op de rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB, de UFR per 31-12-2021, rekening houdend met een looptijd van de uitkeringen.
- Overlevingstafels, te weten de AG-prognosetafel 2020 met ervaringssterfte op basis van fondsspecifieke ervaringssterfte 2020, vastgesteld op basis van het Willis Towers Watson ervaringssterftemodel 2020.
- Voor de partnerfrequenties wordt uitgegaan van de frequenties op basis van CBS-data uit 2013, waarbij de partnerfrequentie op de pensioenleeftijd op 100 procent gesteld wordt. Na de pensioendatum wordt uitgegaan van het bepaalde partnersysteem. Voor het ongehuwden ouderdomspension wordt uitgegaan van partnerfrequenties op de pensioenleeftijd op basis van de CBS-data uit 2013.
- Het leeftijdsverschil met de partner van de vrouwelijke hoofdverzekerde wordt gesteld op twee jaar (2020: 3 jaar). Het leeftijdsverschil met de partner van de mannelijke hoofdverzekerde blijft ongewijzigd op drie jaar.
- Onvoorwaardelijke toeslagverlening voor 'ex-Cadansmedewerkers' is verwerkt in de voorziening.
- Een kostenopslag ter grootte van 2,3 procent (2020: 2,1 procent) van de voorziening voor pensioenverplichtingen in verband met toekomstige administratie- en excassokosten.
- Bij de bepaling van de pensioenopbouw voor arbeidsongeschikte deelnemers is geen rekening gehouden met revalidatiekansen.
- De voorziening voor wezenpensioen is gelijk aan 3,5 procent van de voorziening voor het latente partnerpensioen.

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Bij de waardering van het herverzekeringsdeel van de technische voorzieningen (elders verzekerde rechten), worden de herverzekerde uitkeringen contant gemaakt tegen de rentetermijnstructuur, onder toepassing van de actuariële grondslagen van het pensioenfonds.

Voorzieningen voor risico van deelnemers

De waardering van de voorzieningen voor risico van deelnemers wordt bepaald door de waardering van de tegenover deze voorzieningen aangehouden beleggingen.

Overige technische voorzieningen

Bij de bepaling van de overige technische voorzieningen wordt rekening gehouden met de toekomstige schadelast voor zieke deelnemers op balansdatum die naar verwachting arbeidsongeschikt zullen worden verklaard. De voorziening voor ingegane ziektegevallen is gesteld op twee keer de in het boekjaar ontvangen risicopremie voor arbeidsongeschiktheid vermeerderd met de in de kosten-dekkende premie opgenomen risicopremie voor de vrijstelling van premie bij arbeidsongeschiktheid.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden gewaardeerd tegen actuele waarde. Kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan een jaar.

4.2.3 Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen

De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderinggrondslagen voor beleggingen en de voorziening pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)

Onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte dan wel te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Extra stortingen en opslagen op de premie zijn eveneens als premiebijdragen verantwoord.

Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen en valutaresultaten. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. (In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten worden in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten en soortgelijke opbrengsten.

Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden zowel de externe als de daaraan toegerekende interne kosten verstaan.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen en dergelijke.

Beleggingsresultaten risico deelnemers

De grondslagen voor bepaling van het resultaat betreffende beleggingsresultaten risico deelnemers zijn gelijk aan de grondslagen voor bepaling van het resultaat betreffende beleggingsresultaten risico pensioenfonds.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

Pensioenopbouw

Bij de pensioenopbouw zijn aanspraken en rechten over het boekjaar gewaardeerd naar het niveau dat zij op balansdatum hebben.

Toeslagverlening

Het pensioenfonds streeft ernaar de opgebouwde pensioenrechten van de actieve deelnemers jaarlijks aan te passen aan de loonontwikkeling volgens de cao. De toeslagverlening heeft een voorwaardelijk karakter.

Bij toekenning van inhaaltoeslagen wordt als begindatum voor de bepaling van een eventuele inhaaltoeslag 1 januari 2004 gehanteerd (eerste toeslag na 'fusie' van het pensioenfonds). Voor de bepaling van een eventuele inhaaltoeslag wordt een evenredige methode gehanteerd waarbij een percentage wordt toegekend over het totaal bedrag van gemiste toeslagen.

Het pensioenfonds streeft ernaar de ingegane pensioenen en de premievrije pensioenrechten (gewezen deelnemers) jaarlijks aan te passen aan de ontwikkeling van de prijsindex (CPI alle huishoudens). Ook deze toeslagverlening heeft een voorwaardelijk karakter.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met -0,533 procent (2020: -0,324 procent) op basis van de éénjaarsrente van de DNB-curve aan het begin van het verslagjaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Vooraf wordt een actuariële berekening gemaakt van de toekomstige pensioenuitvoeringskosten (met name excassokosten) en pensioenuitkeringen die in de voorziening pensioenverplichtingen

worden opgenomen. Deze post betreft de vrijval ten behoeve van de financiering van de kosten en uitkeringen van het verslagjaar.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder 'wijziging marktrente'.

Wijzigingen actuariële uitgangspunten

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van het pensioenfonds.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het pensioenfonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Een resultaat op overdrachten kan ontstaan doordat de vrijval van de voorziening plaatsvindt tegen fondstarieven, terwijl het bedrag dat wordt overgedragen gebaseerd is op de wettelijke factoren voor waardeoverdrachten. De tarieven van het pensioenfonds wijken af van de wettelijke tarieven.

Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen

De overige mutaties ontstaan onder andere door mutaties in de aanspraken door overlijden, arbeidsongeschiktheid en pensioneren.

Mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

De mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers betreft de wijzigingen in de waarde van de technische voorziening voor risico deelnemers.

Saldo herverzekeringen

Het saldo herverzekeringen betreft het saldo van de mutatie van het aandeel herverzekering, die tegengesteld is aan de mutatie van het herverzekeringsdeel van de technische voorziening, en de uitkeringen die zijn ontvangen van de herverzekeraar ten behoeve van deelnemers uit hoofde van het herverzekeringcontract.

Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Overige baten en lasten

Overige baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

4.2.4 Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is volgens de directe methode opgesteld. Alle ontvangsten en uitgaven worden als zodanig gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

4.3 Toelichting op de balans per 31 december 2021

Activa

1. Beleggingen voor risico pensioenfonds

Activa	31-12-2021	31-12-2020
Beleggingen voor risico pensioenfonds		
Vastgoedbeleggingen	1.053.590	872.405
Aandelen	2.401.284	2.311.313
Vastrentende waarden	4.504.857	4.140.686
Derivaten	424.301	704.271
Overige beleggingen	1.094.448	966.219
Stand per einde boekjaar	9.478.480	8.994.894

	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2021	872.405	2.311.313	4.140.686	675.711	966.219	8.966.334
Aankopen	319.917	659.010	2.342.571	195.301	4.369.379	7.886.178
Verkopen	-312.366	-1.067.778	-1.902.118	-123.468	-4.220.541	-7.626.271
waardeontwikkeling	163.643	498.055	-75.430	-357.737	-20.803	207.728
Overige mutaties	9.991	684	-852	-4.523	194	5.494
Stand per 31 december 2021	1.053.590	2.401.284	4.504.857	385.284	1.094.448	9.439.463
Schuldpositie derivaten (credit)						39.017
						9.478.480

Onder de overige mutaties worden de mutaties tussen beleggingsvorderingen en -schulden verantwoord. De aankopen onder 'Overige beleggingen' (4.369.379 duizend euro) betreffen met name de ontvangen cash collateral die in MM funds zijn geïnvesteerd (1.505.479 duizend euro)

en Money Market Funds (2.863.900 duizend euro). De verkopen onder 'Overige beleggingen' (4.220.541 duizend euro) betreffen met name collateral (1.299.761 duizend euro) en Money Market Funds (2.920.780 duizend euro).

	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2020	764.028	2.189.078	4.196.710	402.157	846.938	8.398.911
Aankopen	220.135	2.203.613	2.125.652	50.128	5.516.736	10.116.354
Verkopen	-91.464	-2.104.796	-2.170.790	-130.103	-5.381.046	-9.878.199
Herwaardering	-20.716	83.587	-906	353.439	-23.988	391.416
Overige mutaties	422	-60.169	-9.980	0	7.579	-62.148
Stand per 31 december 2020	872.405	2.311.313	4.140.686	675.711	966.219	8.966.334
Schuldpositie derivaten (credit)						28.560
						8.994.894

	31-12-2021	31-12-2020
Vastgoedbeleggingen		
Beursgenoteerde indirecte vastgoedbeleggingen, zijnde participaties in beleggingsinstellingen die beleggen in vastgoed	261.266	207.029
Niet-beursgenoteerde vastgoedbeleggingen, zijnde participaties in beleggingsinstellingen die beleggen in vastgoed	782.274	665.318
Vorderingen	10.203	212
Schulden	-153	-154
	1.053.590	872.405

De vorderingen betreffen hoofdzakelijk nog te ontvangen beleggingsuitkeringen (dividend en rente) en overlopende transacties van 10.000 duizend euro. De schulden betreffen beleggingscrediteuren (bijvoorbeeld nog te betalen kosten) en overlopende transacties.

Einde boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5,0 procent van de betreffende beleggingscategorie:

	31-12-2021		31-12-2020	
AXA Core Europe Fund	52.393	5,0%	50.904	5,8%
Prologis Targeted European Fund	68.291	6,5%	56.381	6,5%
CBRE Pan-European Core Fund	57.487	5,5%	53.640	6,2%
CBRE Dutch Residential Fund IV	137.956	13,1%	98.009	11,2%
Prime Property Fund	54.682	5,2%	46.959	5,4%
Invesco Real Estate Asia Fund	57.117	5,4%	50.445	5,8%
Bouwinvest Dutch Institutional Fund	54.385	5,2%	49.632	5,7%
Clarion Lion Industrial Trust	55.779	5,3%	39.041	4,5%
Metlife Core Property Fund	59.187	5,6%	48.083	5,5%
Prisa LP	58.710	5,5%	48.846	5,5%
	655.987	62,3%	541.940	62,1%

	31-12-2021	31-12-2020
Aandelen		
Beursgenoteerde aandelen	2.068.056	2.028.301
Niet-beursgenoteerde aandelen	353.154	276.678
Vorderingen	7.427	6.835
Schulden	-27.353	-501
	2.401.284	2.311.313

De vorderingen betreffen nog te ontvangen dividend (1.862 duizend euro) en terug te vorderen dividendbelasting (5.565 duizend euro). De schulden betreffen nog af te wikkelen transacties (-26.944 duizend euro) en te betalen kosten (-409 duizend euro). Het pensioenfonds doet niet aan securities lending en heeft dan ook geen aandelen uitgeleend.

Het pensioenfonds belegt niet in de sponsor. De niet-beursgenoteerde aandelen betreffen de beleggingen in een private equity-portefeuille van Blue Triangles Private Markets Investments C.V. Deze portefeuille vertegenwoordigt 14,6 procent van de totale beleggingen in aandelen. Verder zijn er geen posities groter dan 5 procent van het totaal in aandelen geïnvesteerd vermogen.

	31-12-2021	31-12-2020
Vastrentende waarden		
Staatsobligaties	2.066.871	2.060.582
Hypothecaire leningen	860.980	764.865
Bedrijfsobligaties	1.317.914	1.043.392
Leningen ('Syndicated loans')	256.596	251.478
Vorderingen	49.576	43.334
Schulden	-47.080	-22.965
	4.504.857	4.140.686

De vorderingen betreffen nog te ontvangen rente (20.785 duizend euro) en overlopende transacties (28.791 duizend euro). De schulden betreffen nog

te betalen kosten (1.278 duizend euro) en overlopende transacties (45.802 duizend euro).

Einde boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5,0 procent van het totaal aan vastrentende waarden:

	31-12-2021		31-12-2020	
Staatsobligaties Republiek Frankrijk	319.044	6,9%	258.849	6,2%
Staatsobligaties Bondsrepubliek Duitsland	606.511	13,5%	360.634	8,7%
Staatsobligaties Koninkrijk der Nederlanden	331.556	7,4%	347.903	8,4%
Aegon Dutch Mortgage Fund	301.483	6,7%	298.209	7,2%
ASR Hypothekenfondsen	560.636	12,5%	412.098	10,0%
	2.119.230	47,0%	1.677.693	40,5%

Derivaten

De totale derivatenpositie (dus inclusief de onder passiva gepresenteerde negatieve posities) bedraagt:

	31-12-2021	31-12-2020
Derivaten		
Valutaderivaten	4.949	3.901
Futures	107	290
Rentederivaten	384.644	666.844
Overige derivaten	192	4.760
Vorderingen / schulden	-4.608	-84
	385.284	675.711

Onderstaande tabel geeft een samenvatting van de derivatenpositie op 31 december 2021:

2021 Type contract	Gemiddelde looptijd	Contract- omvang	Saldo waarde	Positieve waarde	Negatieve waarde
Valutaderivaten	01/2022 - 04/2022	-1.088.484	4.949	7.705	2.756
Futures (aandelen)	03/2022	11.672	107	120	13
Rentederivaten	12/2023 - 06/2072	1.324.850	384.644	420.794	36.150
Overige derivaten	03/2022	136.794	192	290	98
		384.832	389.892	428.909	39.017

In bovenstaand overzicht wordt onder de categorie 'Overige derivaten' de positie Total return swaps verantwoord. Met alle derivatentegenpartijen zijn ISDA/CSA-contracten afgesloten. Hierin zijn onder meer afspraken over de te ontvangen en te geven zekerheden vormgegeven voor derivaten die op bilaterale basis worden aangehouden. Het geven en vragen van zekerheden is een dagelijks terugkerend proces. Het pensioenfonds ontvangt doorgaans cash van tegenpartijen en het pensioenfonds stort zelf staatsobligaties van hoge kwaliteit (AAA/AA-rated, Duitsland, Nederland en Frankrijk). De ontvangen cash collateral wordt in money market funds (geldmarktfondsen) geïnvesteerd. Er vindt een dagelijkse automatische cash sweep plaats op het collateral account richting geldmarktfondsen.

Eind 2021 is er voor 348,6 miljoen euro aan onderpand ontvangen van tegenpartijen (er is geen onderpand gestort door het pensioenfonds) bij een waarde van bilateraal afgesloten derivaten van

341,9 miljoen euro. Daarmee heeft het pensioenfonds in totaliteit op jaareinde minder onderpand ontvangen dan gewenst (verschil: 6,7 miljoen euro). Dit verschil is bij onderpanduitwisseling op 3 januari 2022 gedaald naar een overschot aan ontvangen onderpand van 2,5 miljoen euro; op 4 januari 2022 was bij alle individuele tegenpartijen sprake van voldoende gestort onderpand. De reden van voorgaande ontwikkeling was gelegen in het bestaan van diverse bank holidays in de verschillende EU-landen waar de tegenpartijen gevestigd zijn. Naast de bilateraal aangehouden derivaten worden ook derivaten op basis van centrale clearing aangehouden. De gegeven zekerheden aan de clearing member (als initial margin en variation margin) bedragen 88,0 miljoen euro bij een exposure van 60,1 miljoen euro. Er is dus sprake van te veel gestort onderpand door het pensioenfonds ter waarde van 27,9 miljoen euro. De initial margin wordt opgevraagd door de CCP, de centrale tegenpartij, en is ter zekerheid van eventuele

toekomstige verliezen. De variation margin betreft opgevraagde zekerheid ter dekking van dagelijkse schommelingen in de waarde. Er is sprake van een zeer ruime buffer om toekomstige schommelingen op te kunnen vangen.

Onderstaande tabel geeft een samenvatting van de derivatenpositie op 31 december 2020:

2020 Type contract	Gemiddelde looptijd	Contract- omvang	Saldo waarde	Positieve waarde	Negatieve waarde
Valutaderivaten	01/2021 - 04/2021	-1.023.716	3.901	6.480	2.579
Futures (aandelen)	03/2021	16.612	290	310	20
Rentederivaten	12/2023 - 06/2063	1.579.100	666.844	692.466	25.622
Overige derivaten	03/2021	247.429	4.760	5.099	339
		819.425	675.795	704.355	28.560

	31-12-2021	31-12-2020
Overige beleggingen		
Geldmarktfondsen (Money Market Funds)	1.137.750	967.559
Overige schulden	-43.302	-1.340
	1.094.448	966.219

De categorie Money Market instruments betreft investeringen in geldmarktfondsen. De overige schulden betreffen nog te betalen kostenvermogensbeheer en een negatieve variation margin van een renteswap ad 42 miljoen euro

Einde boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5,0 procent van de beleggingscategorie 'Overige beleggingen':

		31-12-2021		31-12-2020
Blackrock International Euro Liquidity Fund	470.324	43,0%	471.561	48,8%
JPM EU Liquid LVNAV-IN	238.635	21,8%	210.091	21,7%
BlackRock ICS eur Class G dis	255.415	23,3%	33.141	3,4%
State Street USD Liquidity LVNAV Fund Z Accumulating Shares	128.981	11,8%	246.951	25,6%
	1.093.355	99,9%	961.744	99,5%

Categorisering beleggingen naar waarderingsmethoden

Zoals vermeld in de toelichting zijn de beleggingen van het pensioenfonds gewaardeerd tegen actuele waarde op balansdatum en is het over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de actuele waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van het pensioenfonds kan gebruik worden gemaakt van marktnoteringen. Echter, bepaalde financiële instrumenten, zoals bijvoorbeeld vastgoed, hypotheekportefeuilles en beleggingen in fondsen zonder onderliggende beursnotering, zijn gewaardeerd met gebruikmaking van andere methoden (Net Asset Value-waardering). Dit betreft onder andere private equity, hypotheekfondsen en niet-beursgenoteerde geldmarktfondsen.

In de kolom 'netto contante waarde berekening' zijn de beleggingen verantwoord die als gevolg van netto contante waarde berekeningen of een andere geschikte methode zijn gewaardeerd.

Schattingen van de actuele waarde zijn een momentopname, gebaseerd op de marktomstandigheden en de beschikbare informatie over het financiële instrument. Deze schattingen zijn van nature subjectief en bevatten onzekerheden en een significante oordeelsvorming (bijvoorbeeld rentestand, volatiliteit, schatting van kasstromen, etcetera). En kunnen derhalve niet met precisie worden vastgesteld. In het algemeen geldt dat het pensioenfonds de opgave van de beleggingsadministrateur volgt. Hier is in 2021 niet van afgeweken.

Op basis van de boekwaarde, inclusief creditstanden van de derivaten, kan het volgende onderscheid worden gemaakt:

Per 31 december 2021	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	Netto-contante waarde-berekening	Andere methoden	Totaal
Vastgoedbeleggingen	261.266	0	0	792.324	1.053.590
Aandelen	2.068.056	0	0	333.228	2.401.284
Vastrentende waarden	3.336.333	0	0	1.168.524	4.504.857
Derivaten	5.056	0	384.836	-4.608	385.284
Overige beleggingen	0	0	0	1.094.448	1.094.448
	5.670.711	0	384.836	3.383.916	9.439.463

Per 31 december 2020	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	Netto-contante waarde-berekening	Andere methoden	Totaal
Vastgoedbeleggingen	207.029	0	0	665.376	872.405
Aandelen	2.028.301	0	0	283.012	2.311.313
Vastrentende waarden	3.069.806	0	0	1.070.880	4.140.686
Derivaten	4.192	0	671.603	-84	675.711
Overige beleggingen	0	0	0	966.219	966.219
	5.309.328	0	671.603	2.985.403	8.966.334

2. Beleggingen voor risico deelnemers

	31-12-2021	31-12-2020
Beleggingen voor risico deelnemers		
Aandelen	2.237	2.626
Vastrentende waarden	6.685	8.617
Overige beleggingen	212	363
	9.134	11.606

3. Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

	31-12-2021	31-12-2020
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen		
Elders verzekerde rechten	16.179	19.385
	16.179	19.385

4. Vorderingen en overlopende activa

	31-12-2021	31-12-2020
Vorderingen en overlopende activa		
Vorderingen op de werkgever	342	1.928
Overige vorderingen en overlopende activa	73	150
	415	2.078

De vorderingen op de werkgever hebben betrekking op de premie-afrekening over 2021. Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

5. Overige activa

	31-12-2021	31-12-2020
Overige activa		
Banken, rekening-courant	4.981	4.245
Liquiditeiten vermogensbeheer	25.810	24.110
	30.791	28.355

De tegoeden bij banken staan ter vrije beschikking van het pensioenfonds.

Passiva

6. Stichtingskapitaal en reserves

	2021	2020
Stichtingskapitaal en reserves		
Stand per begin boekjaar	-14.111	242.115
Bestemming saldo van baten en lasten	982.689	-256.226
Stand per einde boekjaar	968.578	-14.111

	31-12-2021	31-12-2020
Dekkingsgraad, vermogenspositie en herstelplan		
Nominale dekkingsgraad	111,4%	99,8%
Beleidsdekkingsgraad	106,7%	96,1%

Reële dekkingsgraad

Bij het bepalen van de reële dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt de voorziening voor pensioenverplichtingen herrekend waarbij rekening wordt gehouden met toekomstbestendige indexatie. De reële dekkingsgraad eind 2021 bedraagt 86,8 procent (2020: 79,2 procent). Voor het bepalen van

het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maakt het pensioenfonds gebruik van het standaardmodel. Het bestuur acht het gebruik van het standaardmodel passend voor de risico's van het pensioenfonds. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen in de risicoparagraaf.

Op basis hiervan bedraagt het (minimaal) vereist vermogen op 31 december:

	2021	2020
Stichtingskapitaal en reserves	968.578	111,4%
Minimaal vereist eigen vermogen	358.970	104,2%
Vereist eigen vermogen	1.291.888	115,2%

De vermogenspositie van het pensioenfonds kan als gevolg hiervan worden gekarakteriseerd als reservetekort.

Herstelplan in 2021

Indien de beleidsdekkingsgraad van een pensioenfonds einde boekjaar lager is dan de vereiste dekkingsgraad dient een pensioenfonds een herstelplan in te dienen bij DNB. In het herstelplan maakt een pensioenfonds duidelijk hoe de beleidsdekkingsgraad de vereiste dekkingsgraad binnen tien jaar bereikt. Indien alle beleidsmiddelen

ingezet zijn en het pensioenfonds desondanks naar verwachting niet binnen de gekozen herstelperiode aan de vereiste dekkingsgraad voldoet, moet als laatste sturingsmiddel het verlagen van pensioenaanspraken en -rechten worden ingezet.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds was per 31 december 2020 vastgesteld op 96,1

procent. Hiermee was de beleidsdekkingsgraad eind 2020 lager dan de vereiste dekkingsgraad. Het pensioenfonds heeft daarom in 2021 een geactualiseerd herstelplan ingediend bij DNB. Op basis van het ingediende herstelplan zal het pensioenfonds eind 2028 geen reservetekort meer hebben. Maar ook blijkt uit het herstelplan dat het pensioenfonds naar verwachting de eerstkomende jaren niet kan indexeren. Aanvullende maatregelen zijn volgens het herstelplan niet nodig om op tijd financieel gezond te zijn.

Herstelplan in 2022

De beleidsdekkingsgraad is ook eind 2021 lager dan de vereiste dekkingsgraad. Het pensioenfonds heeft daarom eind maart 2022 wederom een geactualiseerd herstelplan ingediend. Ook het herstelplan 2022 laat zien dat het mogelijk is binnen tien jaar toe te groeien naar de vereiste dekkingsgraad.

Kortingen

Per einde 2020 was de beleidsdekkingsgraad van het fonds op zeven achtereenvolgende meet-

momenten lager dan de dekkingsgraad bij het MVEV. De actuele dekkingsgraad was per einde 2020 eveneens lager dan de dekkingsgraad bij het MVEV. Het fonds heeft echter op dat moment, evenals per jaareinde 2019, gebruik gemaakt van de door de minister Koolmees verleende vrijstelling (vanwege 'uitzonderlijke' omstandigheden) om de kortingsmaatregel in 2021 niet door te voeren.

Per einde 2021 liggen zowel de actuele als de beleidsdekkingsgraad boven het minimaal vereiste niveau van 104,2 procent. Een korting uit hoofde van de Maatregel MVEV is daarmee in 2022 en de komende vijf jaar niet aan de orde.

Statutaire regeling voor de bestemming van het saldo van baten en lasten

Er zijn geen statutaire bepalingen betreffende de bestemming van het resultaat. Het saldo van de staat van baten en lasten over 2021 is toegevoegd aan de algemene reserve.

7. Technische voorzieningen

	31-12-2021	31-12-2020
Technische voorzieningen		
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds	8.466.409	8.957.595
Herverzekeringsdeel technische voorziening	16.179	19.385
	8.482.588	8.976.980

	2021	2020
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds		
Stand per begin boekjaar	8.976.980	8.144.278
Pensioenopbouw	283.614	238.519
Toeslagverlening	-338	-110
Rentetoevoeging	-47.876	-26.435
Onttrekking voor uitkeringen en uitvoeringskosten	-203.613	-187.729
Wijziging marktrente	-654.076	1.026.169
Wijziging actuariële uitgangspunten	86.257	-233.811
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	13.966	4.989
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	27.674	11.110
Stand per einde boekjaar	8.482.588	8.976.980

Einde boekjaar bedraagt de gemiddelde discontovoet 0,54 procent (2020: 0,13 procent).

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariële berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen.

Toeslagverlening

Voor de groep ex-Cadans deelnemers wordt gereserveerd voor een onvoorwaardelijke toeslagverlening gebaseerd op de ontwikkeling van de CPI. Aan deze groep is per 1 januari 2021 een toeslag van 0,99 procent toegekend. Voor de onvoorwaardelijke toeslagverlening wordt echter gereserveerd voor een toeslagverlening van 1,9 procent. Hier-

door ontstaat een vrijval van de technische voorziening van 338 duizend euro.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met -0,533 procent (2020: -0,235 procent) op basis van de éénjaarsrente van de DNB-curve aan het begin van het verslagjaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariële berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt voor de financie-

ring van de verwachte pensioenuitkeringen in de verslagperiode.

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuariële berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt voor de financiering van de verwachte uitvoeringskosten in de verslagperiode.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt als 'wijziging marktrente' verantwoord.

Wijziging actuariële uitgangspunten

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien voor de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, langlevens en arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van het fonds.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het fonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

In 2021 heeft het fonds de volgende grondslagen aangepast:

- Het pensioenfonds heeft in 2021 op basis van onderzoek besloten het veronderstelde leeftijdsverschil met de partner van vrouwelijke hoofdverzekerden te verlagen van 3 jaar naar 2 jaar (waarbij de man ouder dan vrouw wordt verondersteld). Het veronderstelde leeftijdsverschil met de partner van mannelijke hoofdverzekerden blijft ongewijzigd op 3 jaar (waarbij de man ouder dan vrouw wordt verondersteld). Als gevolg van de wijziging zijn de technische voorzieningen per einde 2021 met 20,2 miljoen euro toegenomen. Het effect op de dekkingsgraad is -0,2 procentpunt.
- Het pensioenfonds heeft de opslag voor toekomstige uitvoeringskosten in 2021 conform beleid getoetst en op basis daarvan besloten de opslag te verhogen van 2,1 procent naar 2,3 procent. Als gevolg van de verhoging van de opslag voor toekomstige uitvoeringskosten van 2,1 procent naar 2,3 procent zijn de technische voorzieningen per einde 2021 met 16,6 miljoen euro toegenomen. Het effect op de dekkingsgraad is -0,2 procentpunt.
- Bij het waarderen van de verplichtingen is de door DNB vastgestelde rentetermijnstructuur van 31 december 2021 gehanteerd. Deze is voor 75 procent gebaseerd op de 'oude' UFR-methode zoals van toepassing tot en met 2020 en voor 25 procent op de 'nieuwe' UFR-methode zoals die stapsgewijs vanaf 2021 wordt ingevoerd. Als gevolg van deze wijziging zijn de technische voorzieningen met 49,5 miljoen euro toegenomen. Het effect op de dekkingsgraad is -0,7 procentpunt.

Bovenstaande drie aanpassingen worden in de jaarrekening als schattingswijzigingen aangemerkt. Het totale effect op de technische voorzieningen is 86,3 miljoen euro. Het totale effect op de dekkingsgraad ultimo jaar is -1,1 procentpunt.

Voor een toelichting op de grondslagen voor de waardering van de mutaties voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds wordt verwezen naar paragraaf 4.2.

	2021	2020
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten		
Toevoeging aan de technische voorzieningen	16.364	5.898
Onttrekking aan de technische voorzieningen	-2.398	-909
Stand per einde boekjaar	13.966	4.989

De voorziening voor pensioenverplichtingen is naar categorieën als volgt samengesteld:

	2021		2020	
	In euro's	Aantallen	In euro's	Aantallen
Actieven	4.268.641	21.863	4.675.113	20.512
Pensioengerechtigden	3.210.698	16.059	3.179.821	15.348
Slapers	1.031.564	20.583	1.145.245	20.607
Voorziening voor pensioenverplichtingen	8.510.903	58.505	9.000.179	56.467

Bovenstaande samenstelling van de voorziening voor pensioenverplichtingen is inclusief de voorziening voor arbeidsongeschiktheid van 28,3 miljoen euro (2020: 23,2 miljoen euro).

Korte beschrijving pensioenregeling

De belangrijkste kenmerken van de pensioenregeling zijn:

- De regeling is een regeling op basis van voorwaardelijk geïndexeerd middelbaar loon.
- Het opbouwpercentage voor ouderdomspensioen bedraagt 1,738 procent per jaar van de pensioengrondslag.
- Het maximum pensioengevend jaarloon bedraagt 112.189 euro (2020: 110.111 euro).
- De franchise 2021 bedraagt 14.625 euro.
- De pensioenrichtleeftijd is 67 jaar.
- De pensioenopbouw eindigt op de leeftijd van 67 jaar.
- Het partnerpensioen is verzekerd op risicobasis voor overlijden tijdens de deelneming en op kapitaalbasis vindt opbouw van een uitgesteld

partnerpensioen plaats (35 procent van het ouderdomspensioen) voor overlijden na pensionering. Vanaf 1 januari 2019 kan het partnerpensioen direct ingaan in plaats van uitgesteld. Bij pensionering kan een deel van de opgebouwde ouderdomspensioenaanspraken worden omgezet in levenslang partnerpensioen en omgekeerd. Bij uitdiensttreding kan een deel van het opgebouwde ouderdomspensioen samen met het uitgestelde partnerpensioen worden omgezet naar een direct ingaand partnerpensioen.

- Voorwaardelijke toeslagverlening voor zowel actieve deelnemers (op basis van de loonontwikkeling bij UWV) als slapers en pensioengerechtigden (op basis van de consumentenprijsindex alle huishoudens afgeleid).

- Een collectieve excedent arbeidsongeschiktheidsverzekering voor inkomens boven het maximum dagloon.
- Op vrijwillige basis kan worden deelgenomen aan een verzekering voor een tijdelijk partnerpensioen (voorheen Anw-hiaat), een individuele arbeidsongeschiktheidsverzekering en/of een aanvullende partnerpensioenverzekering. Voor deze verzekeringen is de deelnemer premie verschuldigd.

Toeslagverlening

De toeslagen op pensioenrechten en pensioenaanspraken worden jaarlijks vastgesteld door het bestuur van het pensioenfonds. De daadwerkelijke toeslag in een jaar is voorwaardelijk en is afhankelijk van de hoogte van de beschikbare middelen. De pensioenrechten en pensioenaanspraken zijn gezien de financiële positie van het pensioenfonds in 2021 niet geïndexeerd, met uitzondering van de onvoorwaardelijke toezegging aan de ex-Cadans medewerkers (deelnemers met een ingegaan pensioen of premievrij recht van vóór 1996).

Er is geen recht op toekomstige toeslagen. Het is niet zeker of en in hoeverre in de toekomst wordt geïndexeerd. Het pensioenfonds heeft geen geld gereserveerd voor toekomstige toeslagen. Toeslagen zijn afhankelijk van de middelen van het pensioenfonds.

Inhaaltoeslagen

Bij toekenning van inhaaltoeslagen wordt als begindatum voor de bepaling van een eventuele inhaaltoeslag 1 januari 2004 gehanteerd (eerste toeslag na 'fusie' van het pensioenfonds). Voor de bepaling van een eventuele inhaaltoeslag wordt een evenredige methode gehanteerd waarbij een percentage wordt toegekend over het totaal bedrag van gemiste toeslagen.

Om inhaaltoeslagen te kunnen toekennen is een dekkingsgraad vereist hoger dan de dekkingsgraad behorende bij het vereist eigen vermogen. Inhaaltoeslagen zijn daarom op korte termijn niet te verwachten. Het bestuur van het pensioenfonds geeft in zijn jaarrekening elk jaar een specificatie van het verschil tussen de volledige en de werkelijk toegekende toeslagen.

In onderstaande tabel staat een overzicht met (toegekende) toeslagen over de afgelopen jaren. Voor ex-Cadansmedewerkers is de indexatie onvoorwaardelijk 100 procent van het CPI.

Deelnemersgroep en toeslagverlening		2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013
Consumentenprijsindex	CPI	0,99	1,64	1,47	1,47	-0,01*	0,39	0,57	1,08	2,13
Cao-loonontwikkeling	Volgens reglement	3,00	3,00	1,50	1,50	1,00	2,52	0,60	1,00	1,00
Actieve deelnemers	Toegekend	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Slapers en pensioengerechtigden	Toegekend	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ex-Cadans	Toegekend	0,99	1,64	1,47	1,47	0,00	0,39	0,57	1,08	2,13

*In geval van een negatieve ontwikkeling van de prijsindex wordt de toeslag voor de betreffende groepen belanghebbenden op minimaal nul gesteld.

Deelnemersgroep en toeslagverlening		2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004
Consumenten-prijsindex	CPI	2,47	1,35	0,07	2,82	1,19	1,43	1,50	0,55	1,86
Cao-loonontwikkeling	Volgens reglement	0,00	1,20	1,20	2,60	3,22	1,50	0,00	n.v.t.	n.v.t.
Actieve deelnemers	Toegekend	0,00	0,00	0,20	0,00	3,22	1,50	0,00	*	*
Slapers en pensioengerechtigden	Toegekend	0,00	0,00	0,00	0,00	1,19	1,43	1,50	0,55	1,30
Ex-Cadans	Toegekend	2,47	1,35	0,07	2,82	1,19	1,43	1,50	0,55	1,86

* Voor de actieven gold tot 1 januari 2005 een eindloonsystematiek, waardoor de eerste toe te kennen loonindex op 1 januari 2004 en 2005 niet van toepassing was. Na de start van het pensioenfonds op 1 januari 2003 zijn de toegekende toeslagen per 1 januari 2003 door de verschillende rechtsvoorgangers toegekend. Dit zijn dan ook verschillende percentages geweest.

Herverzekeringsdeel technische voorziening

Dit betreft elders verzekerde rechten voor een specifiek deel van de deelnemers. De rechten zijn ondergebracht bij Centraal Beheer, AEGON en Nationale Nederlanden. Tegenover deze voorziening staat een vordering van dezelfde omvang op deze

partijen. Er wordt geen premie meer betaald; de in de balans opgenomen positie is het resultaat van eerder afgesloten contracten en zal in de loop van de komende jaren verder aflopen.

	2021	2020
Mutatieoverzicht herverzekeringsdeel technische voorziening		
Stand per begin boekjaar	19.385	21.987
Rentetoevoeging	-90	-62
Onttrekking voor uitkeringen en uitvoeringskosten	-2.651	-3.067
Wijziging marktrente	-397	566
Wijziging actuariële uitgangspunten	32	0
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	0	0
Overige wijzigingen	-100	-39
Stand per einde boekjaar	16.179	19.385

8. Voorziening pensioenverplichtingen risico deelnemers

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers is gelijkgesteld aan het belegd vermogen voor risico deelnemers.

De pensioenregeling voor risico van de deelnemers is een vrijwillige regeling die deelnemers de mogelijkheid biedt om te beleggen voor aanvullend pensioen. Deze regeling (IPB-regeling) bestaat uit twee gesloten regelingen, waarbij geen sprake is van nieuwe premie-inleg. Het betreft een individuele bijspaarregeling en de VPL-regeling. Vanaf 1 januari 2015 legt de deelnemer geen vrijwillige premie meer in. De werkgever legt sinds februari 2018 geen premie meer in de VPL-regeling in.

De hoogte van de beleggingsrendementen (en daarmee het te bereiken eindkapitaal) is afhankelijk van het door de deelnemer geselecteerde beleggingsprofiel en de binnen dit profiel aangekochte beleggingen. Het uiteindelijk te bereiken kapitaal is hiermee onzeker en volledig voor risico van de deelnemer.

Op 67-jarige leeftijd of bij eerdere beëindiging van de deelname, koopt de deelnemer op basis van het tot dan toe opgebouwde kapitaal (aanvullend pensioen in bij het pensioenfonds of een variabel pensioen bij een verzekeraar. Andere momenten waarop het kapitaal kan worden aangewend zijn er niet.

	2021	2020
Verloop voorziening pensioenverplichtingen risico deelnemers		
Stand per begin boekjaar	11.606	12.488
Uitkeringen en onttrekkingen	-2.650	-1.946
Beleggingsresultaten risico deelnemers	178	1.064
Stand per einde boekjaar	9.134	11.606

9. Overige technische voorzieningen

	2021	2020
Voorziening voor arbeidsongeschiktheid		
Stand per begin boekjaar	23.199	19.165
Invalideren/revalideren	3.612	4.034
Wijziging grondslagen	1.504	0
Stand per einde boekjaar	28.315	23.199

Deelnemers worden bij arbeidsongeschiktheid vrijgesteld van het betalen van pensioenpremie terwijl de opbouw wordt voortgezet. Bij het bepalen van de hoogte van de voorziening is rekening gehouden met reeds arbeidsongeschikte deelnemers en met werknemers die zich ziek hebben gemeld en waarvan, op basis van ervaringscijfers, een deel in de toekomst arbeidsongeschikt zal worden.

Het fonds heeft in 2021 op basis van onderzoek besloten de opslag voor premievrije voortzetting bij arbeidsongeschiktheid (PVI-opslag) in de kostendekkende premie te verhogen van 3,60 procent naar 3,85 procent, geldend vanaf de premiestelling 2022. De overige technische voorzieningen

per eind 2021 worden gebaseerd op onderdelen uit de kostendekkende premie 2021. Aangezien deze voorziening is bedoeld voor deelnemers die korter dan 24 maanden ziek zijn en per einde 2021 dus nog niet arbeidsongeschikt zijn maar dit in de toekomst mogelijk wel worden, is in de overige technische voorzieningen per einde 2021 reeds uitgegaan van deze verhoging van de PVI opslag. Hierdoor is de voorziening voor arbeidsongeschiktheid toegenomen met 1.464 duizend euro. De wijziging voor opslag van de toekomstige uitvoeringskosten heeft geleid tot een toename van de voorziening voor arbeidsongeschiktheid van 40 duizend euro.

10. Derivaten

	31-12-2021	31-12-2020
Derivaten		
Schuldpositie derivaten	39.017	28.560
	39.017	28.560

De derivaten bestaan uit renteswaps (36,2 miljoen euro), valutatermijncontracten (2,8 miljoen euro) en overige derivaten (0,2 miljoen euro) die conform de eisen van RJ610 onder de passiva worden verantwoord, omdat de producten een negatieve marktwaarde kennen.

De waarderingsmethodiek en de hoogte van het gestelde collateral van bovenstaande derivaten is uiteengezet bij de toelichting op de beleggingen. Voor de berekening van renteswaps wordt gebruik gemaakt van de EONIA-rentecurve.

11. Overige schulden en overlopende passiva

	31-12-2021	31-12-2020
Overige schulden en overlopende passiva		
Premie-egaliseringsreserve	0	23.471
Belastingen en premies sociale verzekeringen	4.018	3.662
Overige schulden en overlopende passiva	3.349	2.951
	7.367	30.084

Voor boekjaar 2021 is besloten om de volledige premie-egaliseringsreserve aan te wenden voor pensioenopbouw. De hoogte van de aan te wenden middelen in de premie-egaliseringsreserve is vastgesteld per 30 september 2020, het peilmoment van de vaststelling van de kostendekkende premie 2021. Op 1 januari 2021 is deze post toegevoegd aan de premiebijdragen. De belastingen en premies sociale verzekeringen en overige schulden en overlopende passiva hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

4.3.1 Risicobeheer

Het pensioenfonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het pensioenfonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Het solvabiliteitsrisico is daarmee het belangrijkste risico voor het pensioenfonds.

Solvabiliteitsrisico's

Het belangrijkste risico voor het pensioenfonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het pensioenfonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het pensioenfonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen. De solvabiliteit wordt gemeten op basis van zowel algemeen geldende normen als specifieke normen die door de toezichthouder worden opgelegd.

Om het solvabiliteitsrisico te beheersen dient het pensioenfonds buffers in het vermogen aan te houden. De omvang van deze buffers wordt vastgesteld met de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets (S-toets). Deze toets bevat een kwantificering van de bestuursvisie op de fonds specifieke restrisico's (na afdekking).

De berekening van het vereist eigen vermogen en het hieruit voortvloeiende tekort aan het einde van het boekjaar is als volgt:

In procenten	2021	2020
S1 Renterisico	1,4	0,5
S2 Risico zakelijke waarden	10,7	10,7
S3 Valutarisico	4,1	4,2
S4 Grondstoffenrisico	-	1,1
S5 Kredietrisico	4,5	4,2
S6 Verzekeringstechnisch risico	3,6	3,6
S7 Liquiditeitsrisico	-	-
S8 Concentratierisico	-	-
S9 Operationeel risico	-	-
S10 Actief risico	-	-
Diversificatie-effect	-9,1	-9,6
Totaal	15,2	14,7

	2021	2020
Vereist pensioenvermogen	9.783.610	10.310.737
Voorziening pensioenverplichting	8.491.722	8.988.586
Vereist eigen vermogen	1.291.888	1.322.151
Aanwezig pensioenvermogen (totaal activa -/- schulden)	968.578	-14.111
Tekort	323.310	1.336.262

De buffers zijn berekend op basis van de standaardmethode waarbij voor de samenstelling van de beleggingen wordt uitgegaan van de strategische beleggingsmix in de evenwichtssituatie.

Beleggingsrisico

De belangrijkste beleggingsrisico's betreffen het markt- en kredietrisico. Het marktrisico is uit te splitsen in renterisico, valutarisico en prijs(koers)-risico. Marktrisico wordt gelopen op de verschillende beleggingsmarkten waarin het pensioenfonds op basis van het vastgestelde beleggingsbeleid actief is. De beheersing van het risico is geïntegreerd in het beleggingsproces. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid kunnen zich voorts risico's manifesteren uit hoofde van de geselecteerde managers en bewaarbedrijven (het manager- en custody risico), en de juridische bepalingen omtrent gebruikte instrumenten en de uitvoeringsovereenkomst (juridisch risico). Het marktrisico wordt beheerd doordat met de vermogensbeheerder specifieke mandaten zijn afgesproken, die in overeenstemming zijn met de beleidskaders en richtlijnen zoals deze zijn vastgesteld door het bestuur. Het bestuur monitort de mate van naleving van deze mandaten. De marktposities worden periodiek gerapporteerd.

Renterisico (S1)

Renterisico is het risico dat de waarde van de portefeuille vastrentende waarden en de waarde van de pensioenverplichtingen veranderen als gevolg van ongunstige veranderingen in de markttrente. Maatstaf voor het meten van rentegevoeligheid is de duratie. De duratie is de gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren.

Op balansdatum is de duratie van de beleggingen aanzienlijk korter dan de duratie van de verplichtingen. Er is derhalve sprake van een zogenaamde 'duratie-mismatch'. Dit betekent dat bij een rentestijging de waarde van beleggingen minder snel daalt dan de waarde van de verplichtingen (bij toepassing van de actuele marktrentestructuur), waardoor de dekkingsgraad zal stijgen. Bij een rentedaling zal de waarde van de beleggingen minder snel stijgen dan de waarde van de verplichtingen, waardoor de dekkingsgraad daalt.

Het beleid van het pensioenfonds is erop gericht om de 'duratie-mismatch' te verkleinen door het renterisico strategisch voor 50,0 procent af te dekken (2020: 50,0 procent). Het pensioenfonds realiseert dit door derivaten (waaronder renteswaps) en langlopende staatobligaties aan te houden. Bij een renteswap wordt een vaste lange rente geruild tegen een variabele korte rente. Het pensioenfonds ontvangt in dit geval een lange rente, vergelijkbaar met de kasstroom van een langlopende obligatie en betaalt daarvoor een variabele korte rente.

Het pensioenfonds streeft ernaar om het renterisico zo goed mogelijk te beheersen. Dat doet het pensioenfonds door naast de strategische renteafdekking ook een dynamische rentestafel toe te passen. De dynamische rentestafel is afhankelijk van de hoogte van de rente. Bij een stijgende rente wordt de renteafdekking verhoogd.

De duratie en het effect van de renteafdekking kunnen als volgt worden samengevat:

	31-12-2021		31-12-2020	
	In euro's	Duratie	In euro's	Duratie
Matchingportefeuille (vóór derivaten)	2.529.925	1,3	2.205.939	1,8
Matchingportefeuille (na derivaten)	2.910.925	6,2	2.874.362	7,5
(Nominale) pensioenverplichtingen	8.482.588	18,3	8.976.980	18,4

De duratie van de beleggingsportefeuille voor zover die uit de matchingportefeuille voortkomt bedraagt 7,9 (2020: 7,2).

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

	31-12-2021		31-12-2020	
Resterende looptijd < 1 jaar	907.322	20,1%	283.287	6,8%
Resterende looptijd > 1 jaar en < 5 jaar	936.902	20,8%	1.137.957	27,5%
Resterende looptijd > 5 jaar	2.660.633	59,1%	2.719.442	65,7%
	4.504.857	100%	4.140.686	100,0%

De presentatie van de vastrentende waarden in bovenstaande looptijden hangt samen met het lange termijn karakter van de investeringen van het pensioenfonds.

De resterende looptijd van de verplichtingen (technische voorzieningen) kan als volgt worden weergegeven:

	31-12-2021		31-12-2020	
Resterende looptijd < 5 jaar	1.110.269	13,1%	1.051.052	11,7%
Resterende looptijd > 5 en < 10 jaar	1.285.890	15,2%	1.274.759	14,2%
Resterende looptijd > 10 en < 20 jaar	2.663.755	31,4%	2.840.891	31,7%
Resterende looptijd > 20 jaar	3.422.674	40,3%	3.810.278	42,4%
	8.482.588	100%	8.976.980	100,0%

Risico zakelijke waarden (S2)

Zakelijke waarden risico is het risico dat de waarde van de zakelijke waarden (voornamelijk aandelen, beursgenoteerd indirect vastgoed en converteerbare obligaties) verandert door veranderingen in de marktprijzen voor deze waarden. Het structurele marktrisico wordt getoetst binnen het ALM-proces. Daarin wordt een zodanige beleggingsmix vastgesteld dat het marktrisico acceptabel is. De feitelijke beleggingsmix mag binnen vastgestelde bandbreedtes afwijken van de strategische

beleggingsmix. Voor de beheersing van het marktrisico in samenhang met het renterisico wordt gebruik gemaakt van derivaten.

Valutarisico (S3)

Het risico van waarden uitgegeven in Amerikaanse dollar, Japanse yen of Britse pond wordt strategisch voor 50 procent afgedekt in de rendementsportefeuille en de vastgoedportefeuille. Het totaalbedrag dat niet in euro's wordt belegd bedraagt einde

boekjaar (voor afdekking) circa 3.025 miljoen euro (2020: 2.860 miljoen euro). Per einde boekjaar is de gesaldeerde waarde van de uitstaande valutatermijncontracten 5,0 miljoen euro (2020: 3,9 miljoen euro). De valutapositie van het pensioenfonds (beleggingen, liquiditeiten vermogensbeheer en creditstand derivaten) op 31 december 2021 vóór en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

	31-12-2021		
	Totaal voor afdekking	Valuta-derivaten afdekking	Netto positie na afdekking
Euro (EUR)	6.435.114	1.103.373	7.538.491
Britse pond (GBP)	226.405	-182.900	43.505
Japanse yen (JPY)	173.276	-104.470	68.806
Amerikaanse dollar (USD)	1.583.533	-809.984	773.549
Overige	1.041.961	-1.074	1.040.887
	9.460.289	4.949	9.465.238

De valutapositie per 31 december 2020 vóór en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

	31-12-2020		
	Totaal voor afdekking	Valuta-derivaten afdekking	Netto positie na afdekking
Euro (EUR)	6.126.229	1.027.567	7.153.796
Britse pond (GBP)	284.400	-197.644	86.756
Japanse yen (JPY)	213.051	-121.892	91.159
Amerikaanse dollar (USD)	1.428.999	-704.130	724.869
Overige	933.862	0	933.862
	8.986.541	3.901	8.990.442

De categorie 'Overige' betreft beleggingen in diverse valuta, zoals Zwitserse frank (101,0 miljoen euro), Hongkongse dollar (140,1 miljoen euro), Taiwanese dollar (104,3 miljoen euro), Australische dollar (67,6 miljoen euro). In de solvabiliteitstoets van het pensioenfonds is in de buffers voor het valutarisico rekening gehouden met bovenstaande valutaposities en afdekkingen.

Prijrisico

Prijrisico is het risico van waardeveranderingen door de ontwikkeling van marktprijzen. Het wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren. Prijrisico heeft met name betrekking op de beleggingscategorieën aandelen en vastgoed, maar ook op vastrentende waarden.

Het prijsrisico wordt gemitigeerd door diversificatie die onder meer is vastgelegd in de strategische beleggingsmix van het pensioenfonds. In aanvulling hierop maakt het pensioenfonds voor afdekking van het prijsrisico gebruik van afgeleide financiële instrumenten (derivaten), zoals futures.

Naast de strategische mix heeft het pensioenfonds in het mandaat aan de vermogensbeheerders richtlijnen gesteld aan het maximaal percentage dat namens het pensioenfonds in een sector, land of tegenpartij mag worden belegd. Naleving van deze richtlijnen vindt plaats door de fiduciair beheerder op basis van onafhankelijke rapportages van de custodian.

De segmentatie van de aandelenportefeuille naar sectoren is als volgt:

	31-12-2021		31-12-2020	
Energie	39.418	0,4%	63.085	0,7%
Bouw- en grondstoffen	128.266	1,4%	146.868	1,6%
Industrie	234.858	2,5%	237.403	2,6%
Duurzame consumentengoederen	232.837	2,5%	227.528	2,5%
Consumentengebruiksgoederen	153.496	1,6%	179.251	2,0%
Gezondheidszorg	241.409	2,6%	231.165	2,6%
Financiële dienstverlening	304.901	3,2%	317.629	3,5%
Informatietechnologie	394.046	4,2%	297.029	3,3%
Telecommunicatie	196.749	2,1%	241.051	2,7%
Nutsbedrijven	52.428	0,6%	79.786	0,9%
Overig	436.914	4,4%	277.573	3,1%
Vastgoed	5.889	0,1%	6.611	0,1%
Vorderingen / schulden	-19.927	-0,2%	6.334	0,1%
Totaal	2.401.284	25,4%	2.311.313	25,7%

Het vastgoed bevindt zich in Europa (47 procent), Noord-Amerika (43 procent), Azië (8 procent) en overige (3 procent). In de solvabiliteitstoets voor vaststelling van de buffers is rekening gehouden met deze samenstelling.

De segmentatie van de totale beleggingsportefeuille (inclusief beleggingsliquiditeiten) naar regio is als volgt:

	31-12-2021		31-12-2020	
Europa	6.862.670	72,5%	6.845.774	76,1%
Noord-Amerika	1.348.862	14,3%	941.002	10,5%
Oceanië	97.691	1,0%	96.291	1,1%
Azië	878.941	9,3%	813.022	9,0%
Overig	277.109	2,9%	294.355	3,3%
Totaal	9.465.273	100,0%	8.990.444	100,0%

Grondstoffenrisico (S4)

Pensioenfondsen die beleggen in grondstoffen (commodities) lopen het risico dat de waarde van deze beleggingen daalt. Eind 2021 heeft het fonds geen exposure meer naar deze categorie. Vorig jaar was dat nog wel het geval door middel van Total Return Swap (TRS, 4,8 miljoen euro).

Beheersing van dit risico door het pensioenfonds vindt plaats door het stellen van limieten aan tegenpartijen op totaalniveau, dat wil zeggen:

- met inachtneming van alle posities die een tegenpartij heeft jegens het pensioenfonds;
- het vragen van extra zekerheden zoals onderpand.

Kredietrisico (S5)

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het pensioenfonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het pensioenfonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee Over The Counter (OTC)-derivatenposities worden aangegaan en aan bijvoorbeeld herverzekeraars.

Ter afdekking van het settlementrisico wordt door het pensioenfonds enkel belegd in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementstelsel functioneert. Voordat in nieuwe markten wordt belegd, wordt eerst onderzoek gedaan naar de waarborgen op dit gebied. Met betrekking tot niet-beursgenoteerde beleggingen, met name OTC-derivaten, wordt door het pensioenfonds enkel gewerkt met tegenpartijen waarmee ISDA/CSA overeenkomsten zijn afgesloten zodat posities van het pensioenfonds adequaat worden afgedekt door onderpand.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee het pensioenfonds transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten waardoor het pensioenfonds financiële verliezen lijdt.

De kredietwaardigheid van veel marktpartijen wordt ook door rating agencies beoordeeld. De samenvatting van de vastrentende waarden op basis van de ratings zoals eind 2021 gepubliceerd door Bloomberg is als volgt:

	31-12-2021		31-12-2020	
AAA	1.151.211	25,6%	902.646	21,8%
AA	1.490.201	33,1%	1.556.922	37,6%
A	400.602	8,9%	325.006	7,9%
BBB	642.381	14,3%	531.055	12,8%
BBB-	674.595	15,0%	679.528	16,4%
Geen rating	143.374	3,2%	125.159	3,0%
Vorderingen	49.576	1,1%	43.334	1,1%
Schulden	-47.083	-1,2%	-22.964	-0,6%
Totaal	4.504.857	100,0%	4.140.686	100,0%

Verzekeringstechnische risico's (actuariële risico's, S6)

Het verzekeringstechnische of actuariële risico is het risico dat voortvloeit uit mogelijke afwijkingen van actuariële inschattingen die worden gebruikt voor de vaststelling van de technische voorzieningen en de hoogte van de premie. De belangrijkste actuariële risico's zijn de risico's van langlevens, overlijden (kortleven) en arbeidsongeschiktheid.

Langlevensrisico

Het langlevensrisico is het belangrijkste verzekeringstechnische risico. Langlevensrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de voorziening pensioenverplichtingen. Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting. Door toepassing van actuele prognosetafels met adequate correcties voor ervaringssterfte is het langlevensrisico nagenoeg geheel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen.

De Commissie Sterfteonderzoek van het AG heeft op 5 juli 2021 aangegeven geen aanleiding te zien tot tussentijdse aanpassing van de AG Prognosetafel. In september 2022 is wel de reguliere tweejaarlijkse actualisering aan de orde. Op dat moment zal ook blijken of, en zo ja hoe, de oversterfte die de coronapandemie met zich mee heeft gebracht, gevolgen heeft voor die nieuwe AG Prognosetafel.

Overlijdensrisico

Het overlijdensrisico betekent dat het pensioenfonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen waarvoor het pensioenfonds geen voorzieningen heeft getroffen. Dit risico kan worden uitgedrukt in risicokapitalen.

Arbeidsongeschiktheidsrisico

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het pensioenfonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit en het toekennen van een arbeidsongeschiktheidspensioen ('schadereserve'). Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremie worden periodiek herzien.

Het pensioenfonds heeft deze risico's overwogen en verwerkt in de buffer voor het verzekeringstechnische risico eind 2021.

Liquiditeitsrisico (S7)

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het pensioenfonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. Waar de overige risico-componenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hier om de kortere termijn.

Dit risico kan worden beheerst door in het strategische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Er moet eveneens rekening worden gehouden met de directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals premies. Het pensioenfonds heeft een significante hoeveelheid beleggingen in geldmarktfondsen en een groot percentage van de beleggingsportefeuille bestaat uit liquide beleggingen. Gezien de liquiditeitsbehoefte van het pensioenfonds op de korte- en middellange termijn, in relatie met de liquiditeit van de beleggingsportefeuille, is er geen noodzaak om voor het liquiditeitsrisico een buffer aan te houden.

Concentratierisico (S8)

Concentraties kunnen ertoe leiden dat het pensioenfonds bij grote veranderingen in bijvoorbeeld de waardering (marktrisico) of de financiële positie van een tegenpartij (kredietrisico) grote (veelal financiële) gevolgen ondervindt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie in de beleggingsportefeuille in producten, regio's of landen, economische sectoren of tegenpartijen. Naast concentraties in de beleggingsportefeuille kan ook sprake zijn van concentraties in de verplichtingen

en de uitvoering. Het concentratierisico kent zijn weerslag in de berekening van het vereist eigen vermogen. De omvang van de buffer is afhankelijk van de uitkomsten van de berekening die hieraan ten grondslag ligt.

Om concentratierisico's in de beleggingsportefeuille te beheersen maakt het bestuur gebruik van diversificatie en limieten voor beleggen in landen, regio's, sectoren en tegenpartijen. Deze uitgangspunten zijn door het pensioenfonds vastgesteld op basis van de ALM-studie. De uitgangspunten zijn vastgelegd in de contractuele afspraken met de vermogensbeheerders en het bestuur monitort op kwartaalbasis de naleving hiervan.

De spreiding in de beleggingsportefeuille is weergegeven in de tabel die is opgenomen bij de toelichting op het kredietrisico. Grote posten kunnen een post van concentratierisico zijn en tellen mee in de bepaling van de vereiste buffer in het vereist eigen vermogen. Om te bepalen welke posten dit betreft worden per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur opgeteld. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2 procent van het balanstotaal uitmaakt.

Eind 2021 zijn de volgende posten met meer dan 2 procent van het balanstotaal aanwezig:

	31-12-2021		31-12-2020	
Aandelen				
Blue Triangle Private Markets Investments 2015 C.V.	357.612	3,8%	276.679	3,1%
Vastrentende waarden				
Staatsobligaties Republiek Frankrijk	319.044	3,4%	258.849	2,9%
Staatsobligaties Bondsrepubliek Duitsland	606.511	6,4%	360.634	4,0%
Staatsobligaties Koninkrijk der Nederlanden	331.556	3,5%	377.437	4,2%
Aegon Dutch Mortgage Fund	301.483	3,2%	298.209	3,3%
ASR Hypothekenfonds	560.179	5,9%	297.289	3,3%
Overige beleggingen				
Blackrock Euro Liquidity Fund	1.118.768	11,5%	471.561	5,1%
JPM EU Liquid LVNAV-IN	238.635	2,5%	210.091	2,3%
State Street USD Liquidity LVNAV Fund Z Accumulating Shares	128.981	1,4%	246.951	2,7%
Totaal	3.962.769	41,6%	2.797.700	30,9%

Operationeel risico (S9)

Operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Deze risico's worden door het pensioenfonds beheerst door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering zijn betrokken.

Het (coördinerend) beheer van de beleggingsportefeuille is ondergebracht bij fiduciair manager KCM. Cardano voert het beheer over de derivatenportefeuille uit. Het pensioenfonds maakt gebruik van meerdere vermogensbeheerders. Zowel met de fiduciair manager als de individuele investeringsmanagers zijn overeenkomsten gesloten. De onafhankelijkheid van deze partijen wordt beheerst doordat de bewaring van de beleggingen uit de portefeuille is ondergebracht bij de custodian, BNYM. Zowel met KCM, Cardano, BNYM, The Townsend Group, Partner Group als General partner van private equity en infrastructuur zijn service level agreements (SLA's) afgesloten.

De pensioenuitvoering en -administratie is uitbesteed aan TKP Pensioen. Met TKP Pensioen is een uitbestedingsovereenkomst en een SLA afgesloten.

Het bestuur beoordeelt jaarlijks de kwaliteit van de uitbestede werkzaamheden door middel van performancerapportages, SLA-rapportages (indien van toepassing) en onafhankelijk getoetste, interne beheersingsrapportages (ISAE 3402-rapportages). Het bestuur wordt hierin bijgestaan door het bestuursbureau.

Door de coronamaatregelen werkten medewerkers van de uitvoeringsorganisatie(s) voor een groot gedeelte van het jaar vanuit huis. Hierdoor is het risico ontstaan dat bestaande processen, controls en routines niet werden gevolgd danwel anders moesten worden ingericht. Dit verhoogde het risico op ineffectiviteit van de werking van controls (inclusief IT-controls). Het bestuur nam in 2020 al maatregelen om de vitale en belangrijke processen - intern en extern - te laten doorgaan. Er is in 2020 en 2021 gecontroleerd of onze belangrijkste

uitbestedingspartijen de continuïteit (inclusief monitoring) van de processen konden waarborgen. Daarmee stelden we de continuïteit van de reguliere processen veilig, met name het kritische proces van het tijdig en juist uitbetalen van de pensioenuitkeringen.

Het bestuur is van mening dat er sprake is van een adequate beheersing van de operationele risico's. Derhalve worden door het pensioenfonds hiervoor geen buffers aangehouden in de solvabiliteitstoets.

Actief risico (S10)

Een actief beleggingsrisico ontstaat wanneer het beleggingsbeleid binnen de beleggingscategorieën afwijkt van het beleid volgens de benchmark. Een maatstaf van de mate waarin actief wordt belegd is de zogenaamde 'tracking error'. De tracking error geeft de mate van afwijking van het rendement en de waardeontwikkeling aan van een benchmark. Hoe hoger de tracking error, hoe hoger het actief risico. Door omzettingen van actief beheerde beleggingsportefeuilles naar passief beheerde beleggingsportefeuilles is dit risico in 2020 afgenomen.

Systeemrisico

Systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen van het pensioenfonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het pensioenfonds niet beheersbaar. Het systeemrisico maakt geen onderdeel uit van de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets.

4.4 Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Langlopende contractuele verplichtingen

Pensioenuitvoering:

Het pensioenfonds heeft een uitbestedingsovereenkomst afgesloten met TKP Pensioen BV die loopt tot en met 31 december 2026. Het betreft een overeenkomst inzake de uitvoering van de pensioenregeling, de pensioenadministratie, pensioencommunicatie en alle daarmee samenhangende werkzaamheden.

Fiduciair management:

Het pensioenfonds heeft het fiduciair management uitbesteed aan Kempen Capital Management N.V. (KCM). Het pensioenfonds heeft hiervoor een uitbestedingsovereenkomst gesloten met KCM. De overeenkomst heeft betrekking op strategisch beleggingsadvies, advies over de portefeuillesamenstelling, advies over en uitvoering van het verantwoord en duurzaam beleggingsbeleid, selectie van en toezicht op externe vermogensbeheerders en het verzorgen van rapportages over de voorgaande activiteiten. De overeenkomst is opzegbaar met een opzegtermijn van 6 maanden. Er is een vaste jaarvergoeding overeengekomen.

Het fiduciair management van de vastgoedportefeuille is uitbesteed aan Townsend. Ook deze overeenkomst is opzegbaar met een opzegtermijn van 6 maanden. Er is een vaste jaarvergoeding overeengekomen.

Custody en onafhankelijke administratie beleggingen:

Het 'bewaren' van de beleggingsstukken, de beleggingsadministratie en de uitwisseling van onderpand is uitbesteed aan de Bank of New York Mellon (BNYM). Daarnaast is BNYM verantwoordelijk voor de onafhankelijke performanceberekening en de onafhankelijke monitoring van beleggingsrestricties. De met BNYM afgesloten overeenkomst is opzegbaar met een opzegtermijn van 6 maanden. Voor de dienstverlening zijn per activiteit vaste tarieven overeengekomen.

Investeringsverplichtingen

Vooruitlopend op verwachte inkomende kasstromen is het pensioenfonds voor een bedrag van 20,8 miljoen euro aan investeringsverplichtingen in beleggingen aangegaan (zogenaamde voorbeleggingen).

4.5 Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen het pensioenfonds, de werkgever (UWV) en hun bestuurders.

Transacties met (voormalige) bestuurders

Inzake de beloning van bestuurders wordt verwezen naar de toelichting op de pensioenuitvoeringskosten. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders. Met uitzondering van de externe bestuurders, nemen de bestuurders deel aan de pensioenregeling van het pensioenfonds op basis van voorwaarden in het pensioenreglement.

Overige transacties met verbonden partijen

Het pensioenfonds heeft een uitvoeringsovereenkomst afgesloten met de werkgever ten aanzien van de uitvoering van het pensioenreglement. De belangrijkste onderdelen uit deze overeenkomst zijn:

- De werkgever is verplicht al zijn werknemers waarop de pensioenovereenkomst van toepassing is aan te melden als deelnemer.
- Het pensioenfonds verplicht zich de deelnemers en overige rechthebbenden pensioenaanspraken en pensioenrechten toe te kennen overeenkomstig de bepalingen van de geldende statuten en/of het pensioenreglement.
- De werkgever verplicht zich de overeengekomen gegevens over werknemers tijdig en op de overeengekomen wijze aan het pensioenfonds te verstrekken. Ter dekking van de financiële gevolgen van de door het pensioenfonds aangegane verplichtingen, zoals vastgelegd in de statuten en het pensioenreglement, verplicht de werkgever zich jaarlijks premies en koopsommen aan het pensioenfonds te voldoen, met inachtneming van de bepalingen van de uitvoeringsovereenkomst.

4.6 Gebeurtenissen na balansdatum

Toeslagverlening 1 januari 2022

Het bestuur heeft besloten om per 1 januari 2022 geen voorwaardelijke toeslag te verlenen op de opgebouwde pensioenaanspraken en ingegane pensioenuitkeringen.

De onvoorwaardelijke toeslagverlening aan de ex-Cadansmedewerkers met een ingegaan pensioen of premievrij recht (vóór 1 januari 1996) bedraagt 2,57 procent.

Aanpassing vaststelling rentetermijnstructuur

De technische voorzieningen zijn vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur van DNB per 31 december 2021 en de factoren zoals genoemd in de grondslagen bij de jaarrekening. In 2020 heeft DNB toegelicht dat de rentetermijnstructuur de komende jaren in vier stappen wordt gewijzigd. De eerste stap is verwerkt in 2021. De tweede stap wordt verwerkt in 2022. Gemeten naar de situatie per jaareinde 2021 neemt de dekkingsgraad hierdoor in 2022 met 0,7 procent af.

Oorlog in Oekraïne

In februari 2022 zijn Russische troepen Oekraïne binnengevallen. In reactie daarop is wereldwijd een groot aantal sanctiemaatregelen met onmiddellijke werking van kracht geworden.

4.7 Toelichting op de staat van baten en lasten over 2021

12. Premiebijdragen voor risico van het pensioenfonds

	2021	2020
Premiebijdragen voor risico pensioenfonds		
De premiebijdragen kunnen als volgt worden gespecificeerd:		
Pensioenpremie huidig jaar	221.835	199.008
Pensioenpremie voorgaand jaar	-3	0
Ottrekking premie-egaliseringsreserve	23.471	0
	245.303	199.008

In samenhang daarmee is nagegaan of deelnemers, werkgevers of leveranciers op de sanctielijst zijn gekomen. Dit is niet het geval. Daarnaast is onderzocht of aangesloten werkgevers of deelnemers die vanwege een bankrekening in Oekraïne, Rusland of Belarus geraakt worden door beperkingen in het internationale betalingsverkeer. Ook hiervan bleek geen sprake. Ook zijn er geen directe of indirecte afhankelijkheden van leveranciers, dienstverleners of uitbestedingspartijen in een van deze landen.

De crisis heeft wel in beperkte mate directe gevolgen voor de waardering van beleggingen in Oekraïne, Rusland of Belarus. Posities in die landen waren op 31 december 2021 relatief klein (0,25 procent van het belegd vermogen). In het slechtste geval moeten deze beleggingen als waardeloos beschouwd worden hetgeen tot een verlies van maximaal 21,7 miljoen euro leidt, rekening houdend met de reeds in 2022 verkochte belegging. De indirecte gevolgen zijn echter wel groot. De crisis heeft geleid tot grote onrust in de financiële markten. Met sterke fluctuaties in prijzen van grondstoffen, aandelen en interestniveaus. De gevolgen hiervan zijn soms positief en soms negatief, de continuïteit van de organisatie komt hierdoor echter niet in gevaar.

De stijging van de premie wordt veroorzaakt door een stijging van het premiepercentage en toename van het aantal actieven. De totale bijdrage van werkgever en deelnemers bedraagt 22,8 procent (2020: 20,0 procent) van de loonsom. Onderdeel

van de 22,8 procent pensioenpremie is het rest-saldo van de premie-egaliseringsreserve die in 2021 volledig is aangewend ter financiering van de pensioenopbouw.

De kostendekkende, gedempte kostendekkende en feitelijke premie zijn als volgt:

	2021	2020
Kostendekkende premie	355.374	299.277
Feitelijke premie	245.303	199.008
Gedempte kostendekkende premie	242.490	193.070

De samenstelling van de kostendekkende premie is als volgt:

	2021	2020
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	307.620	259.249
Opslag voor instandhouding van het vereist eigen vermogen	44.551	37.759
Opslag voor uitvoeringskosten	3.203	2.269
Totaal kostendekkende premie	355.374	299.277

De samenstelling van de gedempte kostendekkende premie is als volgt:

	2021	2020
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	151.294	126.583
Opslag voor instandhouding van het vereist eigen vermogen	21.571	18.124
Opslag voor voorwaardelijke onderdelen	66.422	46.094
Opslag voor uitvoeringskosten	3.203	2.269
Totaal gedempte kostendekkende premie	242.490	193.070

Het verschil tussen de kostendekkende premie en de gedempte kostendekkende premie is het gevolg van een afwijkend rentepercentage dat gebruikt wordt bij de gedempte kostendekkende premie.

Deze is gebaseerd op de verwachte toekomstige beleggingsrendementen. Jaarlijks wordt de feitelijke premie getoetst aan de gedempte kostendekkende premie.

13. Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

	2021	2020
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds		
Vastgoedbeleggingen	193.404	1.438
Aandelen	541.106	124.850
Vastrentende waarden	3.989	90.115
Derivaten	-260.196	386.287
Overige beleggingen	-25.620	-14.591
Kosten van vermogensbeheer	-13.381	-18.980
Af: toegerekend rendement aan premie-egaliseringsreserve	0	-710
	439.302	568.409

2021	Directe beleggings-opbrengst	Indirecte beleggingsopbrengst	Kosten vermogens-beheer	Totaal
Vastgoedbeleggingen	29.939	163.465	0	193.404
Aandelen	42.641	498.465	0	541.106
Vastrentende waarden	79.136	-75.147	0	3.989
Derivaten	30.466	-290.662	0	-260.196
Overige beleggingen	9.013	-34.633	0	-25.636
Kosten van vermogensbeheer			-13.381	-13.381
	191.195	261.488	-13.381	439.302

De directe kosten van vermogensbeheer bedragen in 2021 12,8 miljoen euro (2020: 14,6 miljoen euro). De kosten van vermogensbeheer bestaan uit de kosten van beheer van de portefeuille door managers, de fiduciaire beheerder, de custodian en overige directe kosten ten behoeve van vermogensbeheer. De directe transactiekosten bedragen in 2021 0,6 miljoen euro (2020: 4,4 miljoen euro).

Impliciete transactiekosten bedragen naar schatting in totaliteit 5,5 miljoen euro (2020: 7,2 miljoen euro). Deze zijn in mindering gebracht op de directe beleggingsopbrengsten omdat ze direct door de vermogensbeheerders met deze opbrengsten worden verrekend. Dit geldt ook voor ongeveer 35,9 miljoen euro aan impliciete kosten van vermogensbeheer (2020: 18,8 miljoen euro). In totaliteit bedragen de kosten van vermogensbeheer derhalve ongeveer 50,7 miljoen euro (2020: 45,7 miljoen euro).

2020	Directe beleggingsopbrengst	Indirecte beleggingsopbrengst	Kosten vermogensbeheer	Totaal
Vastgoedbeleggingen	22.358	-20.920	0	1.438
Aandelen	42.613	82.237	0	124.850
Vastrentende waarden	91.703	-1.588	0	90.115
Derivaten	35.047	351.240	0	386.287
Overige beleggingen	7.889	-22.480	0	-14.591
Kosten van vermogensbeheer			-18.980	-18.980
	199.610	388.489	-18.980	569.119
Af: Toegerekend rendement aan premie-egaliseringsreserve				-710
				568.409

14. Beleggingsresultaten risico deelnemers

	2021	2020
Beleggingsresultaten risico deelnemers		
Aandelen	459	900
Vastrentende waarden	-281	164
Kosten van vermogensbeheer	-39	-31
	139	1.033

15. Overige baten

	2021	2020
Overige baten		
Interest waardeoverdrachten	0	1
Andere baten	20	194
Totaal	20	195

16. Pensioenuitkeringen

	2021	2020
Pensioenuitkeringen		
Ouderdomspensioen	163.822	151.905
Prepensioen	5.120	5.321
Partnerpensioen	24.698	24.205
Wezenpensioen	467	437
Arbeidsongeschiktheidspensioen	5.036	5.246
Anw-aanvulling	642	643
Afkoop pensioenen en premierestitutie	404	211
Overige uitkeringen	-154	-60
Totaal	200.035	187.908

17. Pensioenuitvoeringskosten

	2021	2020
Pensioenuitvoeringskosten		
Bestuurskosten	283	128
Kosten overige bestuursorganen	70	106
Administratiekostenvergoeding	3.690	3.187
Accountantskosten	84	67
Certificerend actuaris	53	58
Kosten advies pensioenuitvoering	421	281
Contributies en bijdragen	77	85
Dwangsommen en boetes	0	0
Kosten DNB/AFM	493	539
Kosten bestuursbureau	1.799	1.452
Communicatiekosten	391	277
Bankkosten	37	0
	7.398	6.180

Bezoldiging bestuurders

De bezoldiging van de (voormalige) bestuurders namens de (pre)gepensioneerden is 17,5 duizend euro per jaar. De vergoeding voor bestuurders namens de werkgever en deelnemers bedraagt 3,45 duizend euro. De vergoeding voor de leden van het verantwoordingsorgaan namens de (pre) gepensioneerden is 3,5 duizend euro per jaar. De vacatiegelden worden verstrekt voor het voorbereiden en bijwonen van vergaderingen. Aan betrokkenen zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt.

De bezoldiging van de externe bestuurder bedraagt over 2021: 28 duizend euro (2020: 28 duizend euro).

Op basis van het beloningsbeleid ontvangen de leden van de raad van toezicht een vaste vergoeding van 15 duizend euro per jaar. De voorzitter ontvangt een vaste vergoeding van 17,5 duizend euro per jaar.

Aantal personeelsleden

Bij het pensioenfonds zijn geen werknemers in dienst. De werkzaamheden worden verricht door werknemers die in dienst zijn van de werkgever (UWV).

De hieonder genoemde kosten wijken af van de kosten onder 18. Het verschil wordt veroorzaakt door het verschil tussen de werkelijke kosten en de geraamde kosten van het voorgaand jaar.

	2021	2020
Accountantshonoraria		
De honoraria van de onafhankelijke externe accountant(s) zijn als volgt:		
Controle van de jaarrekening	75	72
Andere controle-opdrachten	0	0
	75	72

18. Mutatie voorziening pensioenverplichting voor risico pensioenfonds

	2021	2020
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds		
Pensioenopbouw	283.614	238.519
Toeslagverlening	-338	-110
Rentetoevoeging	-47.876	-26.435
Onttrekking voor uitkeringen en uitvoeringskosten	-203.613	-187.729
Wijziging marktrente	-654.076	1.026.169
Wijziging actuariële uitgangspunten	86.257	-233.811
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	13.966	4.989
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	27.674	11.110
Totaal	-494.392	832.702

19. Mutatie overige technische voorziening

	2021	2020
Mutatie overige technische voorzieningen		
Mutatie overige technische voorzieningen	5.116	4.034

20. Mutatie pensioenverplichting voor risico deelnemers

	2021	2020
Mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers		
Mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers	-2.472	-882

21. Saldo herverzekering

	2021	2020
Saldo herverzekering		
Uitkeringen uit herverzekering	-2.444	-2.977
Mutatie herverzekeringsdeel	3.206	2.602
	762	-375

22. Saldo overdracht van rechten

	2021	2020
Saldo overdracht van rechten		
Inkomende waardeoverdrachten	-16.844	-5.537
Uitgaande waardeoverdrachten	2.410	781
	-14.434	-4.756

23. Overige lasten

	2021	2020
Saldo overdracht van derden		
Interest waardeoverdrachten	5	0
Overig	57	60
	62	60

Overige gegevens

1. Statutaire regelingen omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten

Er zijn geen statutaire bepalingen betreffende de bestemming van het resultaat. Het saldo van de staat van baten en lasten over 2021 is toegevoegd aan de algemene reserve.

2. Actuariële verklaring van de certificerend actuaris

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds UWV te Amsterdam is aan Mercer (Nederland) B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een Actuariële Verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2021.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds UWV, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie. Omdat Mercer (Nederland) B.V. beschikt over een door de toezichthouder goedgekeurde gedragscode, is het toegestaan dat andere actuarissen en deskundigen aangesloten bij Mercer (Nederland) B.V. wel andere werkzaamheden verrichten voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op 0,2% van de technische voorzieningen (oftewel € 17,0 miljoen). Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 2,375 miljoen te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruikgemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;

- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-personregel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen. Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuariële Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn, als geheel gezien, toereikende technische voorzieningen vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar hoger dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132 waaraan niet wordt voldaan omdat het eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen, doch hoger dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds UWV is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

In het kader van dit oordeel wijs ik op de ontwikkelingen na balansdatum als gevolg van de Oekraïne-crisis,

zoals die door het pensioenfonds in het jaarverslag zijn toegelicht.

Amstelveen, 19 mei 2022

Ir. M.W. Heemskerk AAG
verbonden aan Mercer (Nederland) B.V.

3. Controleverklaring van de certificerend accountant

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2021

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening voor het boekjaar geëindigd op 31 december 2021 van Stichting Pensioenfonds UWV te Amsterdam gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds UWV per 31 december 2021 en van het resultaat over 2021 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2021
- de staat van baten en lasten over 2021
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie "Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening".

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds UWV (hierna ook wel het pensioenfonds) zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhan-

kelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Ons inzicht in het pensioenfonds

Stichting Pensioenfonds UWV voert als ondernemingspensioenfonds de pensioenregeling uit voor mensen die werken of gewerkt hebben bij UWV en hun nabestaanden. Vermogensbeheer en pensioen-

beheer zijn uitbesteed aan gespecialiseerde dienstverleners. Wij hebben bijzondere aandacht in onze controle besteed aan deze onderwerpen op basis van de activiteiten van het pensioenfonds en onze risicoanalyse.

Wij beginnen met het bepalen van de materialiteit en het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten, om in reactie op deze risico's de controlewerkzaamheden te bepalen ter verkrijging van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.

Materialiteit

Materialiteit	€ 47,5 miljoen
Toegepaste benchmark	0,5% van het pensioenvermogen per 31 december 2021, zijnde het totaal van de technische voorzieningen, de voorziening voor pensioenverplichtingen risico deelnemers, overige technische voorzieningen en het stichtingskapitaal en reserves.
Nadere toelichting	Wij hebben voor deze grondslag gekozen omdat dit het vermogen betreft dat de basis vormt voor de berekening van de (beleids)dekkingsgraad. Voor het bepalen van het percentage hebben wij gelet op de financiële positie van het pensioenfonds en de mate waarin de beleidsdekkingsgraad zich rondom een kritieke grens bevindt. Aangezien de beleidsdekkingsgraad per jaareinde dichtbij een kritieke grens ligt, hebben wij een percentage van 0,5% gehanteerd. De wijze waarop wij de materialiteit hebben bepaald, is niet gewijzigd ten opzichte van voorgaand boekjaar.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met de raad van toezicht en het bestuur overeengekomen dat wij aan de raad van toezicht en het bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 2,4 miljoen rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Opdrachtteam en gebruikmaken van het werk van specialisten

Wij hebben zorggedragen dat het opdrachtteam over de juiste kennis en vaardigheden beschikt die nodig zijn voor de controle van een ondernemingspensioenfonds. Wij hebben in het opdrachtteam specialisten opgenomen op het gebied van IT audit. Daarnaast hebben wij eigen deskundigen ingeschakeld voor de controle van de waardering derivaten en de voorziening pensioenverplichtingen.

Onze focus op fraude en het niet-naleven van wet- en regelgeving

Onze verantwoordelijkheid

Hoewel wij niet verantwoordelijk zijn voor het voorkomen van fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving en van ons niet verwacht kan worden dat wij het niet-naleven van iedere wet- en regelgeving ontdekken, is het onze verantwoordelijkheid om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude.

Onze controle-aanpak met betrekking tot frauderisico's

Wij identificeren en schatten risico's in op een afwijking van materieel belang op de jaarrekening die het gevolg is van fraude. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in het pensioenfonds en diens omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het bestuur inspeelt op frauderisico's en het interne beheer-

singssysteem monitort en de wijze waarop de raad van toezicht het toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan. Wij verwijzen naar hoofdstuk 4.3.1 Risicobeheer van de jaarrekening, waarin het bestuur zijn (fraude)risicoanalyse heeft opgenomen.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse geëvalueerd alsook bijvoorbeeld de gedragscode, klokkenluidersregeling en de incidentenregistratie. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd, en voor zover wij noodzakelijk achten, de werking getoetst van interne beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van frauderisico's, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Zoals in al onze controles houden wij rekening met het risico dat het bestuur interne beheersmaatregelen kan doorbreken. Vanwege dit risico hebben wij onder meer data analyse gebruikt om jaarposten met een verhoogd risico te signaleren en te toetsen. Verder hebben wij schattingen beoordeeld op tendenties die mogelijk een risico vormen op een afwijking van materieel belang, met name gericht op belangrijke gebieden die oordeelsvorming vereisen en significante schattingsposten, waaronder de subjectieve elementen in de waardering van de technische voorzieningen, zoals toegelicht in paragraaf 4.2.2 en toelichting 7 'Technische voorzieningen' in de jaarrekening. Wij verwijzen in dit kader verder naar het kernpunt 'Waardering

van en toelichting ten aanzien van de technische voorzieningen'.

Wij hebben kennis genomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij leden van het bestuur, sleutelfunctionarissen (waaronder sleutelfunctiehouders, de compliance officer, medewerkers van het bestuursbureau en de uitvoeringsorganisatie(s)) in de raad van toezicht.

Onze controle-aanpak met betrekking tot het risico van niet voldoen aan wet- en regelgeving

Wij hebben de omstandigheden ingeschat met betrekking tot het risico van niet-naleven van wet- en regelgeving waarvan redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze van materiële invloed kunnen zijn op de jaarrekening. In lijn met NBA-handreiking 1144 'Specifieke verplichtingen vanuit de toezichtwet- en regelgeving voor de interne auditor en de externe accountant bij pensioenfondsen', is onze inschatting gebaseerd op onze ervaring in de sector, afstemming met het bestuur, het lezen van notulen en het kennismaken van rapporten van de compliance afdeling en het uitvoeren van gegevensgerichte werkzaamheden gericht op transactiestromen, jaarrekeningposten en toelichtingen.

We hebben verder kennis genomen van correspondentie met toezichthouders en zijn alert gebleven op indicaties voor een (mogelijke) niet-naleving gedurende de controle. Ten slotte hebben we schriftelijk de bevestiging ontvangen dat alle bekende gebeurtenissen van niet-naleving van wet- en regelgeving met ons zijn gedeeld.

Onze controle-aanpak met betrekking tot de continuïteitsveronderstelling

Het bestuur heeft een specifieke beoordeling gemaakt van de mogelijkheid van het pensioenfonds om zijn continuïteit te handhaven en de activiteiten voort te zetten voor tenminste de komende 12 maanden. Wij hebben de specifieke beoordeling met het bestuur besproken en professioneel kritisch geëvalueerd. Wij hebben overwogen of de specifieke beoordeling van het bestuur op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de

jaarrekeningcontrole of anderszins, alle gebeurtenissen en omstandigheden bevat waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds zijn activiteiten in continuïteit kan voortzetten en in hoeverre het pensioenfonds voldoet aan de prudentiële vereisten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen.

Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geen serieuze bedreiging van de continuïteit geïdentificeerd voor de komende 12 maanden. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een pensioenfonds zijn continuïteit niet langer kan handhaven.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met de raad van toezicht en het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

In vergelijking met voorgaand jaar, hebben wij geen wijzigingen aangebracht in de kernpunten van onze controle.

Ontwikkeling en toelichting van de (beleids)dekkingsgraad

Risico

De solvabiliteit van een pensioenfonds wordt gemeten aan de hand van de dekkingsgraad. De dekkingsgraad brengt de verhouding tussen de (netto) activa en pensioenverplichtingen tot uitdrukking en is daarmee een graadmeter voor de financiële positie van een pensioenfonds. De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde dekkingsgraad van de twaalf maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling.

Het pensioenfonds is wettelijk verplicht om de beleidsdekkingsgraad te hanteren als basis voor bepaalde beleidsbeslissingen, bijvoorbeeld inzake indexatie en kortingen. Daarnaast is de beleidsdekkingsgraad onder meer van belang om te bepalen of het pensioenfonds voldoende buffers heeft.

De dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad zijn toegelicht in toelichting 6 'Stichtingskapitaal en reserves' van de jaarrekening. Indien voorgaande niet van toepassing maar er wel sprake is van een tekort: Hieruit blijkt dat het pensioenfonds een tekort heeft per 31 december 2021. Paragraaf 1.1.2 'Herstelplan' van het bestuursverslag gaat in op de financiële positie en de actualisatie van het herstelplan in 2022.

Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de (beleids)dekkingsgraad niet juist wordt vastgesteld.

Onze controleaanpak

Door controle van de balans onderzoeken wij de samenstellende delen van de dekkingsgraad. De balans en daarmee de dekkingsgraad per 31 december 2021 hebben wij mede met gebruikmaking van de werkzaamheden van de certificerend actuaris gecontroleerd. Wij hebben de ontwikkelingen in de financiële positie van het pensioenfonds beoordeeld op basis van het actuariële rapport van de certificerend actuaris en onze controle van de jaarcijfers. Vanwege de gevoeligheid van schattingselementen hebben wij specifiek aandacht besteed aan de waardering van de (illiquide) beleggingen en de waardering van de technische voorzieningen. De werkzaamheden die wij in dit kader hebben uitgevoerd zijn in de kernpunten hierna beschreven.

Wij controleren geen andere maandelijkse dekkingsgraden dan de dekkingsgraad ultimo boekjaar. Ten aanzien van andere maandelijkse dekkingsgraden hebben wij de navolgende toetsingswerkzaamheden verricht, die minder zekerheid geven dan een controle van twaalf maands-dekkingsgraden:

- Wij hebben de opzet van het totstandkomingsproces van de berekening van de maandelijkse dekkingsgraad onderzocht alsmede de juiste maandtoerekening van zogenaamde key items vastgesteld. Voor 2021 zijn geen key items geïdentificeerd.
- Daarnaast heeft de certificerend actuaris een plausibiliteitstoets uitgevoerd op de ontwikkeling van de voorziening pensioenverplichtingen zoals gehanteerd in de bepaling van de dekkingsgraad gedurende het jaar in

relatie tot de ontwikkelingen in de belangrijkste factoren, zoals de rentecurve. Wij hebben kennisgenomen van de uitkomst van deze werkzaamheden van de certificerend actuaaris.

Tevens hebben wij de toelichtingen met betrekking tot de (beleids)dekkingsgraad geëvalueerd.

Belangrijke observaties

Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd in de vaststelling van de dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2021 en de gerelateerde toelichting in de jaarrekening.

Waardering en toelichting van beleggingen zonder genoteerde marktprijzen

Risico

De beleggingen zijn een significante post op de balans van het pensioenfonds. Alle beleggingen dienen krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. Voor een groot deel van de beleggingen is deze marktwaarde te verifiëren aan transacties die tot stand zijn gekomen op de financiële markten (marktprijzen). Er zijn ook beleggingen die worden gewaardeerd op basis van onafhankelijke taxaties, netto contante waardeberekeningen of een andere geschikte methode, waaronder de intrinsieke waarde per participatie voor posities in niet (beurs)genoteerde fondsen.

De waarderingonzekerheid neemt inherent toe bij (onafhankelijke) taxaties en netto contante waardeberekeningen en hangt samen met de beschikbaarheid en toepasbaarheid van marktgegevens. Bij de stichting betreffen dit de posities in derivaten. De posities in niet-(beurs)genoteerde beleggingsfondsen, met name in private equity, hypothecaire leningen, syndicated loans en indirecte vastgoedbeleggingen kennen eveneens inherent relatief veel waarderingonzekerheid doordat de waarde wordt ontleend aan de meest recente rapportages van de fondsmanagers.

Het pensioenfonds heeft de waarderingsgrondslagen voor de beleggingen beschreven in paragraaf 4.2.2 van de jaarrekening en een nadere toelichting opgenomen in toelichting 1 van de toelichting op de balans per 31 december 2021. Uit deze toelichting blijkt dat per 31 december 2021 per saldo € 380 miljoen in derivaten zonder genoteerde marktprijzen en dat in niet-(beurs)genoteerde beleggingsfondsen is belegd voor € 792 miljoen in indirecte vastgoedbeleggingen en € 861 miljoen in hypothecaire leningen. Verder is € 257 miljoen belegd in een lening portefeuille met syndicated loans, en € 361 miljoen in private equity. Dit betreft 28% van de totale beleggingen. Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de beleggingen zonder genoteerde marktprijzen niet juist gewaardeerd zijn en dat de toelichting niet voldoet aan relevante verslaggevingsvereisten.

Bij de controle van beleggingen in private equity hebben wij gebruik gemaakt van de werkzaamheden van een andere accountant. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel, hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor deze beleggingen, rekening houdend met omvang en risicoprofiel van private equity, en deze vastgelegd in instructies. Daarnaast hebben wij een kwaliteitsreview uitgevoerd met betrekking tot de uitgevoerde werkzaamheden en de uitkomsten daarvan. Door deze werkzaamheden, gecombineerd met de hierna beschreven werkzaamheden, hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de beleggingen in private equity verkregen om een oordeel te geven over de jaarrekening.

Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen geëvalueerd en controlewerkzaamheden, waaronder het evalueren van de juiste werking van de interne beheersmaatregelen, uitgevoerd op de waardering van de beleggingen per 31 december 2021.

- Voor de posities in niet-(beurs)genoteerde beleggingsfondsen hebben wij de waardering geverifieerd met gecontroleerde jaarrekeningen 2021 van deze beleggingsfondsen. Waar deze (nog) niet beschikbaar zijn, omvat onze controle aansluiting met de meeste recente (niet-gecontroleerde) rapportages van de fondsmanagers, alsmede onderzoek van de uitkomsten van back-testing procedures (met gecontroleerde jaarrekeningen) en de monitoring procedures van het bestuursbureau. Verder hebben wij vastgesteld of de gekozen waarderingsgrondslagen en de belangrijkste uitgangspunten daarbij aansluiten op de grondslagen van het pensioenfonds.
- Voor de waardering van de derivaten hebben wij een controle uitgevoerd op het waarderingsmodel en de gehanteerde veronderstellingen door middel van een controleberekening. Wij hebben bij de uitvoering van deze werkzaamheden onze waarderingsspecialisten betrokken. Wij hebben de gehanteerde veronderstellingen zoals rentecurves onderzocht aan de hand van marktgegevens.
- Voor de waardering van de lening portefeuille met syndicated loans hebben wij de waardering volgens de fondsmanager vergeleken met de waardering volgens de bewaarder. Verder hebben wij op basis van deelwaarneming een controle uitgevoerd op de waarderingmethode en de gehanteerde veronderstellingen door middel van een controleberekening. Wij hebben de gehanteerde veronderstellingen zoals rentecurves onderzocht aan de hand van marktgegevens en zijn nagegaan of er objectieve aanwijzingen zijn voor bijzondere waardeverminderingen.

Tevens hebben wij de toelichtingen met betrekking tot de beleggingen geëvalueerd.

Belangrijke observaties

Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd ten aanzien van de waardering van de beleggingen zonder genoteerde marktprijzen per 31 december 2021 en de gerelateerde toelichting in de jaarrekening.

Waardering van en toelichting ten aanzien van de technische voorzieningen

Risico

De technische voorzieningen waaronder de voorziening pensioenverplichtingen betreffen een significante post in de balans van het pensioenfonds. De technische voorzieningen dienen krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. De waardering is gevoelig voor de gehanteerde (actuariële) veronderstellingen en schattingselementen. Hier ligt een aantal belangrijke conventies aan ten grondslag namelijk dat voor de waardering uitgegaan wordt van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur alsmede de meest recente informatie (tafels) omtrent de levensverwachting, zoals gepubliceerd door het Koninklijk Actuarieel Genootschap (AG). In aanvulling op de tafels wordt gecorrigeerd voor de ingeschatte ervaringssterfte bij het pensioenfonds, zijnde de fondsspecifieke ervaringssterfte. Deze veronderstellingen hebben tezamen met de hoogte van de kostenopslag, waaraan eveneens schattingen ten grondslag liggen, bijzondere aandacht gehad in onze controle. Wij hebben aan de subjectieve elementen ervaringssterfte en kostenopslag van de bepaling van de technische voorziening een frauderisico gekoppeld en de waardering en de toelichting daarop als kernpunt van onze controle aangemerkt.

Het pensioenfonds heeft de waarderingsgrondslagen voor de voorziening pensioenverplichtingen beschreven in paragraaf 4.2.2 van de jaarrekening en een nadere toelichting opgenomen in toelichting 7. Uit deze toelichting blijkt dat (schattings)wijzigingen hebben plaatsgevonden door aanpassing van het leeftijdsverschil man/vrouw en de opslag op basis van nader onderzoek en de wijziging van de Ultimate Forward Rate op basis van de door De Nederlandsche Bank aangepaste methodiek. Volgens deze toelichting is de voorziening pensioenverplichtingen hierdoor € 86 miljoen hoger uitgekomen.

Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de technische voorzieningen niet toereikend gewaardeerd en toegelicht zijn.

Onze controleaanpak

Bij de controle van de technische voorzieningen hebben wij gebruikgemaakt van de werkzaamheden van de certificerend actuaris van het pensioenfonds. De certificerend actuaris onderzoekt onder meer de toereikendheid van de technische voorzieningen en de naleving van een aantal specifieke wettelijke bepalingen. De certificerend actuaris heeft daarbij gebruikgemaakt van de door ons in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens, waaronder de pensioenaanspraken van deelnemers. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel over de jaarrekening als geheel hebben wij met de certificerend actuaris onze planning, werkzaamheden, verwachtingen en uitkomsten afgestemd voor de controle van boekjaar 2021. Hierbij hebben wij specifiek aandacht gevraagd voor de toets van de ervaringssterfte op basis van de toegepaste prognosetafels, de toereikendheid van de kostenopslag alsmede de toepassing van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.

Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen geëvalueerd en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen per 31 december 2021:

- Daartoe hebben wij ons een beeld gevormd van de redelijkheid van de aannames en schattingen van het bestuur met betrekking tot de gekozen actuariële grondslagen, alsmede de uitkomsten van het actuariële grondslagenonderzoek en de gehanteerde waarderingsgrondslagen besproken met de certificerend actuaris.
- Hierbij hebben wij met inachtneming van het oordeel van de certificerend actuaris en met gebruikmaking van onze eigen actuariële specialist gelet op de besluitvorming van het bestuur, de recentheid van beschikbaar grondslagenonderzoek, de toetsing op de onderbouwing van de daarin opgenomen veronderstellingen, de uitkomsten van beschikbare tussentijdse evaluaties, de uitkomsten van de actuariële analyse over meerdere jaren en de aanwezigheid van een consistente gedragslijn.
- Daarnaast hebben wij controlewerkzaamheden uitgevoerd om de gehanteerde basisgegevens te toetsen mede met behulp van data analyse, waaronder het evalueren van de juiste werking van de interne beheersmaatregelen bij de pensioenuitvoeringsorganisatie, het verrichten van aansluitwerkzaamheden met de pensioenadministratie voor wat betreft de aantallen en de aanspraken en het beoordelen van het verloop en de uitkomsten van de actuariële analyse.

Tevens hebben wij de toelichtingen ten aanzien van de technische voorzieningen geëvalueerd.

Belangrijke observaties

Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd ten aanzien van de waardering per 31 december 2021 of de toelichting van de technische voorzieningen.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden voor de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of het pensioenfonds in staat is om zijn werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet

het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om het pensioenfonds te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds zijn activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Het besluit van het bestuur tot vaststelling van de jaarrekening is onderworpen aan de goedkeuring van de raad van toezicht.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. De sectie 'Informatie ter ondersteuning van ons oordeel' hierboven, bevat een informatieve samenvatting van onze verantwoordelijkheden en de uitgevoerde werkzaamheden als basis voor ons oordeel.

Onze controle bestond verder onder andere uit:

- Het in reactie op de ingeschatte risico's uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het pensioenfonds.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen

Communicatie

Wij communiceren met de raad van toezicht en het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met de raad van toezicht en het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Den Haag, 20 mei 2022

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. drs. J. Slager RA

Bijlagen

1. Samenstelling bestuur en commissies op 31 december 2021

De samenstelling van het bestuur is als volgt:

Naam	Functie	Vertegenwoordiging	Lid van het bestuur sinds	Einde zittingsduur
B.A.A.M. van der Stee	Voorzitter	Werkgever	03-09-2019	03-09-2023
P.A.W. Edgar	Plv. voorzitter	Werkgever	29-10-2019	29-10-2023
Vacant	Lid	Werkgever		
Vacant	Plv. lid	Werkgever		
Drs. E. Huizing RBA	Lid	Deelnemers	29-07-2015	29-07-2023
H.W.J. de Groot RA	Lid	Deelnemers	10-11-2015	04-04-2023
B. Ramautarsing	Secretaris	Deelnemers	01-07-2017	09-06-2022
N. Lieman	Lid/Plv. secretaris	Deelnemers	30-05-2020	30-05-2024
Vacant	Plv. lid	Deelnemers		
Vacant	Plv. lid	Deelnemers		
J.J.M. Verhoef	Lid	(Pre)gepensioneerden	01-07-2018	30-06-2025
Vacant	Lid	(Pre)gepensioneerden		
R.G. Timmer	Plv. lid	(Pre)gepensioneerden	06-09-2021	30-06-2025

Bestuur

Namens de werkgever

Dhr. drs. B.A.A.M. van der Stee

Functie in bestuur: voorzitter (extern lid)

Bestuurslid vanaf: 03-09-2019

(Beoogd) datum aftreden: 03-09-2023

Geboortedatum: 03-08-1956

Nevenfuncties:

- voorzitter van de Wil Schellekens Stichting te Heerlen;
- voorzitter beleggingscommissie DELA verzekeringen.

Dhr. P.A.W. Edgar arts MBA

Functie in bestuur: plaatsvervangend voorzitter

Bestuurslid vanaf: 29-10-2019

(Beoogd) datum aftreden: 29-10-2023

Geboortedatum: 20-12-1958

Nevenfuncties: geen

Namens de deelnemers

Dhr. B. Ramautarsing

Functie in bestuur: secretaris

Bestuurslid vanaf: 01-07-2017

(Beoogd) datum aftreden: 08-06-2022

Geboortedatum: 09-11-1955

Nevenfuncties:

- lid van de cliëntenraad Zorggroep Almere;
- kaderlid FNV;
- lid van de algemene vergadering bij Coöperatie DELA te Eindhoven.

Dhr. H.W.J. de Groot RA

Functie in bestuur: Bestuurslid

Bestuurslid vanaf: 10-11-2015

(Beoogd) datum aftreden: 04-04-2023

Geboortedatum: 04-04-1952

Nevenfuncties: geen

Dhr. drs. E. Huizing RBA

Functie in bestuur: bestuurslid (extern lid)

Bestuurslid vanaf: 29-07-2015

(Beoogd) datum aftreden: 29-07-2023

Geboortedatum: 28-05-1963

Nevenfuncties:

- uitvoerend bestuurder – vermogensbeheer bij Ahold Delhaize Pensioen;
- lid commissie vermogensbeheer van de Pensioenfederatie;
- lid Pension Fund Client Advisory Board van Bank of New York Mellon.

Dhr. N. Lieman

Functie in bestuur: Bestuurslid

Bestuurslid vanaf: 30-05-2020

(Beoogd) datum aftreden: 30-05-2024

Geboortedatum: 13-12-1981

Nevenfuncties: geen

Namens de (pre)pensioengerechtigden

Mw. drs. J.J.M. Verhoef

Functie in bestuur: plaatsvervangend voorzitter bestuurslid

Bestuurslid vanaf: 01-07-2018

(Beoogd) datum aftreden: 01-07-2025

Geboortedatum: 27-02-1954

Nevenfuncties: geen

Dhr. R.G. Timmer

Functie in bestuur: plaatsvervangend bestuurslid

Bestuurslid vanaf: 06-09-2021

(Beoogd) datum aftreden: 30-06-2025

Geboortedatum: 28-02-1952

Nevenfuncties: geen

Commissies

Commissie van Beroep

Mw. mr. M.E. ten Cate (voorzitter)

Dhr. L. van der Borg

Dhr. H.J.F.M. Sterken MBA

Commissie beleggingen en balansbeheer

Dhr. drs. E. Huizing RBA, (voorzitter)

Dhr. P.A.W. Edgar arts MBA, lid

Mw. A. Gram MBA CFA, adviseur

Dhr. P. Kolthof, adviseur

Commissie audit, finance en risicomanagement

Dhr. H.W.J. de Groot RA (voorzitter)
Dhr. N. Lieman (lid)

Verantwoordingsorgaan*Namens de werkgever*

Dhr. H. Meines
(plaatsvervangend voorzitter)
Geboortedatum: 06-06-1976
Lid vanaf: 01-07-2018
Einde zittingstermijn: 30-06-2022

Namens de deelnemers

Dhr. M.C.P. Leliefeld
Geboortedatum: 22-03-1986
Lid vanaf: 01-07-2018
Einde zittingstermijn: 30-06-2022

Dhr. G.A.M. Hoekstra
Geboortedatum: 28-01-1965
Lid vanaf: 26-06-2019
Einde zittingstermijn: 30-06-2022

Namens de (pre)pensioengerechtigden

Dhr. A.J. Sloopweg
(plaatsvervangend secretaris)
Geboortedatum: 17-02-1947
Lid vanaf: 01-07-2014
Einde zittingstermijn: 30-06-2022

Dhr. H. van Lith
(plaatsvervangend lid)
Geboortedatum: 01-11-1952
Lid vanaf: 01-07-2018
Einde zittingstermijn: 30-06-2022

Commissie pensioenzaken

Mw. drs. J.J.M. Verhoef (voorzitter)
Dhr. B. Ramautarsing (lid)
Dhr. R. Timmer lid

Mw. M. Admiraal
(plaatsvervangend lid)
Geboortedatum: 24-7-1991
Lid vanaf: 08-04-2020
Einde zittingstermijn: 07-04-2024

Mw. C. Meijerink
Geboortedatum: 20-02-1971
Lid vanaf: 01-12-2021
Einde zittingstermijn: 01-12-2025

Dhr. G.T.M. van Mil
Geboortedatum: 11-12-1957
Lid vanaf: 09-10-2018
Einde zittingstermijn: 30-06-2022

Dhr. D.A. van de Burgt
Geboortedatum: 21-02-1963
Lid vanaf: 11-02-2021
Einde zittingstermijn: 30-06-2022

Dhr. J. de Kat
(voorzitter)
Geboortedatum: 07-08-1956
Lid vanaf: 01-07-2018
Einde zittingstermijn: 30-06-2022

Raad van toezicht**Mw. O.M.C. Perik MBA (voorzitter)**

Lid vanaf: 04-09-2018
(Beoogd) datum aftreden: 04-09-2022
Nevenfuncties:

- eigenaar TOM Consulting;
- lid van het bestuur van pensioenfondsen Zorg & Welzijn en Voorzitter Audit Committee;
- voorzitter 'Ondernemend Wassenaar'

Dhr. dr. K.P.B. Oldenkamp

Lid vanaf: 29-05-2020
(Beoogd) datum aftreden: 29-05-2024
Nevenfuncties:

- uitvoerend bestuurder Pensioenfondsen Rail en Openbaar Vervoer;
- lid van de commissie vermogensbeheer en balansmanagement ABN AMRO pensioenfondsen;
- lid raad van advies SPO;
- wetenschappelijk directeur bij Certified Pensioenexecutive (EUR)

Bestuursbureau**Dhr. drs. M.G.C.M. Snijders RA, directeur**

Nevenfuncties:

- adviseur van Sectorcommissie Verzekering-maatschappijen NBA,
- lid Klantenraad Kempen Capital Management

Overige partijen**Certificeerders**

Ernst & Young, certificerend accountant
Mercer, certificerend actuaaris

Actuarieel adviseur

Willis Towers Watson

Sleutelfunctiehouders**Risicobeheerfunctie**

Dhr. drs. W.A. Ety

Dhr. mr. J.F. Breek

Lid vanaf: 14-07-2021
(Beoogd) datum aftreden: 13-07-2025
Nevenfuncties:

- directeur/eigenaar Breek Bestuursadvies BV;
- OK bestuurder (Ondernemingskamer Gerechtshof Amsterdam);
- docent opleiding bij Certified Pensioenexecutive (EUR);
- docent bij Avicenna, Academie voor Leiderschap;
- lid RvC First Liability Matching N.V. (onderdeel van a.s.r Vermogensbeheer); en
- voorzitter RvC Caribbean Credit Bureau N.V.

Actuariële functie

Dhr. ir. M.W. Heemskerk AAG

Interne auditfunctie

Dhr. drs. B. Schong RC CMA

Functionaris gegevensbescherming

Mw. drs. C.J. Glasbergen

Compliance officer

Dhr. H. Bouwers

2. Risicobeoordeling

Marktrisico

Het risico als gevolg van het blootstaan aan wijzigingen in marktprijzen van verhandelbare financiële instrumenten binnen de portefeuille. Hieronder vallen naast de veranderingen van marktprijzen en rente onder meer de volatiliteit van de marktprijzen en het concentratie- en correlatierisico.

Risicobeleid

Het pensioenfonds is zich ervan bewust dat het voor het realiseren van de doelstellingen nodig is om beleggingsrisico's in de portefeuille op te nemen. Met name via de zakelijke waarden in de rendementsportefeuille wordt gestreefd naar het behalen van een additioneel rendement. Hierdoor wordt, binnen het gewenste risicoprofiel, marktrisico in de portefeuille geïntroduceerd.

Beheersmaatregelen

Het pensioenfonds beperkt dit marktrisico door grenzen te stellen aan het risicobudget op totaalniveau en per beleggingscategorie binnen de rendementsportefeuille bandbreedtes te benoemen. Deze risicobudgetten zijn vastgelegd in het beleggingsplan en het strategisch beleggingsbeleid. Tevens zijn risicomaatstaven gedefinieerd. Aan de hand van investment cases wordt periodiek geëvalueerd of investment categorieën (nog) passend zijn voor het fonds.

Monitoring & rapportage

Het pensioenfonds monitort de strategische bandbreedtes en risicomaatstaven op basis van rapportage door de fiduciair manager. De gebruikte risicomaatstaven zijn de tracking error van de beleggingen versus de verplichtingen en de conditional Value at Risk (cVar).

Evaluatie effectiviteit van de beheersmaatregelen

Daar waar nodig worden beleggingen periodiek geherbalanceerd om binnen de strategische bandbreedtes te blijven. Gedurende 2021 zijn de bandbreedtes (risicobudgetten) voor de diverse investeringscategorieën niet overschreden. Er is geen sprake geweest van tactisch beleid.

De belangrijkste wijziging in het strategische beleggingsbeleid betreft de (gefaseerde) verkoop van grondstoffen ten gunste van een uitbreiding van de private debt allocatie.

Renterisico

Het risico dat rentefluctuaties - als gevolg van ontoereikende afstemming tussen rentegevoelige activa en passiva op het gebied van rentelooptijden en rentevoet - leiden tot ongewenste effecten op balans en resultaat.

Risicobeleid

Ter bescherming van nominale pensioenaanspraken wordt het renterisico van het pensioenfonds met een combinatie van obligaties en derivaten voor een belangrijk deel afgedekt. Hierbij is binnen de ALM-studie van 2020 onderzocht wat de gewenste verhouding is tussen kans en mate van verlagen van aanspraken en toeslag.

Beheersmaatregelen

Het pensioenfonds hanteert een dynamische rentestafel die afhankelijk is van de hoogte van de rente. Hierbij wordt een bandbreedte van maximaal 3 procentpunt afwijking gehanteerd. Bij een stijgende rente wordt de norm voor de rente-afdekking verhoogd. Bij een dalende rente wordt de rente-afdekking

verlaagd. De rente-afdekking kan niet lager worden dan 50 procent van de totale rentegevoeligheid van de verplichtingen op basis van de toezichtcurve.

Monitoring & rapportage

Het pensioenfonds monitort ten minste maandelijks de uitvoering. De fiduciair manager monitort de rente-afdekking en renteniveaus continu en rapporteert tenminste maandelijks over de renteafdekking.

Evaluatie effectiviteit van de beheersmaatregelen

De norm voor de rente-afdekking in 2021 was 50 procent. De feitelijke renteafdekking per 31 december 2021 was 49,6 procent en zit daarmee binnen de bandbreedte. Gedurende het jaar is de bandbreedte niet overschreden. De renteontwikkeling heeft geen aanleiding gegeven om de renteafdekking te herzien. De recente en te verwachten ontwikkelingen passen binnen de scenario's zoals gebruikt in de in 2020 uitgevoerde ALM studie.

Kredietrisico

Het risico dat een debiteur of tegenpartij contractuele of andere overeengekomen verplichtingen -waaronder verstrekte kredieten, leningen, vorderingen, effectengaranties, derivaten, ontvangen garanties- niet nakomt.

Risicobeleid

Het kredietrisico is op te splitsen in het risico dat besloten ligt in de beleggingen (de kwaliteit van de uitgevende instelling) en de mate waarin tegenpartijen van financiële transacties, zoals OTC-derivaten, niet aan hun verplichtingen zullen voldoen. Binnen de rendementsportefeuille wordt bewust kredietrisico gelopen in de overtuiging dat dit op de lange termijn rendement (de risicopremie) oplevert. De verhouding tussen verwachte opbrengst en risico van dit type beleggingen draagt sterk bij aan het totale gewenste risico-/rendementsprofiel van het pensioenfonds.

Beheersmaatregelen

Het kredietrisico wordt beheerst door strikte eisen te stellen aan de kredietkwaliteit van de landen, ondernemingen en hypotheekwaarschijningen waarin wordt belegd. Tevens worden eisen gesteld aan de maximale exposure aan een land of onderneming om daarmee het concentratierisico te beperken. Tegenpartijrisico's ontstaan bij beleggingen in derivaten en liquiditeiten. Het pensioenfonds hanteert een tegenpartijbeleid dat gebaseerd is op strenge selectie van tegenpartijen (minimale ratingeisen), spreiding en prudent onderpandbeheer (uitwisseling van onderpand).

Monitoring & rapportage

De fiduciair manager bewaakt het kredietrisico continu en rapporteert daarover op maandbasis. Op dagbasis vindt, indien nodig, uitwisseling plaats van onderpand door de onderpandmanager. De beoordeling hiervan vindt plaats door de fiduciair manager. In geval van een afwaardering van een tegenpartij worden additionele zekerheden gevraagd. Op maandbasis wordt gerapporteerd over de tegenpartijen met wie derivaten zijn afgesloten, de omvang van de blootstelling naar iedere tegenpartij en de rating van de tegenpartijen.

Evaluatie effectiviteit van de beheersmaatregelen

Het kredietrisico daalde licht in 2021. De belangrijkste oorzaak was de verhoging van de component lokale valuta ten koste van de component harde valuta (dollar) in de portefeuille staatsleningen opkomende landen. De component lokale valuta heeft een lager kredietrisico. Ook sloten we in deze portefeuille een aantal (meer risicovolle) debiteuren uit. Dit deden we op basis van ons beleid voor maatschappelijk verantwoord beleggen. Voorbeelden zijn Turkije, Egypte en Brazilië. Tot slot had de

toepassing van een 'best-in-class'-benadering in de hoogrentende bedrijfsobligatieportefeuille een licht verlagend effect op het kredietrisico. We kozen voor een verhoging van de allocatie naar onderhandse leningen. Normaal gesproken leidt dit (nominaal) tot een slechter kredietrisicoprofiel, omdat een formele kredietbeoordeling ontbreekt. In 2021 had dit nog nauwelijks effect omdat deze portefeuille nog in opbouw is.

Het operationele risico rondom de beheersing van het kredietrisico is licht gestegen. Het fonds heeft de processen inzake kredietrisico-beheersing daarom aangescherpt. Aanleiding betrof een operationeel incident in het cash-management in het laatste kwartaal. Hierdoor was de cash-exposure binnen een mandaat naar de custodian tijdelijk groter dan beoogd. Dit heeft niet geleid tot financiële schade. Ook is de beleggingsportefeuille van het fonds niet buiten strategische bandbreedten getreden. Het fonds heeft vervolgens een analyse van oorzaak- en gevolg uitgevoerd. De uitkomst heeft geleid tot aangescherpte afspraken over monitoring en rapportages met zowel de fiduciair als de custodian. Hiermee is de kans op herhaling significant verkleind en daarmee is het risico voldoende gemitigeerd.

Valutarisico

Het risico dat de waarde (omgerekend naar euro) van de beleggingen in vreemde valuta daalt als gevolg van veranderingen in valutakoersen.

Risicobeleid

Het pensioenfonds is van mening dat wisselkoers ontwikkelingen niet voorspelbaar zijn. Niettemin geeft het bestuur de voorkeur aan een zekere mate van open valuta-positie in de portefeuille:

- Enig valutarisico kan diversificerend werken.
- Onderliggende bedrijven kennen vaak allerlei valuta-blootstellingen via de herkomst van hun omzet.
- De status van de USD als 'reserve currency' betekent dat de USD kan stijgen in tijden van crisis.

Binnen de rendementsportefeuille wordt het USD-, GBP- en JPY-*risico* voor 50 procent afgedekt, behalve in de categorie Private Markets waarbinnen 80 procent van het valutarisico wordt afgedekt. Andere valutaposities worden niet afgedekt.

Beheersmaatregelen

Voor de afdekking van USD, GBP en JPY binnen de rendementsportefeuille wordt een bandbreedte gehanteerd van minimaal 47 procent en maximaal 53 procent. Voor Private Markets geldt een de bandbreedte van 75 tot 100 procent.

Monitoring & rapportage

De fiduciair manager bewaakt op dagbasis of de afdekking van het valutarisico binnen de bandbreedtes blijft. Op maandbasis wordt over de effectiviteit van de valuta-afdekking gerapporteerd. Aanvullend monitort de custodian de afdekking van het valutarisico. Bij afwijkingen (buiten bandbreedte) wordt een incident gerapporteerd.

Evaluatie effectiviteit van de beheersmaatregelen

De afdekkingspercentages van de verschillende valuta liggen per 31 december 2021 binnen de gestelde bandbreedtes. In 2021 zijn er geen materiële afwijkingen geconstateerd. Door wijzigingen in de beleggingsportefeuille is de blootstelling aan vreemde valuta afgenomen in 2021 (zie beheersmaatregelen kredietrisico). De ALM-studie verricht in 2020 heeft geen aanleiding gegeven het valuta-afdekkingsbeleid aan te passen.

Liquiditeitsrisico

Het risico dat beleggingen niet en/of niet tijdig tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het pensioenfonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen.

Waar de overige risicocomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hier om de kortere termijn. Dit risico kan worden beheerst door in het strategische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities.

Risicobeleid

Het bestuur is ervan overtuigd dat alternatieve, minder liquide beleggingen op lange termijn een extra rendement kunnen opleveren. Deze beleggingen kunnen niet binnen een paar maanden tegen acceptabele marktprijzen verkocht worden indien dit nodig is als gevolg van sterk veranderende marktomstandigheden. Binnen de totale portefeuille bestaat 21procent uit niet-liquide beleggingen, te weten vastgoed, Private Markets en hypotheke. De overige beleggingen zijn liquide tot zeer liquide.

Beheersmaatregelen

Ter beheersing van het liquiditeitsrisico is een signaleringsniveau vastgesteld. Boven het signaleringsniveau worden geen maatregelen genomen. Indien de liquiditeiten onder het signaleringsniveau (dreigen te) komen, is een serie van maatregelen vastgelegd die het pensioenfonds kan inzetten.

Monitoring & rapportage

De fiduciair manager bewaakt de ontwikkelingen van de liquiditeitsbehoefte ten opzichte van het signaleringsniveau en rapporteert hierover maandelijks aan het pensioenfonds. Onderdeel van de bewaking is een liquiditeits-stresstest met betrekking tot de derivatenportefeuille. Op kwartaalbasis wordt de allocatie naar de illiquide beleggingscategorieën beoordeeld, waaronder de gezondheid van de beheerders van deze beleggingen.

Evaluatie effectiviteit van de beheersmaatregelen

In 2021 lagen de beschikbare liquiditeiten ruim boven het signaleringsniveau en was er geen noodzaak om (aanvullende) maatregelen in te zetten.

Inflatierisico

Het risico dat inflatie de waarde van de verplichtingen aantast in termen van koopkracht.

Risicobeleid

Boven de, op 31 december 2021 geldende, wettelijke ondergrens van de beleidsdekkingsgraad van 110 procent is het pas mogelijk om (gedeeltelijk) toeslag te verlenen.

Beheersmaatregelen

Zolang de beleidsdekkingsgraad onder de grens van 110 procent ligt, zet het pensioenfonds geen aanvullende beheersmaatregelen in om het inflatierisico te beheersen.

Monitoring & rapportage

Maandelijks wordt door het pensioenfonds gerapporteerd over de beleidsdekkingsgraad.

Evaluatie effectiviteit van de beheersmaatregelen

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds is eind 2021 onder de 110 procent uitgekomen. Het bestuur heeft met betrekking tot (de beheersing van) het inflatierisico geen aanleiding gezien specifieke actie te ondernemen. Op 11 november 2021 is in de Tweede Kamer een motie ingediend om eerder indexeren mogelijk te maken. Uitwerking zal geregeld worden in een algemene maatregel van bestuur (AMvB). Deze AMvB gaat naar verwachting voor de zomer van 2022 naar de Tweede Kamer, samen met

de Wet toekomst pensioenen. Als de AMvB bekend is, neemt het bestuur wederom een besluit over het al dan niet verlenen van toeslag.

Concentratierisico

Het risico dat de waarde van de beleggingsportefeuille sterk afhankelijk is van één soort belegging.

Risicobeleid

Door spreiding van beleggingen (land, sector, onderneming, beleggingscategorie, tegenpartij) binnen de beleggingsportefeuille wordt het concentratierisico gemitigeerd.

Beheersmaatregelen

Binnen de beleggingsportefeuille is in beperkte mate sprake van concentratierisico door een brede spreiding over beleggingscategorieën. Deze beleggingscategorieën worden meestal ingevuld met meerdere beleggingsfondsen of mandaten. Deze beleggingsfondsen of mandaten beleggen vervolgens weer in een groot aantal individuele instrumenten. Daarnaast zijn restricties met tegenpartijen vastgesteld.

Monitoring & rapportage

Het pensioenfonds beoordeelt per kwartaal de mate van spreiding binnen de beleggingsportefeuille door de sector- en landenallocatie en tien grootste posities van aandelen en vastrentende waarden te analyseren. De custodian monitort op continue basis of aan de restricties met tegenpartijen wordt voldaan.

Evaluatie effectiviteit van de beheersmaatregelen

Het concentratierisico is met name van belang in de matchingportefeuille als gevolg van het gebruik van staatsobligaties van een zeer beperkt aantal Europese landen. Daarom worden hoge eisen gesteld aan de kwaliteit van zowel swaps als staatsobligaties. Het concentratierisico wordt beperkt door spreiding aan te brengen in de instrumenten die gebruikt worden in de matchingportefeuille (de verdeling tussen staatsobligaties en swaps). Als gevolg van voldoende spreiding heeft het bestuur geconcludeerd dat er geen sprake is van bijzondere concentraties in de beleggingsportefeuille.

Verzekeringstechnisch risico

Het risico dat uitkeringen (nu dan wel in de toekomst) niet gefinancierd kunnen worden vanuit premien/of beleggingsinkomsten, als gevolg van onjuiste en/of onvolledige (technische) aannames en grondslagen, bij de ontwikkeling en premiestelling van het product.

Risicobeleid

Het pensioenfonds streeft door het tijdig actualiseren van de actuariële uitgangspunten (actuele waarde) om het verzekeringstechnisch risico te minimaliseren. Het betreft met name de uitgangspunten voor langlevens, overlijden en arbeidsongeschiktheid.

Beheersmaatregelen

Het bestuur beheerst deze risico's door bij de premievaststelling en bepaling van de technische voorziening uit te gaan van actuele sterftetafels en prudente (actuariële) aannames en analyses. Periodiek worden de actuariële uitgangspunten beoordeeld en waar nodig geactualiseerd. Wanneer deze worden beoordeeld is vastgelegd in beleid (Abtn). Het bestuur wordt hierin bijgestaan door de adviserend actuaris van het pensioenfonds. Daarnaast worden de gehanteerde actuariële uitgangspunten jaarlijks getoetst door een onafhankelijke actuaris. Ieder kwartaal spreekt de sleutelfunctiehouder actuaariaat zich uit in zijn rapportage over de ontwikkelingen betreffende technische voorzieningen. Het arbeidsongeschiktheidsrisico is bescheiden ten opzichte van de totale omvang van de voorzieningen en wordt daarom niet herverzekerd.

Monitoring & rapportage

Jaarlijkse analyse van de actuariële uitgangspunten in de bestuurlijke cyclus. De gehanteerde actuariële uitgangspunten worden getoetst door een certificerend actuaris en komen naar voren in de rapportage van de certificerend actuaris. Tevens beoordeelt de actuariële functiehouder, op kwartaalbasis, de betrouwbaarheid en adequaatheid van de berekening van de pensioenverplichting.

Evaluatie effectiviteit van de beheersmaatregelen

De uitgangspunten van de kostenvoorziening zijn geëvalueerd in 2021. Het bestuur besloot de kostenvoorziening in lijn met marktontwikkelingen te verhogen.

Omgevingsrisico

Het risico als gevolg van externe veranderingen op het gebied van concurrentieverhoudingen, belanghebbenden, reputatie en ondernemingsklimaat. Maar ook draagvlakvermindering als gevolg van niet-begrijpelijke communicatie of een dreigende verlaging van aanspraken.

Risicobeleid

Voor het pensioenfonds zijn met name de volgende aandachtsgebieden (intern en extern) van belang:

- de continuïteit van de werkgever en de ontwikkeling van het aantal (actieve) deelnemers;
- de financiële positie van het fonds;
- helder verwachtingsmanagement naar stakeholders;
- Wet toekomst pensioenen;
- ontwikkelingen binnen de pensioensector.

Beheersmaatregelen

Jaarlijks voert het bestuur een strategische risicoanalyse uit, mede aan de hand van een SWOT-analyse. Op basis van de risicoanalyse wordt door het bestuur een jaarprogramma opgesteld waarin activiteiten (maatregelen) worden opgenomen die invulling geven aan de beheersing van de belangrijkste aandachtpunten. Voor het programma Wet toekomst pensioenen is een pensioen officer aangesteld.

Monitoring & rapportage

Het bestuur volgt de voortgang van projecten (maatregelen) tijdens de bestuursvergaderingen met (tussentijdse) rapportages. Tijdens de jaarlijkse strategiesessie wordt beoordeeld of bijsturing nodig is.

Evaluatie effectiviteit van de beheersmaatregelen

De ontwikkeling van het herstel van de financiële positie van het pensioenfonds wordt bewaakt door het bestuur en is een vast agendapunt bij de bestuursvergadering. Per einde 2021 zijn zowel de actuele dekkingsgraad als de beleidsdekkingsgraad boven het MVEV (104,2 procent) uitgekomen. Hierdoor zijn, onder de huidige regelgeving, voor de komende 5 jaar verlagingen van pensioenrechten van de baan. Het fonds moet een herstelplan (van 10 jaar) in dienen om aan te tonen dat het VEV bereikt kan worden. Op 16 december 2020 is een concept wetsontwerp rondom het pensioenakkoord gepubliceerd. Hoewel de uitwerking van de wetgeving nog onderhanden is, geeft de concept Wet toekomst pensioenen aanleiding tot bestuurlijke voorbereiding. Hiertoe zijn de eerste constructieve stappen gezet met cao-partijen.

Operationeel risico (intern)

Het risico samenhangend met ondoelmatige of onvoldoende doeltreffende procesinrichting dan wel procesuitvoering. Hieronder vallen onder meer kosten, fraudegevoeligheid, IT-structuren en administratieve verwerking.

Risicobeleid

Het pensioenfonds beoordeelt de risico's die samenhangen met de interne organisatie, fiatteringsbevoegdheden, personeel, kostenbeheersing en overige zaken. Omdat de dagelijkse operationele werkzaamheden van het pensioenfonds grotendeels zijn uitbesteed vormt het operationele risico ook een belangrijk onderdeel van het uitbestedingsrisico (zie uitbestedingsrisico).

Beheersmaatregelen

Het bestuur analyseert voortdurend in het kader van beheerste en integere bedrijfsvoering de interne organisatie en de toereikendheid van de beheersingsmaatregelen om risico's te minimaliseren. Externe toetsing vindt plaats door de externe accountant.

Monitoring & rapportage

Over het operationele risico wordt op kwartaalbasis gerapporteerd aan het bestuur.

Evaluatie effectiviteit van de beheersmaatregelen

De rollen, taken en daaruit voortvloeiende verantwoordelijkheden van de reeds bestaande en nieuwe (sleutel)functies zijn formeel vastgelegd in het IRM-beleid (zie paragraaf 2.3.2). Gedurende 2021 heeft het fonds tevens de monitoring voortgezet op het gebied van COVID-19. Gedurende het jaar 2021 hebben zich geen (COVID-19 gerelateerde) incidenten voorgedaan.

Uitbestedingsrisico

Het risico dat de continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van de aan derden uitbestede werkzaamheden dan wel door deze derden ter beschikking gestelde apparatuur en personeel wordt geschaad.

Risicobeleid

Uitbestedingspartijen dienen te handelen volgens de gemaakte afspraken, in het belang van de deelnemers en de pensioengerechtigden.

Beheersmaatregelen

Het bestuur heeft een uitbestedingsbeleid. De uitbestedingsrichtlijnen, zoals opgenomen in de Pensioenwet, zijn hierbij in acht genomen. De afspraken met uitbestedingspartijen zijn onder meer vastgelegd in de uitbestedingsovereenkomsten en service level agreements (SLA's). Alle overeenkomsten worden door het bestuur getoetst aan het uitbestedingsbeleid van het fonds. In een 'uitbestedingskalender' is de periodiciteit van de beoordelingsactiviteiten vastgelegd.

Monitoring & rapportage

Het bestuursbureau houdt dagelijkse toezicht op de uitbestede activiteiten en heeft veelvuldig overleg met de uitbestedingspartijen. De uitbestedingspartijen worden op kwartaalbasis beoordeeld op de volgende onderdelen: uitvoering, accountmanagement, aanvullende dienstverlening en advisering, samenwerking, organisatie en incidenten. De uit de beoordeling naar voren komende vragen en bevindingen worden met de uitbestedingspartijen besproken. In deze overleggen wordt uitvoerig stilgestaan bij de kwaliteit en de resultaten van de uitbestede dienstverlening. De uitkomsten worden

gerapporteerd aan het bestuur. Er wordt daarnaast mede gebruik gemaakt van onafhankelijke informatie (goedkeurende verklaringen bij jaarrekeningen, ISAE 3402 verklaringen of gelijkwaardige verklaringen) van bijvoorbeeld een accountant van de uitbestedingspartijen over de werking van de organisatie en de juistheid van de verstrekte informatie. Tevens maakt het pensioenfonds gebruik van de mogelijkheid van gerichte controle-onderzoeken die worden uitgevoerd door de accountant.

Evaluatie effectiviteit van de beheersmaatregelen

In het kader van de COVID-crisis en de impact op de bedrijfsvoering (intern en extern) zijn maatregelen genomen om de vitale en belangrijke processen te laten doorgaan. Zo heeft het pensioenfonds, net als in 2020, ook in 2021, gecontroleerd of de belangrijkste uitbestedingspartijen de continuïteit (inclusief monitoring) van de processen konden waarborgen. Hierbij is specifiek aandacht geweest voor risico's in relatie met COVID-19. Daarmee is de continuïteit van de reguliere processen geborgd, met name het kritische proces van het tijdig en juist uitbetalen van de pensioenuitkeringen.

In 2021 waren er geen materiële bevindingen die tot directe bijsturing van de uitbestedingspartijen hebben geleid. Aandachtspunten zijn door het bestuursbureau opgepakt en afgehandeld. Het bestuur is geïnformeerd over de voortgang.

IT-risico

Het risico dat bedrijfsprocessen, informatievoorziening en gegevens, bij het pensioenfonds of bij derden aan wie werkzaamheden zijn uitbesteed, onvoldoende beveiligd zijn dan wel onvoldoende integer of operationeel ondersteund worden door de IT-omgeving. Met mogelijk reputatieschade of financiële schade tot gevolg.

Risicobeleid

Alle kernprocessen van het pensioenfonds zijn uitbesteed. Het IT-risico van het pensioenfonds ligt dan ook vooral extern.

Om (uitbestede) IT-risico's te identificeren worden de bedreigingen vanuit diverse perspectieven beschouwd, zoals:

- Bedreigingen met betrekking tot tijdigheid, juistheid en volledigheid van verwerking van gegevens.
- Bedreigingen als gevolg van het toegenomen belang van IT binnen het maatschappelijk verkeer én de toename van de complexiteit van IT voor de bedrijfsvoering, zoals cybercrime, cloud computing en beperkte aanpasbaarheid van (oudere) IT-systemen (legacy).
- Bedreigingen die kunnen leiden tot financiële schade bij deelnemers en/of reputatieschade voor het fonds.

Beheersmaatregelen

Overeenkomsten met uitbestedingspartijen, ISAE 3402 of SOCI-rapportages, niet-financiële risicorapportages, incidentenbeleid. Vanwege de toenemende risico's met betrekking tot cybersecurity en het veranderende speelveld binnen de IT-omgeving (zoals systeem-aanpassingen, onderuitbestedingen, het gebruik van cloud-oplossingen en het gebruik van Security Operating Centers), heeft het IT-risico, met name rondom de beveiliging van persoonsgegevens, de bijzondere aandacht van het pensioenfonds.

In het kader van de komende transitie van de pensioenregeling die voortvloeit uit de Wet toekomst pensioenen zijn samen met de pensioenuitvoeringsorganisatie twee projecten in verband met datakwaliteit opgezet.

Monitoring & rapportage

Het pensioenfonds ontvangt op kwartaalbasis SLA-rapportages en/ of controlerapporten van de uitbestedingspartijen. Daarnaast voert het pensioenfonds risicoanalyses uit en bespreekt aandachtspunten met de uitbestedingspartijen.

Evaluatie effectiviteit van de beheersmaatregelen

In 2021 zijn geen nieuwe risico's geïdentificeerd en zijn geen bijzonderheden gerapporteerd of geconstateerd (incidenten en/of ineffectieve beheersmaatregelen). Met betrekking tot de pensioenuitvoering zijn voorbereidende acties opgezet om vanuit pensioenfondsperspectief te bepalen of aanvullende maatregelen nodig zijn om risico's binnen het IT-domein (verder) te mitigeren per uitbesteed proces. En hoe de rapportages vanuit de pensioenuitvoeringsorganisatie kunnen worden aangescherpt om beter inzicht te verkrijgen in de ontwikkeling van (toekomstige) IT-risico's en de beheersing door de pensioenuitvoeringsorganisatie. Hiertoe heeft het bestuur begin 2021 een IT-jaarkalender opgesteld die stap voor stap, conform planning, wordt geïmplementeerd.

Integriteitsrisico

Het risico dat de integriteit van het pensioenfonds wordt beïnvloed als gevolg van niet integere, onethische gedragingen van de eigen organisatie en uitvoeringsorganisatie(s), medewerkers en directie, het bestuur en (mede)beleidsbepalers, in het kader van wet- en regelgeving en maatschappelijke en door de instelling opgestelde normen.

Risicobeleid

Het bestuur hanteert als uitgangspunten:

- toezien op naleving van regels voor integere en beheerste bedrijfsvoering;
- integriteits- en compliancerisico's managen, door invulling te geven aan adequaat integriteitsrisico-management, waaronder het maken van afspraken over maatregelen en acties;
- meer bewustwording creëren om een integere cultuur te bevorderen.

Beheersmaatregelen

Het integriteitsbeleid van het pensioenfonds omvat de volgende gebieden: compliance-beleid, gedragscode, incidentenregeling, klokkenluidersregeling, beleggingsbeleid en uitbesteding. Daarnaast voert het bestuur een jaarlijkse (systematische) integriteitsrisico-analyse uit. Deze analyse dient als uitgangspunt voor de jaarlijkse integriteitsessie van het pensioenfonds voor de kennisontwikkeling en bewustwording. De integriteitsrisico-analyse is daarnaast ook richtinggevend voor de invulling van beleidsdocumenten, zoals bijvoorbeeld het uitbestedingsbeleid, beloningsbeleid en beleggingsbeleid. Het pensioenfonds beschikt over een compliance charter. Het compliance charter beschrijft de definitie, doelstellingen, scope, taken en verantwoordelijkheden van de betrokkenen in het kader van het in stand houden van een integere organisatie, bedrijfsvoering en compliance.

Monitoring & rapportage

De compliance officer van het pensioenfonds toetst of er inbreuk op de complianceregel (zoals de gedragscode) en/of beleidsuitgangspunten van het pensioenfonds heeft plaatsgevonden. Met de uitbestedingspartijen worden naast de beschikbare rapportage ook periodieke besprekingen gepland om aansluiting te houden met (mogelijke) integriteitsrisico's op afstand.

Evaluatie effectiviteit van de beheersmaatregelen

In 2021 heeft de compliance officer van het pensioenfonds geen inbreuk op de complianceregel van het pensioenfonds gerapporteerd. Ook zijn er geen bijzonderheden gemeld door de compliance officer over de naleving van de gedragscode.

Juridisch risico

Het risico dat voortvloeit uit wet- en regelgeving, overeenkomsten, pensioenreglementen en communicatie, waardoor juridische conflicten kunnen ontstaan en waaruit aansprakelijkheden kunnen voortvloeien.

Risicobeleid

Voldoen aan wet- en regelgeving (pensioen-juridisch en fiscaal), uitvoering in lijn met statuten, pensioenreglement en handelen in lijn met beleid.

Beheersmaatregelen

De benodigde juridische kennis binnen het bestuur en het bestuursbureau wordt actueel gehouden met opleidingen en cursussen. Het pensioenfonds maakt gebruik van een toonaangevende adviseur (actuaar en pensioen-juridisch). Bij complexe juridische zaken (niet pensioen-juridisch) worden externe juristen of specialisten ingehuurd.

Monitoring & rapportage

Ontwikkelingen in wet- en regelgeving worden actief gevolgd door het pensioenfonds. Door de countervailing power van het bestuursbureau en de uitbestedingspartijen (onderling) vindt continu monitoring plaats op de juridische risico's binnen de uitvoering.

Evaluatie van de effectiviteit van de beheersmaatregelen

In 2021 zijn geen materiële bevindingen geconstateerd. Het fonds bereidt zich voor op de toenemende rapportage verplichtingen vanuit regelgeving voor MVB anders dan reeds genoemd bij het Integriteitsrisico.

MVB-risico

Het risico dat het fonds niet aan haar doelstellingen kan voldoen door waardedalingen in beleggingen als gevolg van prestaties van ondernemingen op het vlak van milieu, sociale aspecten en behoorlijk bestuur (corporate governance).

Risicobeleid

Het fonds belegt het vermogen op een maatschappelijk verantwoorde wijze, in de overtuiging dat dit niet ten koste gaat van financieel rendement. Waar mogelijk zal het vermogen ook worden ingezet om een bijdrage te leveren aan verduurzaming van de maatschappij. Het fonds hanteert daarbij het 'do good' principe en legt de nadruk op de thema's klimaat en arbeid.

Beheersmaatregelen

Het fonds beheert het MVB-risico door in het beleggingsproces expliciet de overwegingen en doelstellingen uit haar maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid te betrekken. In het kader van ALM- en ERB-studies worden specifieke MVB-risico's geanalyseerd. Hierbij is met name oog voor de thema's klimaat en arbeid. De effecten van klimaatrisico's worden kwantitatief gemodelleerd en geanalyseerd. Het fonds heeft op het gebied van het thema klimaat een concrete CO2-reductie doelstelling geformuleerd, namelijk de Paris Aligned Benchmark. In dit kader meet het fonds al enige jaren de CO2-uitstoot en -intensiteit van de beleggingsportefeuille. Het fonds is bezig de portefeuille op verschillende beleggingsgebieden in te richten langs ESG-benchmarks. Het fonds heeft de UN Global Compact Principles en het IMVB-convenant ondertekend en accepteert dat er als consequentie van zijn MVB-beleid uitsluitingen mogelijk zijn. Op dit moment richten de uitsluitingen zich op controversiële wapens, mensenrechtenschendingen, arbeidsrechtenschendingen, kolenmijnen, kolencentrales, olie- en gaswinning en tabak. Binnen het MVB-beleid van het pensioenfonds worden de volgende instrumenten toegepast: dialoog, stemgedrag-, uitsluitingen, ESG-integratie (middels ESG -benchmarks en ESG due diligence) en impact beleggen.

Monitoring & rapportage

De toepassing van de ESG-benchmarks, de MVB-uitsluitingenlijst, het stemgedrag, de uitvoering van de dialoog en uitvoering van impact beleggen wordt periodiek gemonitord en leidt tot (verantwoordings-) rapportages van de fiduciair manager en vermogensbeheerders. Het fonds legt op zijn beurt weer verantwoording af aan zijn stakeholders met een jaarlijks MVB-verslag dat wordt gepubliceerd op de website. De fiduciair manager ondersteunt het pensioenfonds bij de beoordeling van de MVB-ontwikkelingen en tevens bij overige relevante maatschappelijke ontwikkelingen (waaronder wet- en regelgeving).

Evaluatie van de effectiviteit van de beheersmaatregelen

In 2021 zijn de volgende activiteiten uitgevoerd:

- Het MVB-beleid is geactualiseerd, inclusief bijbehorend plan van aanpak.
- De uitsluiting van de olie- en gassector en kolencentrales.
- Het uitsluiten van landen op grond van arbeidsrechtenschendingen.
- Het formuleren van een allocatie-doelstelling naar ESG-obligaties.
- Het besluit tot geleidelijke en gedeeltelijke omvorming van het private-markets mandaat naar een mandaat met impact-kenmerken.
- Het aanscherpen van de selectiecriteria op het gebied van MVB voor nieuwe vastgoedfondsen.
- Een bestuurlijke MVB-sessie is georganiseerd in voorbereiding op de formulering van een nieuw MVB-beleid. Dit beleid voor de jaren 2022 tot en met 2024 is eind 2021 voorlopig vastgesteld, op voorwaarde van consultatie van belanghebbenden.
- Het bestuur heeft, aan de hand van diverse scenario's, begin 2021 klimaatrisico's laten modelleren. De fiduciair manager heeft hiernaast kwalitatieve analyses uitgevoerd. Doel hiervan is om het risicomangement over 'opkomende risico's', waaronder klimaatrisico's, te faciliteren (conform IORPII-verplichting). Daarnaast geeft de analyse mogelijk aanleiding om de beleggingsportefeuille te optimaliseren door klimaatrisico's te beheersen, in het bijzonder binnen de aandelen- en vastgoedportefeuille.

Door het beleid op maatschappelijk verantwoord beleggen op bovenstaande wijze expliciet in het beleggingsproces in te richten, is het bestuur van mening dat zowel de kans op waardedalingen in beleggingen als gevolg van MVB-risico's als de kans op reputatieschade wordt beperkt. Het bestuur houdt daarmee ook in ogenschouw dat toekomstig pensioen in een leefbare wereld genoten kan worden. Hierbij wordt opgemerkt dat het proces rond MVB, met name door gebrek aan adequate data, nog moet groeien, zowel bij het fonds als in de kapitaalmarkten.

3. Begrippenlijst

Abtn

Afkorting voor actuariële en bedrijfstechnische nota. De wet stelt deze nota verplicht. In de Abtn beschrijven we ons beleid voor financiering, beleggingen, pensioenen en toeslagverlening.

Actuele dekkingsgraad

De dekkingsgraad die we aan het eind van elke maand berekenen, volgens de richtlijnen van toezichthouder DNB.

Afkoop

Afkoop van pensioenrechten betekent dat we een bedrag in één keer betalen, waarna de rechten vervallen. Afkoop van pensioenrechten mag niet volgens de Pensioenwet, behalve als het een klein pensioen (bedrag 2020: tot 497,27 euro per jaar).

Asset Liability Management (ALM)

Met een ALM-studie brengen we de samenhang tussen pensioenverplichtingen, premiebeleid en beleggingsmix in kaart. We gebruiken ALM-simulatiemodellen om beelden te schetsen van de kansen en bedreigingen voor het pensioenfonds in verschillende economische scenario's.

Beleggingsfonds

Instelling die geld van anderen belegt in aandelen of andere beleggingssoorten.

Beleggingsmix

De verdeling van beleggingen over verschillende beleggingscategorieën, zoals aandelen, vastrentende waarden en illiquide beleggingen. Dit wordt ook wel beleggingsportefeuille genoemd.

Beleidsdekkingsgraad

Het voortschrijdende gemiddelde van de actuele dekkingsgraden van de laatste twaalf maanden.

Benchmark

Een benchmark is een 'referentiekader'. We gebruiken een benchmark om de resultaten van

onze beleggingen te vergelijken. De benchmark die wij gebruiken is een representatieve beleggingsindex.

Cao

Afkorting voor collectieve arbeidsovereenkomst. In ons geval de collectieve arbeidsovereenkomst uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen. Een cao is een schriftelijke overeenkomst met afspraken over arbeidsvoorwaarden. Ook pensioen is een arbeidsvoorwaarde.

Contante waarde

De huidige waarde van een toekomstig bedrag, waarover we pas na een bepaalde periode beschikking hebben.

Collateral

Een collateral is een 'onderpand'. We gebruiken collaterals in derivatentransacties. Over het type collateral worden afspraken gemaakt in een Collateral Support Annex (CSA) van de International Swaps and Derivates Association (ISDA).

Commodities

Grondstoffen en goederen waarvan de prijs in hoge mate door de actuele vraag en aanbod wordt bepaald. Voorbeelden zijn olie, graan en metalen.

Compliance

Compliance betekent dat een organisatie volgens de geldende wet- en regelgeving werkt.

Crisisplan

Een beschrijving van maatregelen die een pensioenfonds snel kan inzetten als de beleidsdekkingsgraad zich plotseling richting kritische waarden beweegt. Om zo te voorkomen dat de doelstelling van het pensioenfonds in gevaar komt.

Custodian

De custodian is de bewaarder van financiële bezittingen (effecten). De custodian voert ook de administratie van de financiële bezittingen.

Deelnemer

De werknemer of gewezen werknemer die pensioenaanspraken bij ons opbouwt of opgebouwd heeft.

Dekkingsgraad

De dekkingsgraad is de verhouding tussen de netto activa en de voorziening pensioenverplichtingen, uitgedrukt in een percentage. Dit verhoudingsgetal geeft aan in hoeverre we op lange termijn de pensioenverplichtingen kunnen nakomen. De netto activa zijn het belegd vermogen, de andere activa en de schulden bij elkaar.

Derivaten

Derivaten zijn afgeleide financiële instrumenten. Het zijn financiële contracten, waarvan de waarde wordt afgeleid van een onderliggende waarde (bijvoorbeeld een aandeel), een referentieprijis of een index (bijvoorbeeld de AEX-index). De belangrijkste derivatensoorten zijn swaps, futures contracten en forward contracten.

DNB

Afkorting van De Nederlandsche Bank. DNB is de wettelijke toezichthouder op financiële instellingen. Ook pensioenfondsen zijn een financiële instelling. DNB houdt prudentieel en materieel toezicht. Prudentieel toezicht richt zich op de financiële gelijkheid en betrouwbaarheid. Materieel toezicht richt zich op de naleving van de normen die niet onder het prudentieel toezicht vallen en niet onder het gedragstoezicht van de Autoriteit Financiële Markten (AFM).

Eigen vermogen

Het eigen vermogen is een buffer om eventuele waardedalingen van de middelen van een pensioenfonds op te vangen. Pensioenfondsen moeten volgens de wet een voldoende grote buffer hebben. Er zijn drie 'soorten' (wettelijk verplicht) eigen vermogen:

- Minimaal vereist eigen vermogen: De ondergrens van het verplicht eigen vermogen. Als een pensioenfonds niet over het minimaal vereist eigen vermogen beschikt, heeft het een dekkingstekort.

- Vereist eigen vermogen: Het vermogen dat nodig is om met een zekerheid van 97,5 procent te kunnen voorkomen dat het pensioenfonds binnen een periode van één jaar over minder waarden beschikt dan de voorziening pensioenverplichtingen.
- Gewenst eigen vermogen: Het vermogen dat bovenop de voorziening pensioenverplichtingen nodig is om de toeslagambitie op de lange termijn na te komen. Het gewenst eigen vermogen is minimaal gelijk aan het vereist eigen vermogen.

Ervaringssterfte

Uit onderzoeken blijkt dat de sterfte onder deelnemers van pensioenfondsen lager is dan de algemene bevolkingssterfte. Een pensioenfonds houdt hier rekening mee door de ervaringssterfte vast te stellen: de waargenomen sterfte onder de deelnemers van het pensioenfonds. Op basis van een prognosetafel past het pensioenfonds vervolgens een leeftijdsafhankelijke afslag toe.

ESG (ook wel MVB)

Afkorting van Environmental (milieu), Social (sociale omstandigheden) en Governance (ondernemingsbestuur). In het Nederlands heet dit maatschappelijk verantwoord beleggen. Wij beleggen volgens ESG-criteria. Ons ESG-beleid bestaat uit drie onderdelen: uitsluiten van ondernemingen en landen volgens de uitsluitingenlijst, stemmen op aandeelhoudersvergaderingen en de dialoog aangaan met ondernemingen om hun gedrag positief te beïnvloeden. Stemmen en de dialoog aangaan doet de fiduciair manager voor ons.

Exposure

Gevoeligheid voor een bepaalde omgevingsfactor. Een pensioenfonds kan bijvoorbeeld exposure hebben naar de Amerikaanse dollar of renteontwikkelingen. Dat betekent dat het pensioenfonds gevoelig is voor valuta- of renteschommelingen.

Feitelijke premie

De feitelijke premie is de premie die we daadwerkelijk hebben geheven in het boekjaar.

Franchise

Het deel van het salaris waarover deelnemers geen pensioen opbouwen. Deelnemers betalen alleen premie over het deel van het salaris dat boven de franchise ligt. Dat is het deel waarover ze pensioen opbouwen.

Futures

Termijncontract waarin toekomstige aankoop en verkoop van financiële waarden zijn vastgelegd. We gebruiken futures om beleggingsrisico's af te dekken, maar ook voor de uitvoering van (global) tactische asset allocatie.

Gedempte kostendekkende premie

De gedempte kostendekkende premie houdt rekening met het verwachte rendement van de beleggingen. We berekenen de gedempte kostendekkende premie door te kijken naar een voortschrijdend gemiddelde uit het verleden (rente) of naar een verwachting voor de toekomst (rendement).

Gedragscode

Het doel van de gedragscode is de reputatie van het pensioenfonds hoog houden en daarmee het vertrouwen van belanghebbenden. Ook het voorkomen van integriteitsrisico's is een doel. De gedragscode bevat algemene gedragsregels voor verbonden personen en aanvullende gedragsregels voor insiders. De gedragscode beschrijft onder andere wie verbonden personen en insiders zijn. In de gedragscode staat hoe verbonden personen met vertrouwelijke informatie en met eigendommen van het pensioenfonds moeten omgaan, hoe ze belangenconflicten kunnen voorkomen en wat handel met voorwetenschap is en hoe ze dit kunnen voorkomen.

Gewezen deelnemer

Een deelnemer die pensioen bij ons opbouwde, maar dat nu niet meer doet. En die niet gestopt is door overlijden, het bereiken van de 67-jarige leeftijd of een eerdere ingang van het pensioen. Een gewezen deelnemer heeft zijn pensioenaanspraken niet overgedragen aan een ander pensioenfonds.

Goed pensioenfondsbestuur (corporate governance)

Goed pensioenfondsbestuur is het integer en transparant handelen door het bestuur en het toezicht. Het bestuur legt daarbij verantwoording af over het gevoerde beleid.

Haalbaarheidstoets

De haalbaarheidstoets geeft inzicht in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de bijbehorende risico's. Pensioenfondsen moeten elk jaar een haalbaarheidstoets doen.

High Yield-obligatie

High yield-obligaties zijn obligaties met een (relatief) hoog rendement, maar ook met een relatief hoog risico. Het zijn obligaties van bedrijven of landen met een relatief lage rating of kredietwaardigheid. Ter compensatie van het risico van zo'n obligatie is de rente hoger dan op een obligatie van een onderneming met een betere rating.

Incidentenregeling

De incidentenregeling geeft aan welke stappen we moeten volgen als we vermoeden dat er sprake is van een incident binnen het pensioenfonds. Het doel is schade aan de integere en beheerste bedrijfsvoering te voorkomen.

Indexatie

Zie toeslagverlening.

Invaren

Het omzetten van de opgebouwde pensioenaanspraken naar het 'persoonlijk' pensioenvermogen bij de overgang naar de nieuwe pensioenregeling.

Investment grade obligatie

Obligaties met een kredietrating BBB of hoger. De markt ziet de tegenpartij van deze obligaties als voldoende kredietwaardig om aan de betalingsverplichtingen te voldoen.

IORP II

IORP II is een Europese richtlijn voor pensioenfondsen. De bepalingen uit IORP II gelden sinds 1 januari 2019. De bepalingen gaan over governance

(vooral het inrichten van drie sleutelfuncties: risico-beheer, actuariaat en interne audit), risicomanagement, ESG en communicatie van het pensioenfondsen naar de deelnemers.

ISAE 3402

International Standard on Assurance Engagements 3402 (ISAE 3402) is een internationale standaard-rapportage over de interne beheersing van uitbestede activiteiten.

ISDA/CSA

De International Swaps and Derivatives Association (ISDA) is een bilaterale raamovereenkomst voor derivatentransacties. De ISDA Master Agreement bevat de standaardafspraken, de 'Schedule' bevat de specifieke afspraken en in de Collateral Support Annex (CSA) worden additionele zekerheden over en weer vastgelegd. De CSA wordt aangegaan om het kredietrisico op de tegenpartij te beperken.

Kortlevenrisico

Het risico dat deelnemers korter leven dan we hebben ingeschat. Dan is er meer geld nodig voor de uitkeringen aan nabestaanden.

Kostendekkende premie

Pensioenfondsen moeten een kostendekkende premie berekenen. De kostendekkende premie is het (wettelijk) ijkpunt voor de beoordeling van de feitelijke premie.

Langlevenrisico

Het risico dat deelnemers langer leven dan we veronderstelden bij de vaststelling van de premie en de berekening van de technische voorzieningen.

Mandaat

Het mandaat voor vermogensbeheer bevat de afspraken over het beheer van het vermogen. Dit mandaat heet ook wel beleggingsrichtlijnen of beleggingsinstructie. Het bestuur is verantwoordelijk voor het vaststellen van het mandaat. Het bevat alle beperkingen waarbinnen een vermogensbeheerder vervolgens naar eigen inzicht mag beleggen.

Middellood(regeling)

In een middelloodregeling bouwt een deelnemer ieder jaar pensioen op over het feitelijke salaris (min de franchise). Al deze jaarlijks opgebouwde aanspraken bij elkaar bepalen het uiteindelijke pensioen. Het pensioen is dus een gewogen gemiddelde van alle pensioengrondslagen uit de hele periode dat een deelnemer deelneemt aan de regeling.

Minimaal vereiste dekkingsgraad

De dekkingsgraad die het pensioenfonds minimaal moet hebben op 31 december van een boekjaar. DNB stelt uitgangspunten vast voor de berekening van de minimaal vereiste dekkingsgraad.

Ouderdompensioen

Pensioenaanspraak van de (gewezen) deelnemer op de datum waarop het pensioen ingaat.

Outperformance/underperformance

Het rendement dat een vermogensbeheerder heeft behaald vergeleken met het rendement van de benchmark. Een outperformance is een hoger rendement dan de benchmark. Een underperformance is een lager rendement.

Overlevingstafels

Overlevingstafels geven de gemiddelde overlevings- en sterfrequenties van de bevolking weer. We gebruiken overlevingstafels om de pensioenpremies en de voorzieningen te berekenen. Er zijn aparte overlevingstafels voor mannen en vrouwen.

Over The Counter (OTC)-transactie

Transactie die plaatsvindt buiten de gereguleerde markt.

Partnerpensioen

Een pensioen voor de partner zoals beschreven in het pensioenreglement.

Pensioendatum

De eerste dag van de maand waarin de deelnemer of de gewezen deelnemer 67 jaar wordt of – als hij eerder overleden is – zou zijn geworden.

Pensioengerechtigde

(Gewezen) deelnemer die volgens de pensioenovereenkomst pensioen krijgt.

Pensioengrondslag

Het gedeelte van het salaris waarover een deelnemer pensioen opbouwt. De pensioengrondslag is het pensioengevend jaarsalaris min de franchise.

Pensioenfederatie

De overkoepelende belangenbehartiger van bijna alle Nederlandse pensioenfondsen. De Pensioenfederatie is een samenvoeging van de vroegere Vereniging van Bedrijfstakpensioenfondsen (VB), de Stichting voor Ondernemingspensioenfondsen (OPF) en de Unie van Beroepspensioenfondsen (UvB).

Pensioenovereenkomst

De afspraken die de werkgever en de werknemer(s) over pensioen hebben gemaakt. De afspraken staan in de arbeidsovereenkomst en/of de cao.

Pensioenplanner

Een internettoepassing waarmee deelnemers inzicht hebben in hun opgebouwde pensioenrechten en hun pensioenberekeningen.

Pensioenresultaat

Het pensioenresultaat komt uit de haalbaarheids-toets. Het pensioenresultaat drukt de ontwikkeling van de koopkracht van het pensioen uit. We berekenen het pensioenresultaat door de pensioenuitkering die een deelnemer behaalt volgens het toeslag- en kortingsbeleid van het pensioenfonds te delen door de pensioenuitkering die een deelnemer had kunnen behalen bij volledige toeslagverlening (zonder het toepassen van kortingen).

Pensioenwet

Op 1 januari 2007 trad de Pensioenwet in werking. In de Pensioenwet staan de verplichtingen en rechten van alle betrokkenen bij pensioenopbouw. Het doel van de Pensioenwet is financiële zekerheid, individuele zekerheid en uitvoeringszekerheid.

Prognosetafels

Zie sterftetafels.

Rating

De rating van een belegging of een onderneming geeft het kredietrisico of debiteurenrisico weer. Vastrentende waarden hebben bijvoorbeeld pas voldoende kwaliteit vanaf een bepaalde kredietwaardigheid: een rating BBB, A, AA of AAA. Gespecialiseerde bureaus stellen de ratings vast.

Reële dekkingsgraad

Dekkingsgraad die er rekening mee houdt dat de pensioenen in de toekomst meestijgen met de prijzen.

Rentetermijnstructuur (RTS)

De rentetermijnstructuur, of yield curve, is een grafiek die het verband weergeeft tussen de looptijd van een vastrentende belegging en de daarop te ontvangen marktrente. Een normale rentetermijnstructuur heeft een stijgend verloop. Want als iemand zijn geld voor een langere periode uitleent, krijgt hij normaliter een hogere vergoeding dan bij een lening over een korte termijn.

Reservetekort

Pensioenfondsen moeten extra vermogen hebben om bepaalde risico's op te vangen. Toezichthouder DNB stelt minimale eisen aan dat extra vermogen. Er is een reservetekort als het eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen, maar hoger dan het minimaal vereist eigen vermogen.

RJ610

Richtlijn van de Raad voor de Jaarverslaggeving voor pensioenfondsen. In de RJ610 staan voorwaarden voor het jaarverslag en de jaarrekening.

Securities lending

De global custodian kan securities (effecten) tijdelijk uitlenen tegen een vergoeding aan een kredietwaardige tegenpartij. Deze tegenpartij moet de volledige leenperiode een volwaardig onderpand leveren en aanhouden bij de global custodian.

Service Level Agreement

Een Service Level Agreement (SLA) is een schriftelijke overeenkomst tussen een aanbieder en een afnemer van diensten. In een SLA staan de diensten, de rechten en plichten en het afgesproken kwaliteitsniveau.

Spread

Het verschil tussen de aan- en verkoopprijs van obligaties.

Sterftetafels

Sterftetafels geven de gemiddelde overlevings- en sterftefrequenties van de Nederlandse bevolking weer. We gebruiken sterftetafels bij het berekenen van pensioenpremies. Er zijn aparte sterftetafels voor mannen en vrouwen: GBM en GBV.

Stichtingskapitaal en reserves

Buffer om mogelijke waardedalingen van de middelen van het pensioenfonds op te vangen. Pensioenfonds moeten beschikken over een voldoende grote buffer. Met een toereikendheidstoets kunnen we jaarlijks vaststellen of het stichtingskapitaal en de reserves groot genoeg zijn.

Strategische beleggingsmix

De langetermijnverdeling van het vermogen over verschillende beleggingscategorieën (aandelen, vastrentende waarden, onroerend goed). Deze verdeling baseren we grotendeels op de ALM-studie.

Swap

Financieel instrument (derivaat) waarbij gedurende een vaste periode een vaste rente wordt geruild tegen een variabele korte rente. Alleen de rentebedragen worden geruild, niet de hoofdsommen.

Technische voorziening (voorziening pensioenverplichtingen)

We vormen technische voorzieningen om alle pensioenverplichtingen uit de pensioenregeling of andere overeenkomsten te kunnen nakomen.

Toeslagverlening (indexatie)

Om de koopkracht van pensioenen op peil te houden, kunnen we pensioenen aanpassen. Dan geven we een toeslag op het pensioen. Het bestuur neemt elk jaar een besluit over het wel of niet verhogen van de pensioenaanspraken. De toeslagverlening is voorwaardelijk. We verlenen alleen toeslag als de middelen van het pensioenfonds dit toelaten.

UFR-methodiek

Afkorting van Ultimate Forward Rate. De UFR-methodiek houdt in dat de rente bij zeer lange looptijden naar een afgesproken niveau toe beweegt. De rekenrente die pensioenfonds moeten gebruiken voor de waardebeoordeling van toekomstige pensioenverplichtingen wordt hiervan afgeleid (zie RTS).

Waardeoverdracht

Het naar een andere pensioenregeling overdragen van de waarde van een opgebouwde pensioenrecht.

Wezenpensioen

Een periodieke uitkering voor de kinderen na het overlijden van een (gewezen) deelnemer aan de pensioenregeling.

